

DOCUMENT REFÓS. MODIFICACIÓ NOVEMBRE 2011

FITXES D'ELEMENTS CATALOGATS: TERRITORI

VICENT GARCIA MARTINEZ.....ARQUITECTE
ADRIÀ BESÓ ROS.....HISTORIADOR

NOVEMBRE 2011

TIPOLOGIA	EMPLAÇAMENT	DENOMINACIÓ
ALJUB	PARCEL·LA 73	ALJUB DEL BARRANC D'ENDOLÇA
ASSUT	AL LLARG DEL RIU TURIA	ASSUTS DEL TÚRIA A L'HORTA DE VALÈNCIA (1)
ASSUT		ASSUTS DEL TÚRIA A L'HORTA DE VALÈNCIA (2)
ASSUT- INF.AIGÜES POTABLES	PROP DEL MAS DE VELEZ	ASSUT DE LA PRESA (1)
ASSUT	AL RIU TÚRIA	ASSUT DE MONTCADA (1)
ASSUT	AL RIU TÚRIA	ASSUT DE QUART (1)
ASSUT	AL RIU TÚRIA	ASSUT DE TORMOS (1)
ASSUT	AL RIU TÚRIA	ASSUT DE MISLATA (1)
ASSUT	AL RIU TÚRIA	ASSUT DE MESTALLA (1)
SEC	PROP DEL BARRANC D'ENDOLÇA	CATXERULO DEL BARRANC D'ENDOLÇA A
SEC	PROP DEL BARRANC D'ENDOLÇA	CATXERULO DEL BARRANC D'ENDOLÇA B
CEMENTERI	UR POLIGON NORD 24	CEMENTERI (1)
VALLESSA	A LA VALLESSA DE MANDOR	EMBASSAMENT, PARATGE I AQ. DE LA VALLESSA
CASETA DE FESA I SÉQUIA	PARTIDA DE LA TANDERA	FESA DE LA TANDERA I SÉQUIA DE LA TANDERA (1)
POTABLES	DEL JARRO"	FONT DEL GERRO (1)
JACIMENT ARQUEOLÒGIC	A LA VALLESA DE MANDOR	LLOMA DE BETXÍ (POBLAT DE BRONZE) (1)
MASIA	PROP DEL RIU, JUNT A LA A7	MAS DE FEBO (1)
MASIA	PROP DEL RIU. A LA VALLESSA	MAS DE VÉLEZ (1)
MOLÍ	PARTIDA DEL TESTAR	MOLÍ DEL TESTAR (1)
MOLÍ	PARTIDA DEL TESTAR	MOLÍ DE L'ESCALETA (1)
MOLÍ	MOLINS	MOLÍ DEL MARTINET (I XEMENEIA) (1)
MOLÍ	MOLINS	MOLÍ DE FERRANDO (1)
MOLÍ	PARTIDA DE LA TANDERA	MOLÍ DE LA TANDERA (1)
MOLÍ	COVES DEL BATÀ	MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (1)
MOLÍ	AL S.E. DEL TERME	MOLÍ DE LA PENYA (1)
MOLÍ	PROP DE L'ASSUT DE MESTALLA	MOLÍ DEL VADO (1)
SÉQUIA		SÉQUIA DE MONTCADA (1)
SÉQUIA	TÚRIA	SÉQUIA DE TORMOS (1)
		SÉQUIA DE MESTALLA (1)
SÉQUIA	MONTCADA	SÉQUIA DE LA UNCIA
MINA		PRIMERA MINA SÉQUIA MONTCADA
ALMENARA		ALMENARA DEL PONTÓ
TERRISSER MEDIEVAL)	PARTIDA DELS MOLINS	ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (1)
TERRISSER MEDIEVAL)	PARTIDA DELS MOLINS	ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (2)
TERRISSER MEDIEVAL)	PARTIDA DELS MOLINS	ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (3)
TERRISSER MEDIEVAL)	PARTIDA DELS MOLINS	ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (4)
TRINXERES		POSICIONS DEFENSIVES BARRANC FONDO-LA VALLESSA
VILLA PERIURBANA		VILLA SAN JOSÉ

N PAT-ALJ 001T-a N N3 TIPO ALJUB CAT 2

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696. Lat 39°32' Long 0° 27'

PARTIDA DE GARROFA. POL. 20. PARCEL·LA 73

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

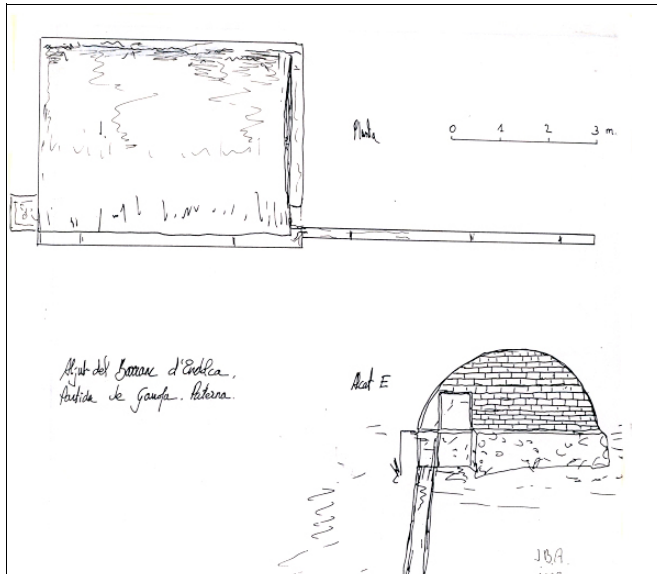
REGULAR

VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ALJUB DEL BARRANC D'ENDOLÇA

DESCRIPCIÓ

+5

"Estructura o construcció de caràcter hidràulic relacionada amb l'activitat pecuària, actualment en desús. Es tracta d'un antic dipòsit d'aigua semicolgat a terra, és de planta rectangular, les seues dimensions exteriors són de 5,40 per 4,20 m., desconeguem la profunditat exacta donada la seua colmatació interna, però rebassa els 2 m. Els murs són de mamposteria, amb un grosor que oscil·la entre els 40 i 50 cms., sobreixint de terra entre 60 i 80 cms. La seua coberta actualment és una volta de mig canó feta amb rajoles modernes o de canut, el que evidencia el seu ús fins fa pocs anys. Està orientat EO. La seua porta d'accés la trobem al costat curt de Llevant. Junt a la porta / finestra hi ha l'abeurador de quasi 5.

Situació: Polígon 20 ; Parcel·la 73. Des de Burjassot cal agafar l'antiga carretera València-Llíria-Ademús, C-234, aproximadament al punt quilomètric 8,200. Després ens incorporem a la CV-35 i a l'esquerra prendrem un camí que ens porta a La Canyada fins creuar el Barranc d'Endolça" (IETC)

-Fitxa a l'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA (IETC)
Conselleria de Cultura
Autor: Josep Mª Burriel Alberich
Data: 12/ 1/ 1998

-Memòria del CATÀLEG D'EDIFICIS de 1981 (MC81)

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ INTEGRAL (P I)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

N PAT-ASS 001T-01 N N3 TIPO ASSUT CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-722

AL LLARG DEL RIU TURIA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

DOLENT

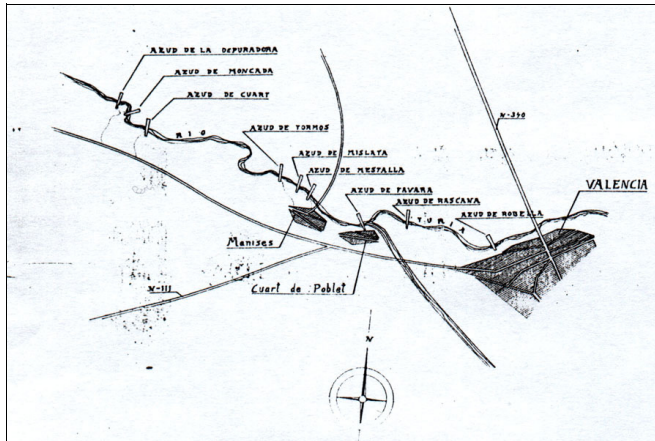
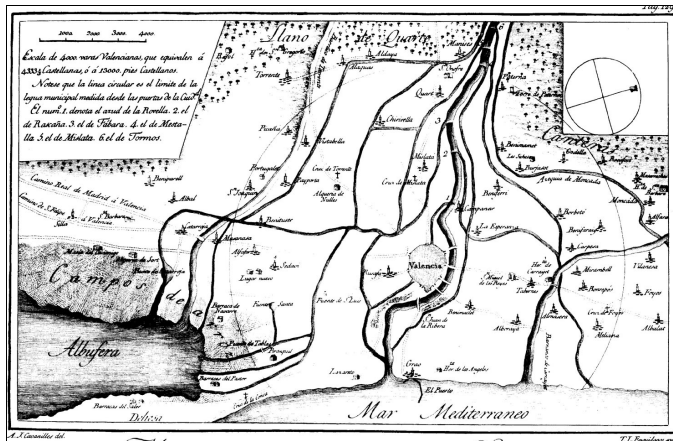
VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUTS DEL TÚRIA A L'HORTA DE VALÈNCIA (1)

VALOR ETNOLÒGIC

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (1):

--J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
"Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
anteriores a 1900"
Ed. CEHOPU Madrid 1984 (Traduït)

"Hi havia nou assuts en l'últim tram del riu Túria - en els termes municipals de Manises. Paterna, Quart i València - la missió dels quals és derivar l'aigua de reg per a l'horta. Avançant cap a la desembocadura del riu, els assuts estaven situats en el següent ordre:

- Assut de la Depuradora d'Aigües.	T. municipal de Manises.
- Assut de Montcada.	T M. de Paterna.
- Assut de Quart.	T M. de Manises.
- Assut de Tormos.	T M. de Paterna.
- Assut de Mislata.	T M. de Manises.
- Assut de Mestalla.	T M. de Paterna.
- Assut de Favara.	T M. de Quart.
- Assut de Rascanya.	T M. de València.
- Assut de Rovella.	T M. de València.

"Com a conseqüència de la construcció del nou llit del Túria, els assuts de Favara, Rascanya i Rovella quedaren en desús unificant-se en un únic assut nou denominat del Repartiment construït en Quart de Poblet, en el punt denominat LA CASSOLA.

"Fins no fa molts anys no es qüestionava l'origen àrab dels regadius de l'horta valenciana; esta teoria estava sustentada per autors com Norman Smith, Markhan, Javier Borrull, Assó, Emeterio Muga, Conde, Juan Reig o Llauradó. No obstant això, Jaubert de Passà fou el primer a apuntar el possible caràcter romà d'alguna de les séquies; la seua teoria es va confirmar en 1945, quan, arran d'unes excavacions en el subsòl de València, es van trobar unes peces de pedra - un partidor i quatre talladores— que mostraven empremtes de la seua aplicació en l'administració dels canals de reg, canalitzats per les séquies romanes.

"Actualment no hi ha dubtes respecte a l'origen romà dels regadius valencians, ni, conseqüentment, dels assuts que deriven l'aigua a les séquies. (90PR1900)

"Però del sistema primitiu queden escasses restes. No succeeix el mateix amb l'àrab, que va aprofitar el traçat romà, ajustant-lo a les seues necessitats."

"És possible que els assuts actuals - com afirma Jaubert de Passa - daten del segle X, per les característiques constructives que presenten. No obstant això, no tenen tots la mateixa antiguitat: els primers cronològicament varen ser els de Manises, que probablement se construïren durant els regnats d'Abderraman Anisir Ledinaia i del

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI
ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.1
ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.2
ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.3

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

Els Assuts formen part de tot un SISTEMA ESTRUCTURAT DE REGS en aquesta zona de l'Horta i és aquest SISTEMA el que deu ser protegit.

seu fill Alhakem Almostansir Bilah (entre 911 i 976).
."El primer document oficial que menciona les séquies de l'horta valenciana, es el Privilegi Reial que va concedir Jaume II en València en 1321. En ell es troben referides les de Montcada, Mestalla, Favara, Rascanya i Russafa (posteriorment denominada Rovella). Probablement, després de 1321 els vells canals de Manises es vrien inutilitzats per l'acció del temps i seria precis substituir-los pels nous de Quart i Mislata. Les freqüents i històriques riuades del Túria han produït estralls en l'horta i han obligat a realitzar nombroses reconstruccions en les obres situades en el seu llit. (90PR1900)

(CONTINUA)

N PAT-ASS 001T-02 N N3 TIPO ASSUT CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

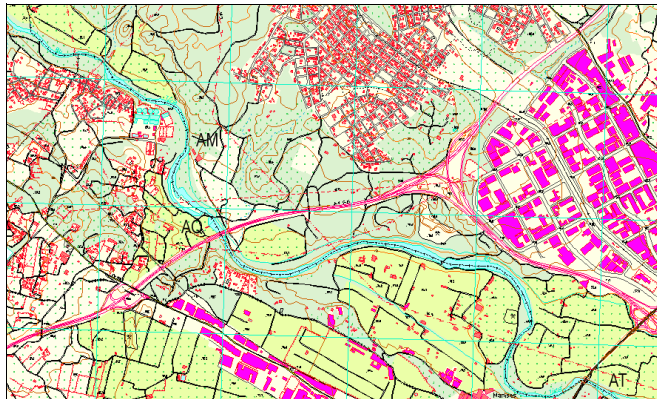
ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUTS DEL TÚRIA A L'HORTA DE VALÈNCIA (2)

DESCRIPCIÓ

+5

(CONTINUACIÓ)

."Els nou assuts són molt semblants: de gravetat, estan disposats transversalment al llit ocupant tot o part d'ell, i la seua missió és la d'eleva l'aigua per a la seua derivació, sense embassar-la. Per construir-los s'excavava inicialment un fonament profund sobre el qual s'alçava un nucli de pedres de riu grosses unides amb morter, que finalment es revestia de carreus calcaris. La secció resultant ofereix la particularitat que el parament d'aigües avall està escalonat per tal d'evitar que al sobreixir l'aigua per damunt de la coronació erosioni el llit."

(90PR1900)

FONTS DOCUMENTALS:

-J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
"Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
anteriores a 1900"
Ed. CEHOPU Madrid 1984

MAPES:

-1943-IGC-1/ 50 000-696-02
(INSTITUTO GEOGRÁFICO CATASTRAL)
-2000-ICV-1/ 10 000-696
(INSTITUT CARTOGRAFIC VALENCIA)

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N PAT-ASS 002T-01 N N3 TIPO ASSUT- INF.AIGÜES POTABLES CAT 2

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
PATERNA TERRITORI 696 PROP DEL MAS DE VELEZ

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
SÒL NO URBANITZABLE REGULAR VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

ASSUT DE LA PRESA (1)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (1):

--VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
"El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent
(RFHT)

L'abastiment d'aigua potable a la població de un área metropolitana com la de València requereix de grans instal·lacions d'infraestructures.

El pes demogràfic del nucli central de l'àrea, la ciutat de València, genera problemes que molt sovint duen ser resolts fora del seu terme municipal.

La ciutat de València va solucionar l'abastiment d'aigua potable per a la seua població mitjançant la captació d' aigües del Túria construint una presa aigües amunt de l'assut de Montcada, en terme municipal de Manises, a mitjans del segle XIX. Aquesta presa conduïa l'aigua a una important estació potabilitzadora, a partir de la qual, a través d' una canalització soterrània, que travessava els termes municipals de Manises, Quart de Poblet i Mislata, l'aigua arribava a València on era distribuïda per la xarxa soterrània de distribució. Al llarg del trajecte hi havia diverses infraestructures complementàries i de regulació (Els Filtres de Manises, els depòsits soterranis en Quart de Poblet i Mislata, etc.).

En principi la planta potabilitzadora es va situar en el propi casc de Manises, en el punt denominat Els Filtres fins on arribava l'aigua del Túria des de l'assut de la Presa a través, com s'ha dit, d'una canalització, de traçat recte, senyalitzada, de tant en tant, pels nombrosos "respiralls" de rajola que hi havia al llarg del seu recorregut soterrani, per tal de deixar eixir l'aire que hi havia a l'interior de la conducció. (RFHT)

Les instal·lacions varen ser dutes a terme per la "Sociedad de Aguas Potables y Mejoras de Valencia" per a la ciutat de València.

Posteriorment la xarxa d'aquesta societat va abastir d'aigua potable, a més a més, a diversos nuclis de població, recolzant-se amb l'aigua d'alguns pous locals.

Des de l'estiu de 1980, les instal·lacions de la estació potabilitzadora de aigua del Túria, denominada " la Presa de Manises" varen ser reforçades amb la posada en servei de la nova planta depuradora de Picassent, la qual s'abasteix d'aigua del Xúquer a través del canal

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ INTEGRAL (P I)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.1

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

Xúquer-Túria.

Aquesta nova infraestructura mixta dona servei a gran part de la població de l'àrea metropolitana de València. (RFHT)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

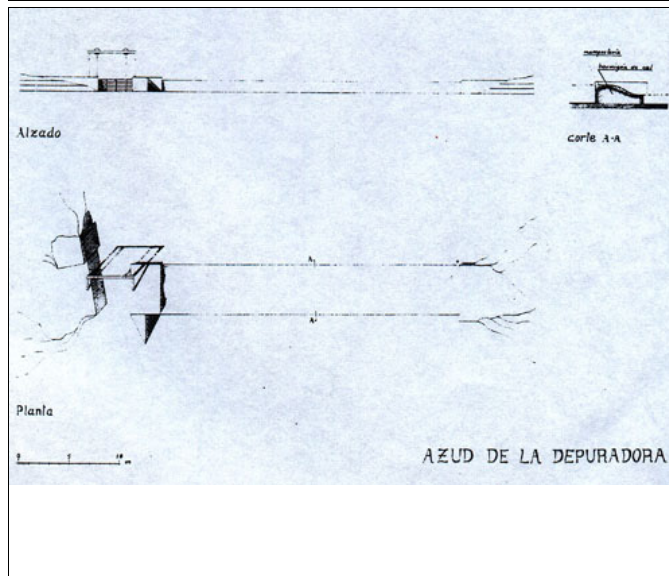
ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE LA PRESA (2)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (2):

--J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
 "Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
 anteriores a 1900"
 Ed. CEHOPU Madrid 1984 (Traduït)

Assut de la Depuradora d'Aigües
 Es troba immediatament aigües avall del modern assut que té la depuradora; aquest s'ha construït sobre els fonaments de l'antic i els materials de maçoneria s'han usat per a la nova escullera; per aquestes raons el primitiu va quedar pràcticament destruït.
 Té 30m. de longitud de coronació i una alçària, sensiblement uniforme, d'1 metre.
 El vessament es realitza sobre la coronació; en la marge dreta s'observa una presa d'aigua. (90PR1900)

FICHA TÉCNICA: (90PR1900)
 Nombre: Azud de la Depuradora.
 Ampliaciones o reconstrucciones sucesivas: Innumerables, la última, en 1947.
 Localización cartográfica: Hoja 696.
 Propietario: Departamento de Aguas de Valencia.
 Tipo: Gravedad.
 Altura (m.): 7.
 Longitud de coronación (m.): 30.
 Desagüe de fondo: Carece.
 Tipo de aliviadero: Vertido sobre coronación.
 Tomas de agua: Una toma en la margen derecha.

FONTS DOCUMENTALS:

-VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
 "El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
 Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent (RFHT)

-J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
 "Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
 anteriores a 1900"
 Ed. CEHOPU Madrid 1984

FOTOGRAFIES:

Vicent Garcia / Josep Murcia

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ INTEGRAL (P I)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N PAT-ASS 002T-a N N3 TIPO ASSUT CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696

AL RIU TÚRIA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

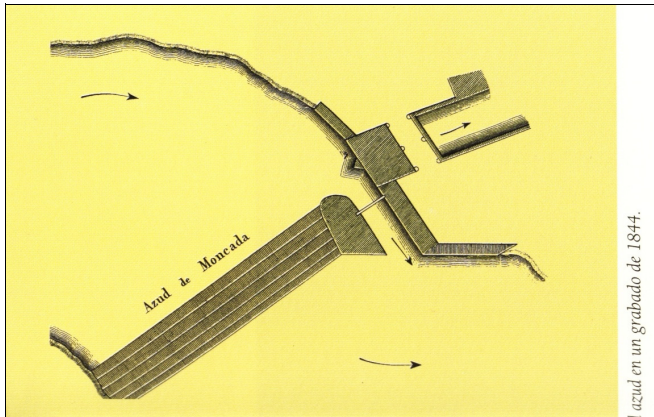
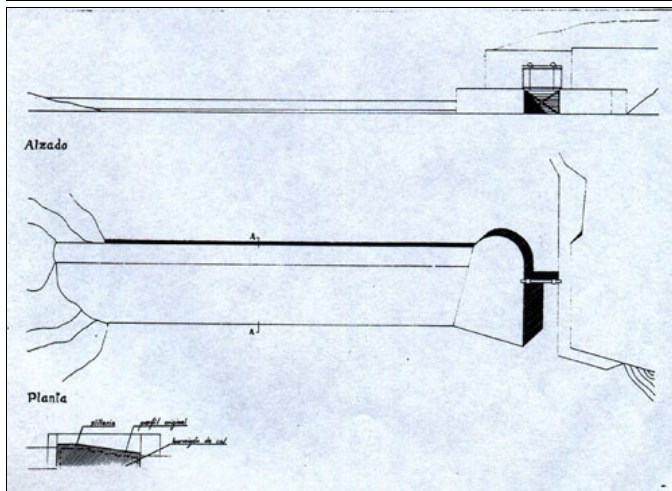
REGULAR

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE MONTCADA (1)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (1):

--J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
 "Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
 anteriores a 1900"
 Ed. CEHOPU Madrid 1984 (Traduït)

L'Assut de la Séquia de Montcada difereix de la resta dels assuts, tant per la seua disposició - obliqua respecte al llit, probablement per raons dels fonaments i adequació al terreny - com pel seu parament llis aigües avall.

La primera particularitat produeix una erosió contínua en la marge esquerra, aigües amunt; per aquesta raó s'ha protegit recentment amb un mur de formigó.

L'aigua derivada per l'assut s'enfronta a dos alternatives: seguir per la séquia o prendre un canal de escassa longitud que torna l'aigua al riu; aquest últim pareix que va ser el que es va utilitzar per a desviar el llit mentre es construïa l'assut.

Durant la inundació de 1897, l'aigua quasi va destruir l'obra; una altra riuada, la de 1949, va avariar les comportes de presa de la séquia.

Els majors danys els va causar l'avinguda de 1957.

Les conseqüències d'aquesta lamentable evolució històrica ha estat una successió de reconstruccions; d'una d'elles procedeix l'actual perfil en talús, com ho prova el fet que Markham descriguera l'assut amb cinc escalons, o que en 1820 Jaubert de Passa alçara els plànols amb cinc escalons.

Tant la zona de comportes com el mur de protecció esmentat són molt recents. La longitud en planta de l'assut és de 61 m i l'alçària de dos. És possible extraure d'ell un cabal de 7.000 l/seg. per a regar una extensió de 6.800 Hes. (90PR1900)

FONT DOCUMENTAL (2):

-JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
 "Regadios Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed.
 Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)

."La Séquia de Montcada pren les seues aigües del Túria per mitjà d'un assut localitzat on els turons miocens estreten la vall fluvial. En el seu primer tram discorre paral·lela al Túria, dominant les hortes de Paterna i Benimàmet.

Després, adopta la direcció Nord i delimita els cascos urbans de Burjassot, Godella, Rocafort, Massarajos, Montcada i Alfara del Patriarca. Creua amb un sifó el barranc de Carraixet i continua en direcció Nord per Massamagrell fins a Puçol on conclou al costat de la Séquia de l'Arrif. La seua extensió regable és de 5.200 has. La

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
 (DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGISTS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.1

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

séquia es divideix en tres sectors, el primer al Sud del barranc de Carraixet, el segon compren des del Carraixet fins al terme del Puig exclusivament i el tercer abraça els termes del Puig i Puçol".
."La capacitat del caixer de la séquia és de 5,7 m3/seg.
L'assut, en bones condicions, constitueix una infraestructura de notable valor cultural i històric. Té una única comunitat de regants. A nivell d'organització la seua experiència de més de 7 segles constitueix una solera que refrenden els fets. Disposa de casa de juntes, personal tècnic, informatització, estatuts, etc. La séquia de Montcada és una primera potència en el regadiu espanyol.
(RHV) (CONTINUA)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

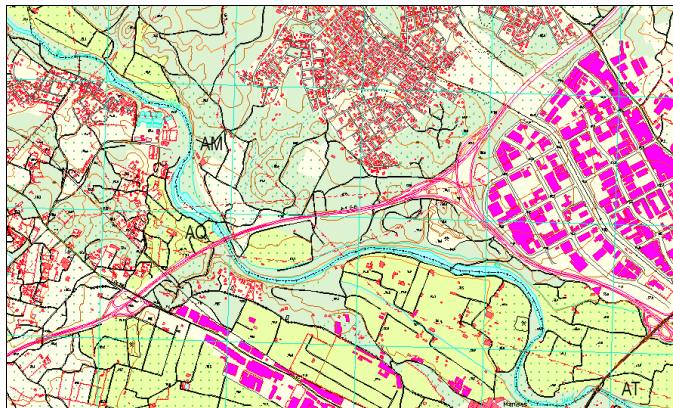
ESTAT ACTUAL

OBV

----------------------	----------------------	----------------------

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE MONTCADA (2)**DESCRIPCIÓ**

+5

FONT DOCUMENTAL (2):

--VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:

"El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent
(RFHT)

"Almenara reial o almenara tandra: Per privilegi de Jaume II el 1321, la séquia de Montcada deuria cedir, en temps de sequera, un dels quatre taulons de la seua presa dos dies i dues nits per setmana (dilluns i dimarts) i fins i tot dos taulons si fora necessari, en favor de les séquies de Mestalla, Favara, Rascanya i Rovella. El privilegi va caure en desús com a conseqüència de la regulació del cabdal del riu pels embassaments. L'espai situat entorn de l'assut, es configura com un lloc paisatgístic amb un important potencial en quant al seu ús lúdic col·lectiu, unint a la bellesa de l'entorn l'interés de la seua forta càrrega cultural."
(RFHT)

- La riuada de 1957 va mig enderrocar l'antiga casa de l'assut. El 1961 va ser construïda una nova casa, uns metres més amunt. Actualment disposa d'una maquinària moderna per netejar l'assut, així com unes noves comportes mecanitzades i una regulació del cabdal automatitzada electricament. Disposa d'un grup electrògen per als casos de fallida elèctrica. Es conserven, tot i això, les antigues comportes de taulons de fusta de mobla i accionament manual. Les instal·lacions s'han modernitzat i es mantenen netes. Prop de l'assut, en una posició més elevada està situada la casa de juntes restaurada en la dècada dels 60. (Visita 1999)

FONT DOCUMENTAL (3):

--VV.AA. "Gran Enciclopèdia Catalana" (GEC)

"El seu recorregut des de l'assut fins a Puçol és de 19 Km. Li corresponen 46 files d'aigua. Es regeix per una junta de 12 síndics, els quals elegeixen un sequier, que presideix, regula les disputes, vigila el manteniment i nomena tres veedors. Les normes escrites de la distribució de l'aigua són de Jaume II" (GEC)

(CONTINUA)

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)**

**Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)**

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

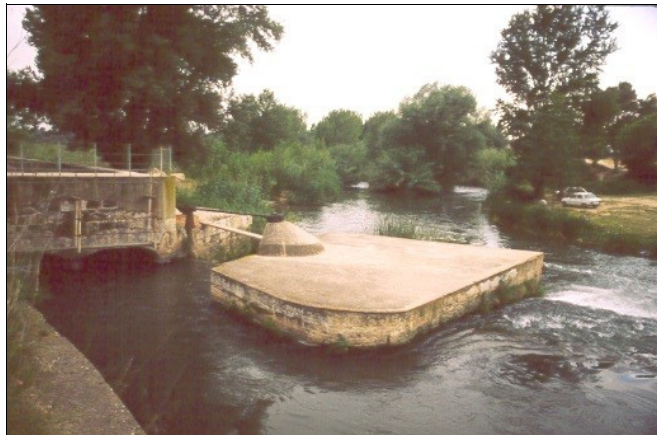
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE MONTCADA (3)

DESCRIPCIÓ

+5

FONTS DOCUMENTALS:

-J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
"Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
anteriores a 1900"
Ed. CEHOPU Madrid 1984

-JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
"Regadios Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed.
Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)

-VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
"El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent
(RFHT)

-VV.AA."Gran Enciclopèdia Catalana" (GEC)

-PACO TORTOSA I PASTOR (EGHSUD)
"LA COMARCA DE L'HORTA SUD.
ECOGUIA D'ITINERARIS AMBIENTALS I CULTURALS"
Col·lecció Monografies de l'Horta Sud / 5
IDECO (Institut d'Estudis Comarcals)
DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
MANCOMUNITAT INTERMUNICIPAL L' HORTA SUD
València 2000

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

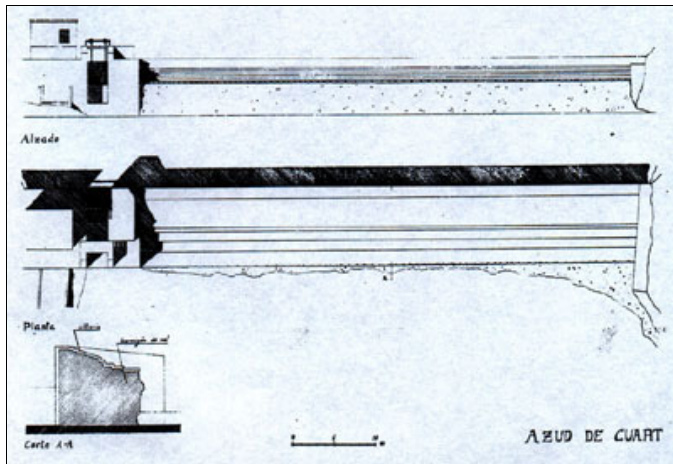
N PAT-ASS 003T-a N N3 TIPO ASSUT CAT 3

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
PATERNA TERRITORI 696 AL RIU TÚRIA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
SÒL NO URBANITZABLE REGULAR VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

ASSUT DE QUART (1)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

ASSUT DE QUART-BENNAGER

-Pren del Túria 14 de les 138 files en què es divideix proporcionalment el cabdal del riu. Es el primer assut de l'horta sud, situat aigües avall del de Montcada. Serveix a les comunitats de les séquies de Quart i de Bennàger / Faitanar. Segons Burriel d'Orueta a principis del s.XIX aquestes séquies regaven més de 18.000 fanecades, és a dir unes 1.500 Hes. Actualment eixa superfície està molt reduïda. L'assut, molt deteriorat per la riuada de 1957, pren en l'actualitat, pràcticament la totalitat de l'aigua del Túria que arriba fins a ell i és conduïda pel marge dret del riu pel canal de Daroqui fins arribar a una central hidroelèctrica, on el cabal es divideix, un terç del cabdal pres per l'assut continua per la séquia de Quart-Bennàger i els 2/3 restants, després de moure les turbines del salt, torna al llit del riu. (RFHT)

-La séquia de Quart és complexa. Està constituïda per 4 organitzacions diferenciades, tres de les quals són comunitats de regants: El Comuner de Manises, la Séquia Quart-Bennàger-Faitanar i el Comuner d'Aldaia. A partir de l'assut l'aigua es conduïda per un canal rectilini sense revestir de 3,5 Km de longitud, paral·lel al riu, fins al Molí de Daroqui on es deriva l'aigua per al Salt de Manises, propietat d'Iberdrola S.A. des d'on torna una part de l'aigua al riu. Una altra part del cabdal continua per la Séquia de Quart-Bennàger, revestida a partir d'aquest punt. Al casc urbà de Manises deriva la Séquia de Faitanar a través del Roll de Faitanar, la qual, coberta, travessa Quart de Poblet, Xirivella i el polígon industrial Virgen de la Salud, per regar després el terme de València entre el seu curs i el nou llit.

La Séquia de Quart travessa el Barranc del Salt de l'Aigua o de Manises mitjançant un aqüeducte de possible origen romà, element patrimonial molt important de l'horta. Tot el trajecte de la séquia a través de Manises i Quart està cobert. En (les Llengües de) Sant Onofre es divideix en dos, separant-se la Séquia de Quart i la de Bennàger. La Séquia de Quart rega el terme de Quart i part de l'horta d'Aldaia. (RHV)

La zona més pròxima al poble d'Aldaia és regada per la Sequia del Comuner d'Aldaia. La Séquia de Bennàger travessa coberta Aldaia i Alaquàs, a partir de la qual rega l'horta. El seu traçat discorre paral·lel al Barranc de Torrent per acabar en la Sequia de Favara junt amb la de Faitanar.

L'assut es troba en una situació acceptable. A l'igual que els altres (Montcada, Tormos, Mestalla i Mislata), constitueix un valor patrimonial que mereix preservar-se.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL (DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.1

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

L'estat del primer tram del canal, fins al Salt de Manises, és deplorable, sense revestir i amb grans pèrdues. A partir d'aquest punt el canal principal està cobert, però per trams, sense ordre ni un plantejament unitari. Així travessa per complet Manises i Quart. La Séquia de Faitanar travessa de la mateixa manera Quart i Xirivella i els mateixos problemes es donen en la Séquia de Bennàger al travessar Aldaia i Alaquàs.

Tot i això, la xarxa terciària es troba en bones condicions en les séquies de Faitanar i Bennàger, revestida i amb bon utilatge. En canvi en les séquies de Quart, Manises i Aldaia, la major part dels braços són de terra. La Comunitat menys afavorida és la de Bennàger i Faitanar, la qual té que ajudar-se amb pous per cobrir els déficits. (RHV)

(CONTINUA)

[illegible]

regadiu de Bennàger és, actualment, més del doble que la de Quart.
Com a resultat, les diferències internes de eficiència són molt
elevades. (RHV)

(CONTINUA)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

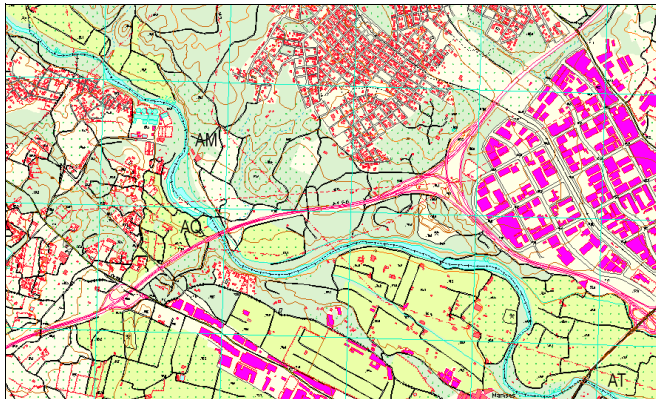
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE QUART (3)**DESCRIPCIÓ****+5**

La dotació mitjana del sistema Quart-Bennàger procedent del Túria manté la proporció històrica de les "files" tradicionals. Això suposa un 15,5 % dels cabdal total. Però avui la superfície agrícola de Quart-Bennàger representa aproximadament un terç del total de l'horta i, el que és més important, sembla que serà poc alterada en el futur. Així doncs, el sistema Quart-Bennàger evidència notables desigualtats de dotació, tant internes com externes.

La major part de la propietat dels terrenys agrícoles de Bennàger i Faitanar està en mans de propietaris residents en la ciutat de València, el que ha afavorit la substitució dels cultius hortícoles per tarongers. La inseguretat ciutadana en aquests suburbis industrials desanima els hortolans. El contrast amb l'Horta Nord és sorprenent. De fet pocs agricultors es veuen per l'àrea fins i tot de dia. La Séquia de Quart-Bennàger és una de les més viables de l'horta de València. Caldria fer un assut comú de regulació en el riu, aigües amunt de l'assut de Montcada (segons Marco i altres).

El canal de Daroqui deu ser revestit per evitar filtracions i caldria fer un canal nou a partir d'eixe punt paral·lel a l'accés a l'aeroport fins a l'actual lloc de bifurcació de la xarxa de Quart i en eixe punt fer un repartiment de l'aigua per a cada sector (Quart, Aldaia, Bennàger i Faitanar) amb séquies completament noves. Les velles podrien aprofitar-se com a clavegueram. Caldria reg localitzat a la zona del "Racó", a l'Oest en el Comuner de Manises. (RHV)

FONTS DOCUMENTALS:

-J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
"Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
anteriores a 1900"
Ed. CEHOPU Madrid 1984

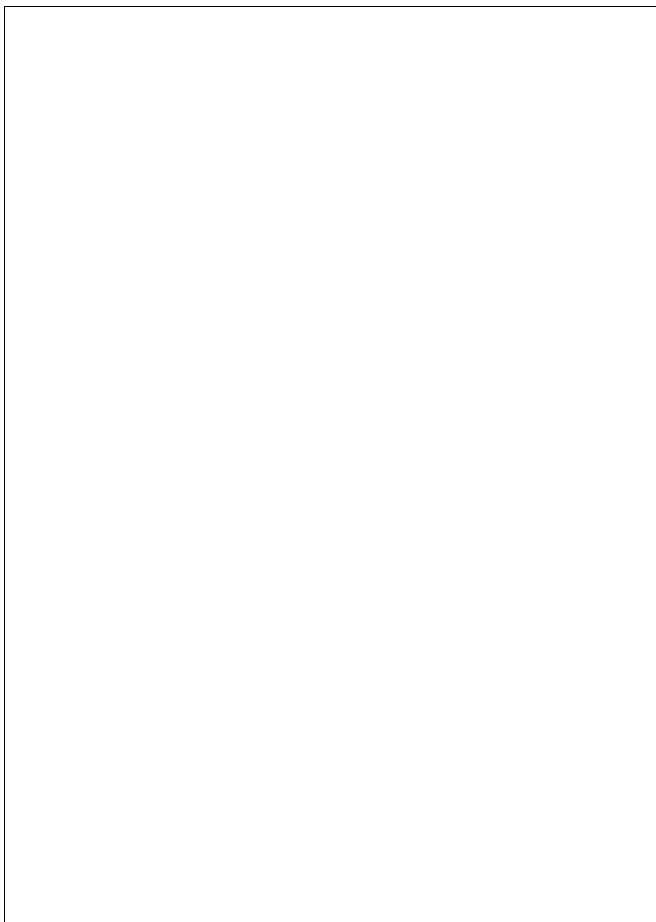
-JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
"Regadíos Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed.
Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)

-VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
"El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
Treballet Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent
(RFHT)

-PACO TORTOSA I PASTOR (EGHSUD)
"LA COMARCA DE L'HORTA SUD.
ECOGUIA D'ITINERARIS AMBIENTALS I CULTURALS"

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)**

**Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)**

NORMATIVA D'APLICACIÓ

Col·lecció Monografies de l'Horta Sud / 5
IDECO (Institut d'Estudis Comarcals)
DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
MANCOMUNITAT INTERMUNICIPAL L' HORTA SUD
València 2000

N PAT-ASS 004T-a N N3 TIPO ASSUT CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696

AL RIU TÚRIA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

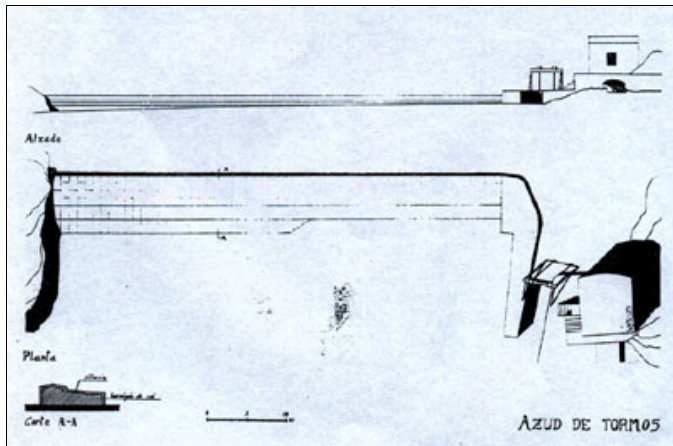
REGULAR

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE TORMOS (1)

DESCRIPCIÓ

+5

- L' Assut de Tormos està ubicat en un punt del riu en què el paisatge canvia radicalment de muntanyós a pla. De dimensions reduïdes - 56 m. de longitud i 1,60 d'altura -, compta amb tres esglaons que ocasionalment queden submergits en la seua totalitat, com ho demostra l'existència de líquens i moltes. El cos central és a dos aigües amb pendents molt reduïdes i presenta una curiosa distribució de blocs: la primera filera està formada per dos grans pedres d'1,80 m de llarg, però la següent compta amb una, central d'anàlogues dimensions i dos laterals de 0,90 m. Esta disposició es repeteix.

L'assut ha sofert diverses reconstruccions arran de les riudes. El resultat no ha sigut fidel al disseny original, perquè al començament del segle XVIII l'assut és descrit per Jaubert de Passa com una sòlida obra de calç i pedra amb cinc filades de carreus treballats que conformen escalons molt pendents. Deriva a la séquia de Tormos un cabal de 741 l/seg., destinat a regar 945 Ha. d'horta. (90PR1900)

- La SÉQUIA DE TORMOS deriva les seues aigües per l'esquerra de l'assut de Tormos, situat a Paterna, a una distància considerable de les preses precedents de Quart i Montcada. El seu traçat és prou alt, de manera que des de Benimàmet fins a Burjassot discorre paral·lel a la Séquia de Montcada i pràcticament a la seua mateixa cota. A Burjassot adopta la línia de màxima pendent i es dirigeix a Borbotó. Després de rodejar el barranc del Palmaret, rega la zona de Carpesa i finalitza en la Séquia de Rascanya.

Les infraestructures: El canal de Tormos està completament revestit amb una disposició simple. D'ell deriven per la dreta una sèrie de xicotets braços que reguen la pràctica totalitat de l'espai comprès entre l'antic llot del Túria, el nucli urbà de València i el seu traçat. Després de travessar Benicalap, s'ubica la segona àrea regable en l'entorn de Borbotó. Ací la séquia queda reduïda a un ràpid d'ample minúscul, derivant braços per estos dos costats. Després de creuar el Palmaret, el seu ample i capacitat augmenten molt, per a rebre retorns del primer tram de la Séquia de Montcada, derivant braços per a regar Carpesa.

L'utilitatge és minúscul però suficient per als seus fins. (RHV)

No hi ha problemes de cota. Igual que les restants séquies de la Vega de València, manca d'emmagatzemament a la capçalera de la xàrcia.

Els abocaments i l'impacte urbanístic: Per la posició de la seua presa, les seues aigües tenen escassa contaminació. Comparativament amb les restants séquies de la Vega, tampoc són importants els abocaments al canal. No obstant això, hi ha abocaments incontrolats, dispersos en els braços de l'horta, així com en el nucli urbà de Borbotó.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.2

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

L'expansió urbana de València ha fragmentat la seua zona regable. Els braços que regaven l'àrea de Benicalap, ara recorren per llargs trajectes urbans amb abocaments que, al final, acaben en la Séquia de Rascanya. Encara subsisteixen xicotetes parcel·les en explotació, aïllades entre edificis de la ciutat, sobretot en l'àrea de Marjalenes.
(RHV)

(CONTINUA)

.
.
.

N PAT-ASS 004T-c N N3 TIPO ASSUT CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

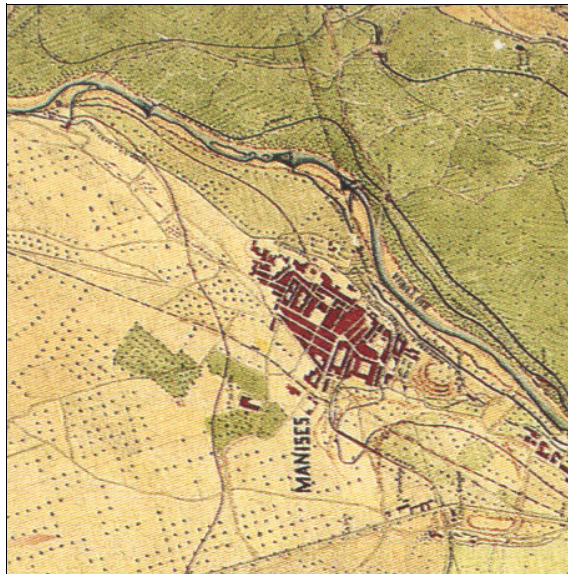
ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE TORMOS (3)

DESCRIPCIÓ

+5

(CONTINUACIÓ)

FONTS DOCUMENTALS:

- J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
"Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
anteriores a 1900"
Ed. CEHOPU Madrid 1984
- JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
"Regadíos Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed.
Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)
- VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
"El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent
(RFHT)
- PACO TORTOSA I PASTOR (EGHSUD)
"LA COMARCA DE L'HORTA SUD.
ECOGUIA D'ITINERARIS AMBIENTALS I CULTURALS"
Col·lecció Monografies de l'Horta Sud / 5
IDECO (Institut d'Estudis Comarcals)
DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
MANCOMUNITAT INTERMUNICIPAL L' HORTA SUD
València 2000

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

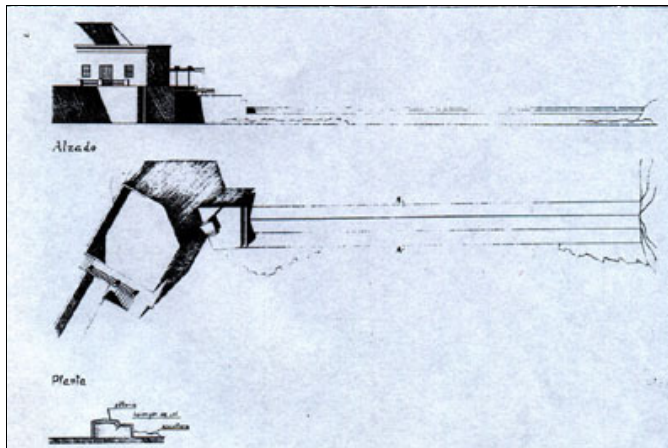
N PAT-ASS 005T-a N N3 TIPO ASSUT CAT 3

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
PATERNA TERRITORI 696 AL RIU TÚRIA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
SÒL NO URBANITZABLE REGULAR VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

ASSUT DE MISLATA (1)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

- L'assut de Mislata està situat en una zona de xicotetes hortes, on el riu forma un solc entre altes canyes i arbres, y se conserva perfectament amb els seus 44 m. de longitud i 1,40 d'altura. La coronació està recorreguda per una sobrelevació central, a manera de xicotet escaló; les seues característiques són semblants a les dels altres assuts, però al manca de parament escalonat està dotat d'una escullera de protecció formada por blocs sense tallar. La séquia ix a la dreta del llit prenent 454 l/seg. per a regar 583 Ha. d'horta. Tant les comportes de la presa com la casa de maniobres de la séquia son recents. (90PR1900)

- La Séquia de Mislata deriva del seu assut ubicat a curta distància del de Tormos en terme de Manises. El seu traçat i zona regable van ser fragmentats en dos per la Solució Sud. Avui la Séquia de Mislata discorre paral·lela al riu fins a Quart de Poblet on es bifurca. La séquia principal creua en sí el nou llit de la Solució Sud per a regar la seua zona pròpia en l'entorn i terme municipal de Mislata i, per la dreta, dos ramals reguen respectivament prop de 80 has. situades en terme de València i la Séquia de Xirivella que, després de travessar el nucli urbà d'aquest municipi, rega la resta del seu terme municipal. Les infraestructures: L'històric assut de Mislata segueix complint adequadament la seua missió, tot i que està prou descuidat. Per la seua banda, el canal principal es troba revestit i té suficient capacitat. La Solució Sud va suposar la renovació dels braços principals, que estan en bon estat. Finalment, la xàrcia terciària discorre subterrània en la marge esquerra del llit nou del Túria. En la dreta, encara es troba per revestir en gran part.

Els abocaments i l'expansió urbana: La posició de l'assut de Mislata contribueix a la derivació d'aigües no excessivament contaminades per l'origen de la séquia. En el trajecte, al costat de Manises i Quart de Poblet, no obstant, la séquia rep nombroses descàrregues de factories disperses i urbanes, fortament contaminants (paper, assaonats), sovint obsoletes. (RHV)

En la zona al Nord del nou llit, la xàrcia terciària constitueix el clavegueram d'amples zones de Mislata i València, anant a parar els seus sobrants a la Séquia de Favara. Per contra, en la marge dreta i Xirivella no hi ha abocaments.

L'expansió urbana de València, Mislata i Xirivella ha reduït el perímetre original d'aquesta séquia a un terç. En terme de Mislata pràcticament ja no queda superfície d'horta. A València, al Nord del nou llit, queden alguns camps aïllats que desapareixeran aviat. De la superfície dependent de la Comunitat de Regants de Mislata en breu només subsistiran 80 has. romanents, al Sud del nou llit. En canvi, la superfície de la Séquia de Xirivella, en quedar aïllada per la via fèrria, quedarà intacta.

Organització del reg i eficiència: La Séquia de Mislata, igual que

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.2

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

Tormos, per raons històriques no explicades suficientment, rebia 5/7 del cabal del Túria. La dràstica reducció de la superfície en reg minimitza aquesta qüestió en l'actualitat. La Séquia de Mislata s'organitza en tres unitats; l'àrea de Xirivella, que és autònoma, el sistema de camps aïllats de la marge esquerra del nou llit del Túria i el xicotet apèndix romanent en la marge dreta. (RHV)

(CONTINUA)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

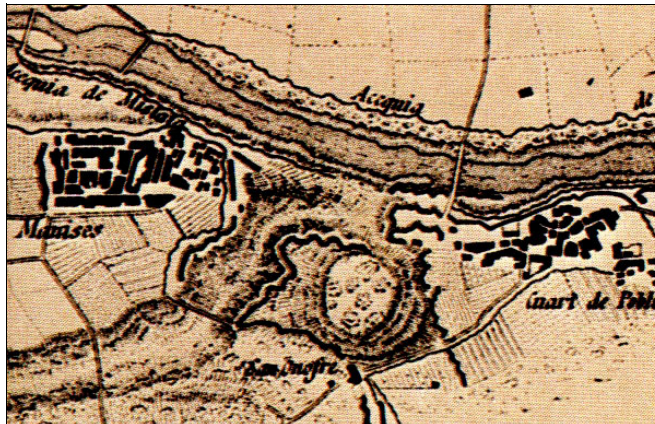
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE MISLATA (2)**DESCRIPCIÓ****+5**

(CONTINUACIÓ)

Com en la resta de la Vega, cada unitat rega "a tall arreu", de dalt cap avall. Aquesta modalitat de reg és complexa en zona urbana i molt més de nit, de manera que l'eficiència és mínima. Els cabals no usats van a la Séquia de Favara, marge esquerra del nou llit del Túria, i a través d'aquesta a la séquia principal (azarbe) esquerra de la Solució Sud. (RHV)

Organització administrativa i socioeconòmica: La séquia de Mislata, com les altres séquies de la Vega, constitueix una potent organització. No obstant això, avui completa els seus ingressos amb cessions de drets de vol o d'abocament, que no provenen de l'agricultura.

Dins de la Séquia de Mislata, la Séquia de Xirivella constitueix una administració independent. Aquesta última és l'àrea que encara subsisteix per les transformacions recents d'usos del sòl, mentre la Comunitat de Regants de Mislata ha vist desaparèixer la pràctica totalitat de la seua superfície de reg en els últims 30 anys.

El regant de Mislata o Xirivella es troba en minoria en els seus respectius municipis, ara transformats en ciutats dormitori de València. Per açò, la cultura de l'horta és regressiva. En les superfícies regades al Sud del nou llit, les úniques amb aparences de subsistir, l'augment d'arborització és imparable, igual que en Quart, Bennàger i Faitanar. És una conseqüència de compartir el territori amb el sector més industrialitzat de l'àrea metropolitana de València. En la marge dreta, la construcció de la depuradora de Faitanar domina per gravetat les 80 has. romanents de Mislata. Pot ser una alternativa al seu actual abastiment amb aigües procedents del Túria. La Séquia de Xirivella seguirà necessitant el vell assut i el canal de què hauran de ser progressivament eliminats els abocaments. L'assut de regulació diària de Manises acomplirà la missió de proporcionar regulació a la Séquia de Mislata.

Finalment, pareix convenient coordinar alguns aspectes de l'organització, tota vegada que poc va a subsistir del perímetre de Mislata. Mantindre la divisió entre les séquies de Xirivella i Mislata pareix superflu, almenys des del punt de vista real. Administració i gestió poden mancomunar-se i mantindre l'estructura jurídica separada. (RHV)

Alçada (m.): 1,40 m

Longitud de coronació (m.): 44.

Amplària de coronació (m.): 3,2. (90PR1900)

(CONTINUA)

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)**

**Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)**

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ASSUT DE MISLATA (3)**DESCRIPCIÓ****+5**

(CONTINUACIÓ)

FONTS DOCUMENTALS:

-J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
"Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
anteriores a 1900"
Ed. CEHOPU Madrid 1984

-JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
"Regadios Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed.
Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)

-VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
"El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent
(RFHT)

-PACO TORTOSA I PASTOR (EGHSUD)
"LA COMARCA DE L'HORTA SUD.
ECOGUIA D'ITINERARIS AMBIENTALS I CULTURALS"
Col·lecció Monografies de l'Horta Sud / 5
IDECO (Institut d'Estudis Comarcals)
DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
MANCOMUNITAT INTERMUNICIPAL L' HORTA SUD
València 2000

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

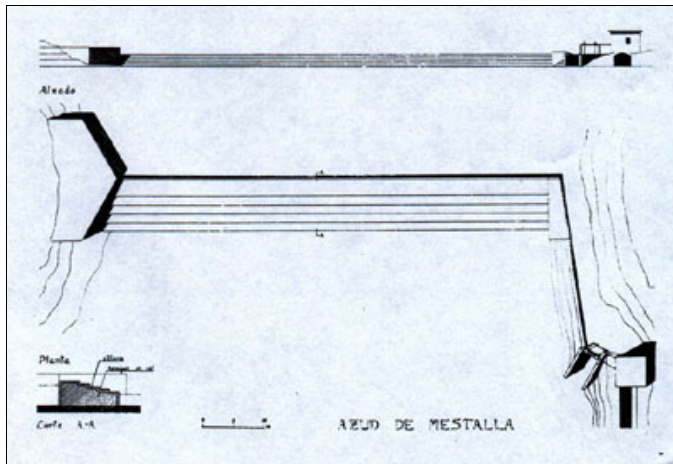
N PAT-ASS 006T-a N N3 TIPO ASSUT CAT 3

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
 PATERNA TERRITORI 696 AL RIU TÚRIA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
 SÒL NO URBANITZABLE REGULAR VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

ASSUT DE MESTALLA (1)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

- Situat apenes a 300 m aigües avall del de Mislata, l'assut de Mestalla està considerat com a exemple típic d'assut per autors com Smith. De gran longitud en relació amb la seua altura - 90 m. enfront d'1,60 -, actualment només rep aigua en una part: no està clar si inicialment abocava en tota la seua longitud, o si es va construir amb una major alineació per problemes de fonaments. Manca d'escullera perquè està proveït dels seus clàssics escalons de dissipació d'energia.

En la marge dreta recolza un mur de contenció elevat, la missió del qual és la de retindre el llit en cas de fortes avingudes. En la ribera esquerra s'alça un mur alt del que part la séquia, amb una caseta de comportes i dos alimares de descàrrega de l'aigua sobrant; deriva 782 l/seg i rega unes 1.000 Ha. d'horta.

Només se te noticia de una reconstrucció realitzada en 1816 amb l'objecte de reparar dues grans bretxes produïdes per una inundació, que feien perillar l'assut. (90PR1900)

Ampliacions o reconstruccions succesives: 1816

Alçaria (m.): 1.6. Amplària de coronació (m.): 2,5

Longitud de coronació (m.): 90 (90PR1900)

- Ubicat a Paterna, enfront del nucli urbà de Manises. (RHV)

SÉQUIA DE MESTALLA:

El seu perímetre es desenvolupa per la marge esquerra del riu, dirigint-se, a través de l'àrea de reg de Tormos, fins a Campanar, on tenia una part de la seua zona de reg. A partir d'allí, discorre molt prop de l'antic llit, travessa els Jardins del Real i antany regava fins als Districtes Marítims. (RHV)

Les infraestructures: L'assut, encara que molt deteriorat, compleix la seua missió. No disposa de regulació interna ni a la capçalera de la xàrcia. La ramificada xàrcia discorre subterrània en la major part del seu antic perímetre. Si exceptuem el primer tram de la séquia, dins del llit del Túria descobert i sense revestir, el seu trajecte és cobert i subterrani fins al Camí d'Algirós, on subsisteix encara la primitiva séquia sense revestir. El mateix es pot dir dels seus braços i xàrcia terciària. (RHV)

- Els trajectes urbans de séquies i braços no són visitables i estan notablement deteriorats. Un sistema de comportes, telecomandades, permet alleujar en la Séquia de Mestalla la xàrcia de clavegueram de València de cabals excessius de pluja o d'aportacions urbanes. La Séquia de Mestalla, quan discorre per l'horta de Tormos, ocupa el lloc més fondo i rep les cues de reg i les aigües pluvials. (RHV) La xàrcia terciària es troba encara sense revestir en la part no soterrada. L'utilitatge és molt deficient. Molts partidors es troben en plena via pública, tancats davall trapes.

Els abocaments i l'impacte del creixement urbà: El perímetre de la

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL (DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.2

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

Séquia de Mestalla ha sigut el més delmat per l'expansió urbana. De fet, una part de la ciutat de València ha crescut sobre l'horta de Mestalla

. Avui subsisteixen 25 retalls discontinus d'horta, i a penes el 25% de la seua superfície original. Però, a la volta d'uns pocs anys, només subsistiran 50 has, perquè la resta ha sigut qualificat com a sòl urbà. Aquests trossos solts s'ubiquen en Campanar, un retall del Braç de Petra en Torrefiel, altres en Benimaclet i diversos en l'avinguda de França, fins i tot fins al Pont de Drassanes. La major àrea d'horta de Mestalla es troba ara en els voltants de la Universitat Politècnica i serà destruïda per projectades ampliacions d'edificis universitaris. No són urbanitzables dos xicotets trossos al costat del terme d'Alboraia, el mencionat de Braç de Petra y una zona d'elevació enclavada en la zona de Tormos. (RHV)

(CONTINUA)

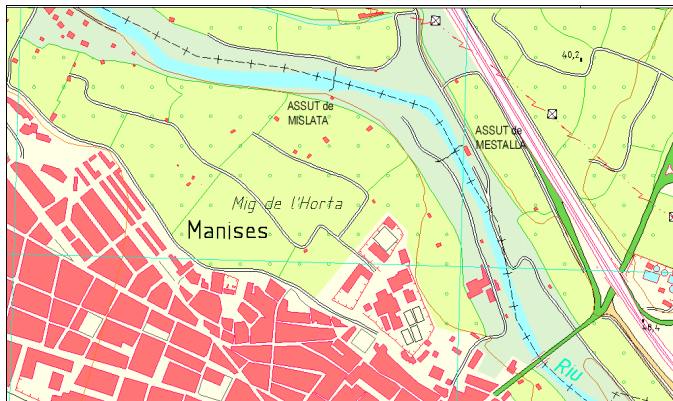
N	PAT-ASS 006T-b	N		N3		TIPO	ASSUT	CAT	
----------	----------------	----------	--	-----------	--	-------------	-------	------------	--

MUNICIPI	SITUACIÓ	CARTOGRAFIA	EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU	ESTAT ACTUAL	OBV

DENOMINACIÓ	DENOMINACIÓ ALT
-------------	-----------------

ASSUT DE MESTALLA (2)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

La contaminació de les aigües de Mestalla és màxima. Barris sencers de la ciutat de València no tenen un altre clavegueram que els diferents braçals de la Séquia de Mestalla. La major part de dits braçals acaben en els col·lectors del Districte Marítim, que aporten aigües diluïdes a la depuradora de València i impedeixen el seu correcte funcionament. A més, en origen la Séquia de Mestalla està molt contaminada per abocaments de Manises i Paterna, donada la seua baixa cota de presa. (RHV)

Organització del reg i eficiència: La tradicional organització de torns es manté vigent. No obstant això, com en cada braçal els regants són molt pocs i en algun cas inconnexes les parcel·les, les cues de reg són varies vegades superiors al cabal realment utilitzat.

No es rega ja de nit. En aquestes circumstàncies, l'eficiència és baixíssima, la més baixa de la regió. Com l'aigua no usada va a la mar, via Séquia de Vera o via depuradora de Pinedo, els recursos es perden per al balanç hídric regional.

Organització administrativa i aspectes socioeconòmics: Igual que les restants séquies de la Vega, segles de tradició associativa mantenen una potent organització.

La Séquia de Castellà forma part del sindicat de regs del Túria i del Tribunal de les Aigües. No obstant, Castellà no podria subsistir amb la exigua superfície que manté en reg.

A això contribueixen els ingressos complementaris per autorització, o mes be consentiment, d'abocaments a la xàrcia de séquies i braçals o per cobrament d'un cànon per dret a vol, és a dir, per construir sobre la séquia, desviar-la o cobrir-la. Com ja s'ha assenyalat, la xàrcia de regs actua com a infraestructura de sanejament de molts barris de la capital.

Així, la caòtica expansió urbana sobre la xàrcia de regs s'ha convertit en la seua primera font de finançament. Molts regants de Mestalla, en aquests moments, manquen d'objectius agrícoles, trobant-se a l'espera del canvi d'ús del sòl.

Línies d'actuació: En aquesta sèquia es pot pensar, com a línia principal d'actuació, en un pla per a la seua extinció, en termes reals, encara que siga dolorós. Les escasses 50 has. que no són urbanitzables no podran mantindre una infraestructura pròpia. (RHV)

- La riuada del 14 d'Octubre del 1957 va enderrocar la casa de comportes i s'endugué també els torns i comporta o almenara reial. Al cap de sis mesos estava de nou reconstruïda amb les mateixes característiques que tenia abans i es varen instal·lar nous torns i comportes i es va reconstruir el canal principal de la séquia. (RFHT)

(CONTINUA)

(RHV)

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)	
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

**Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
(DECRET 148/2006 - RECURRIT: EN SUSPENS)**

NORMATIVA D'APLICACIÓ

-PACO TORTOSA I PASTOR (EGHSUD)
 "LA COMARCA DE L'HORTA SUD.
 ECOLOGIA D'ITINERARIS AMBIENTALS I CULTURALS"
 Col·lecció Monografies de l'Horta Sud / 5
 IDECO (Institut d'Estudis Comarcals)
 DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
 MANCOMUNITAT INTERMUNICIPAL L' HORTA SUD
 València 2000

N PAT-CATX 001T N N3 TIPO CATXERULO DE PEDRA EN SEC CAT 2

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
PATERNA TERRITORI 696 PROP DEL BARRANC D'ENDOLÇA

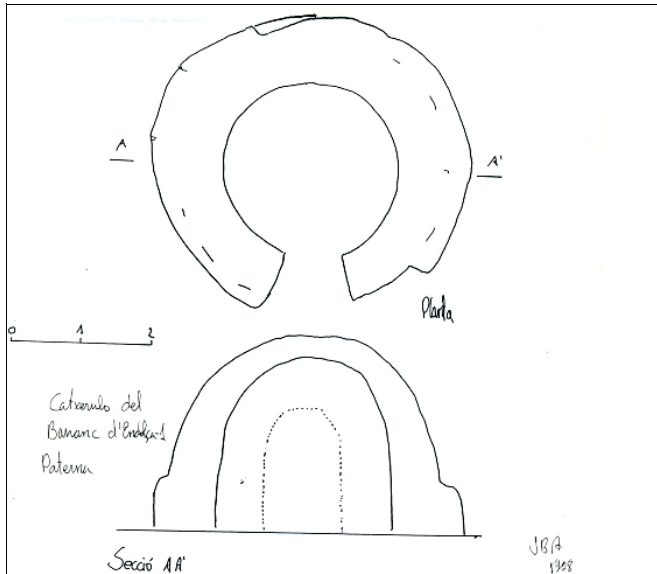
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
SÒL NO URBANITZABLE REGULAR VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

CATXERULO DEL BARRANC D'ENDOLÇA A

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

ESTRUCTURA DE PEDRA EN SEC - Refugi o Caseta Rural

-. Es localitza molt prop de l'antiga carretera de València-Llíria, en la marge dreta del Barranc d'Endolça i junt una via pecuària molt important que des d'Aragó, passant per Llíria, arriba a l'Horta Nord; la partida es coneix com Garrofa. A simple vista el catxerulo sembla similar als altres documentats fins ara, però aquest té algunes variacions tecnològiques que el fan diferent. La construcció és de planta anular o circular, de poc més de 2,5 m. de diàmetre interior; la secció és pràcticament la d'un semicircle, arribant a l'altura màxima interior de 2,4 m., estant aïllat en mig de camps d'oliveres i garroferes. Construït amb pedra trabada amb morter i molta cura; la seua cobrició està resolta amb una falsa cúpula per aproximació de filades que després és impermeabilitzada amb morter. (IETC)

FONTS DOCUMENTALS:

-MEMÒRIA DEL CATÀLEG D'EDIFICIS DE 1981 (MC81)
Ajuntament de Paterna
Vicent Llorens et al.

-FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA (IETC)
Conselleria de Cultura
Autor: Josep Mª Burriel Alberich

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ INTEGRAL (P I)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

N PAT-CATX 002T N N3 TIPO CATXERULO DE PEDRA EN SEC CAT 2

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
PATERNA TERRITORI 696 PROP DEL BARRANC D'ENDOLÇA

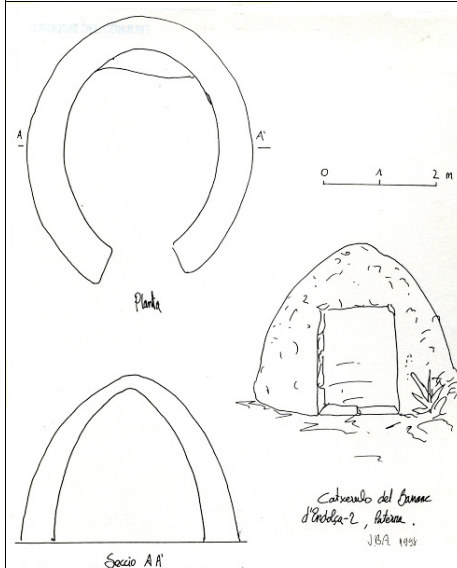
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
SÒL NO URBANITZABLE REGULAR VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

CATXERULO DEL BARRANC D'ENDOLÇA B

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

ESTRUCTURA DE PEDRA EN SEC - Refugi o Caseta Rural

-. Es localitza entre l'antiga carretera de València-Llíria i la marge esquerra del Barranc d'Endolça, molt prop d'una gasolinera, la partida es coneix com Garrofa. L'edifici és de planta ovalada on l'eix major fa 3,5 m. i el menor 2,8 m.; la secció és la d'un perfecte cono, l'altura màxima interior és de 2,6 m.; està aïllat en mig de camps de garroferes. Es va construir amb pedra trabada amb morter i molta cura; la seua cobrició està cònica de manera que sembla una ogiva. Actualment, molt ben conservat, s'utilitza com refugi i per guardar útils. La porta s'obri al sud. (IETC)

FONTS DOCUMENTALS:

-MEMÒRIA DEL CATÀLEG D'EDIFICIS DE 1981 (MC81)
Ajuntament de Paterna
Vicent Llorens et al.

-FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA (IETC)
Conselleria de Cultura
Autor: Josep Mª Burriel Alberich

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ INTEGRAL (P I)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGISTS"

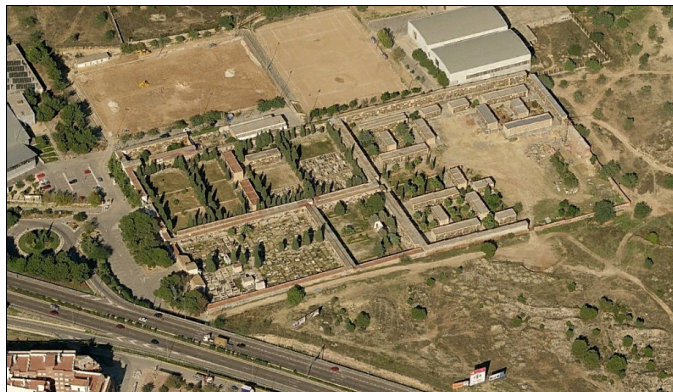
N PAT-CEM T-a N N3 TIPO CEMENTERI CAT

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
 PATERNA URBANA MUNICIPAL UR POLIGON NORD 24

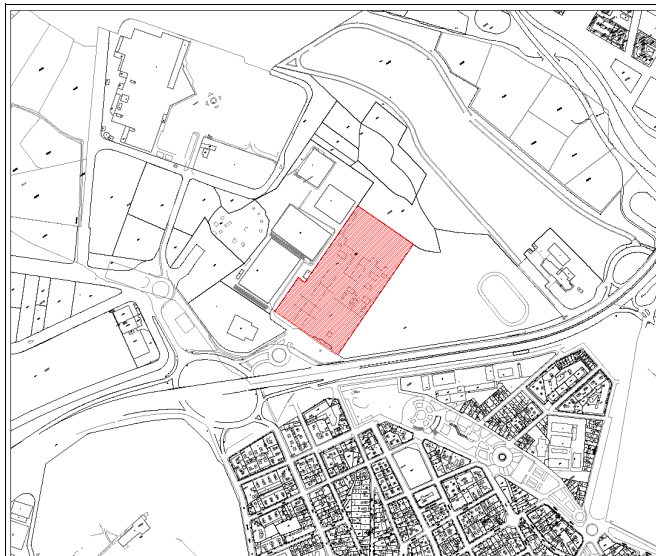
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
 SÒL URBÀ REF CAT: 0169617

DENOMINACIÓ

CEMENTERI (1)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

Fins a principis del segle XIX, les poblacions valencianes tenien, dins del seu nucli urbà, un o més cementeris, al costat de les esglésies parroquials corresponents. Durant el segle XVIII es van produir diverses peticions perquè estos recintes foren traslladats a l'exterior de les ciutats, perquè es pensava que constituïen un perill per a la salut. Una Real Pragmàtica de 3 d'abril de 1787 va ordenar la construcció de cementeris fora de les ciutats i va prohibir assabentar en les esglésies, a excepció dels casos previstos en el Ritual Romà. Així, al llarg del segle XIX, se n'aniran construint cementeris municipals en els afores del nucli urbà de moltes de les poblacions de la Comunitat Valenciana. Un dels primers va ser el de la ciutat de València, planificat per Cristóbal Sales en 1805 i inaugurat per l'arquebisbe Joaquín Company en 1807. Al principi eren molt modestos, un simple recinte rodejat d'una reixa amb una zona central on soterrar i uns nínxols adossats als murs de tancament. En alguns casos també disposaven d'una xicoteta capella. La resta de ciutats valencianes es van dotar d'esta infraestructura en estes mateixes dates, així la ciutat d'Alacant va obrir el seu en 1806. Les següents ciutats a dotar-se de cementeri municipal van ser Alcoi (1812), Benicarló i Llíria (1818), Dénia (1843) i Xàtiva (1849). En Castelló de la Plana es va inaugurar al maig de 1861 i va ser construït per l'arquitecte Montesinos. Progressivament se n'aniran ampliant i dotant de millors servicis, com a accessos per a carruatges, sales de vela i autòpsia i vivenda per al soterrador, entre altres coses. Cada vegada més este espai es convertix en un reflex de la ciutat i, entorn de la dècada de 1840, comença a generalitzar-se la moda, per part de l'emergent burgesia econòmica, de construir luxosos panteons i tombes com a mitjà de demostrar el seu poder econòmic, a més de legitimar-se com a estirp i enfortir els llaços familiars. A mesura que eta costum es va estendre a altres classes, es va generar tota una indústria "de pompes fúnebres", alhora que van sorgir una sèrie d'encàrrecs a arquitectes i escultors, marbristes i tallers de forja i fosa.

CEMENTERI DE PATERNA

La corrent higienista de l'època, obliga al trasllat de l'antic cementeri, a l'emplaçament que actualment té. El finançament d'esta obra es realitza per mitjà dels recursos obtesos en la desamortització. La data de la seua construcció és 1887, segons actes de l'Ajuntament, on s'abona l'import per l'alçament del plànol a Manuel Cortina.

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

N	PAT-CEM T-b	N		N3		TIPO	CEMENTERI	CAT	
MUNICIPI		SITUACIÓ		CARTOGRAFIA		EMPLAÇAMENT			
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU				ESTAT ACTUAL		OBV			

DENOMINACIÓ

CEMENTERI (2)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

AFUSELLAMENTS DE PATERNA

Durant un llarg període (1939-1956), les tàpies del cementeri de Paterna, així com del pròxim camp de tir de colom, serien mut testimoni de les execucions "legals" del nou règim establert per la victòria de les armes. Un total de 2.237 persones –Anarquistes, comunistes, republicans–, valencians majoritàriament, van ser allí passats per les armes darrere d'un judici sumaríssim i una sentència condemnatòria. En total, quasi un cinquanta per cent de les execucions "legals" dutes a terme en el conjunt del País Valencià. En les llistes dels executats podem trobar veïns de les poblacions i comarques més properes, encara que igualment apareixen de les províncies de Castelló i Alacant, així com d'altres províncies de la resta de l'Estat espanyol. Grans fosses comunes situades a l'entrada del cementeri municipal –alguna de les quals compta amb més de 400 cadàvers– són el resultat de les execucions, quasi diàries en els primers anys de la postguerra (1939-1942).

BIBLIOGRAFIA:

Gran Enciclopedia de la Comunitat Valenciana.
(Voz "Cementerio"; Voz "Fusilamientos de Paterna").

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

CEMENTERI (3)

DESCRIPCIÓ

+5

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696

A LA VALLESSA DE MANDOR

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

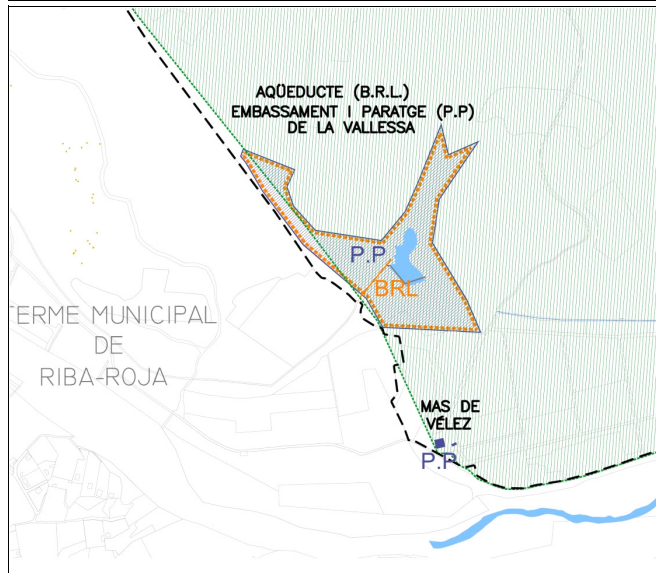
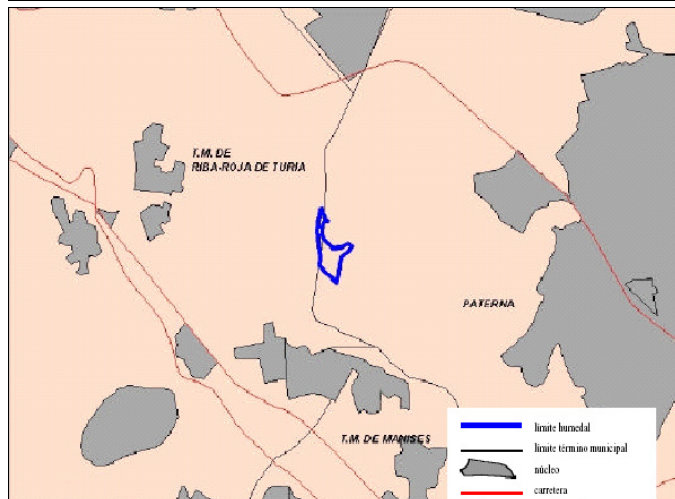
OBV

SÒL NO URBANITZABLE (PROTEGIT)

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

EMBASSAMENT, PARATGE I AQ. DE LA VALLESSA

DESCRIPCIÓ

+5

PLÀNOL i FOTOGRAFIES: (CZHGCV)

FITXA (CZHGCV):

Grupo: Embalse de fluctuación escasa
 Extensión: 6,20 ha
 Términos municipales: Paterna y Ribarroja
 Usos del suelo predominantes: Lámina de agua
 Singularidades: -Entorno de bosque y máquia mediterránea bien conservada.
 - Destacable calidad paisajística en un ámbito metropolitano
 Funcionamiento:
 Alimentación: Agua superficial dominante
 Descarga: Regulación directa
 Calidad del agua: Aptas o excepcionales para uso humano
 Afecciones al régimen natural: Regulación área de alimentación en pequeño azud-embalse
 Régimen del suelo:
 Clasificación urbanística predominante: Suelo no urbanizable protegido

Situat al Paratge de la VALLESSA DE MANDOR, aquest estany està inclòs al CATÀLEG DE ZONES HUMIDES DE LA COMUNITAT VALENCIANA realitzat per la Generalitat Valenciana.

LLISTAT DE COORDENADES UTM, huso 30:

nº	X	Y
1	713503.280	4379239.420
2	713554.140	4379142.140
3	713520.280	4379126.570
4	713505.280	4379088.850
5	713507.000	4379024.570
6	713592.640	4378924.290
7	713664.930	4378936.810
8	713720.520	4378963.250
9	713831.850	4379021.000
10	713803.929	4378966.722
11	713865.280	4378948.000
12	713733.020	4378911.800
13	713666.320	4378854.710
14	713644.080	4378723.920
15	713623.220	4378658.520

PROTECCIÓ

AQÜEDUCTE: BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)
Categoria proposada: ESPAI D'INTERÉS ETNOLÒGIC
EMBASSAMENT I PARATGE: PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

Catàleg de ZONES HUMIDES DE LA COMUNITAT VALENCIANA.

16	713482.830	4378792.100
17	713495.340	4378857.500
18	713470.000	4379018.570
19	713478.280	4379152.140
20	713489.850	4379216.420
21	713490.140	4379231.850
1	713503.280	4379239.420

FONTS DOCUMENTALS:

-CATÀLEG DE ZONES HUMIDES
DE LA COMUNITAT VALENCIANA
Generalitat Valenciana (CZHGV)

N PAT-EMBS 001T-02 N N3 TIPO PARATGE CAT 4

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696

INDRET DE LA VALLESSA DE MANDOR

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

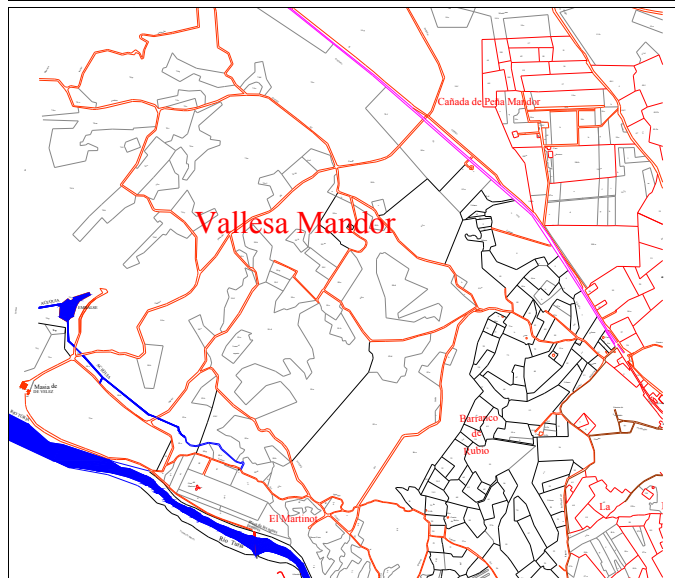
SÒL NO URBANITZABLE

BO

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

EMBASSAMENT, PARATGE I AQ. DE LA VALLESSA

DESCRIPCIÓ

+5

El paratge de la VALLESSA DE MANDOR abarca els termes de Paterna i Riba-roja. Probablement constitueix l'últim bosc climàtic típicament mediterrani.

És, junt a la pròpia ribera del Túria una de les poques reserves biològiques i l'últim residu de vegetació climàtica que queda al centre de la plana valenciana.

Segons el biòleg Vicente Pardo, aquest "pulmó verd" alberga espècies faunístiques de singular valor, algunes de les quals es troben en perill d'extinció com el blauet, el gall de canyar, la tortuga mediterrània o la geneta. Més d'un centenar d'espècies hi ha catalogades en la zona entre peixos, amfibis, rèptils, aus i mamífers.

També trobem espècies botàniques endèmiques com l'albaida sedosa (*Anthyllis henoniana* subsp. *valentina*), el radet de gat d'espiga llarga (*Sideritis juryi*) o el timó mascle (*Teucrium edetanum*), úniques al món.

A més a més dels seus valors natural, ecològics, paisatgístics, botànics, etc., al seu interior hi ha elements de gran valor cultural i històric, com el poblat de l'edat del Bronze de la Lloma de Betxí. També al seu àmbit hi ha l'embassament al que hem fet referència i algunes construccions d'interès.

Aquest paratge constitueix, amb el Parc Natural del l'Albufera i la Devesa del Saler, un dels pocs espais naturals amb que compta l'àrea metropolitana de València, necessari pulmó i lloc d'esplai de l'aglomeració urbana.

Aquest indret de la VALLESSA constitueix una peça fonamental del possible EIX VERD de la RIBERA DEL TÚRIA, el qual, tal com ha estat assenyalat en diverses publicacions i estudis, podria formar part de la necessària xarxa estructurant de "corredors verds" metropolitans, d'àrees d'esplai comarcals, interconnectats, els quals, com oferta d'oci cultural i educació ambiental, deuriem incorporar, a més a més dels paratges naturals, els elements arquitectònics i d'infraestructures d'interès com assuts, xarxa de séquies, molins, masies, camins rurals i ponts antics, poblats històrics, etc.

PROTECCIÓ

AQÜEDUCTE: BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)
Categoria proposada: ESPAI D'INTERÉS ETNOLÒGIC
EMBASSAMENT I PARATGE: PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

Catàleg de ZONES HUMIDES DE LA COMUNITAT VALENCIANA.

N PAT-EMBS 001T-03 N N3 TIPO AQÜEDUCTE CAT 4

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT
PATERNA TERRITORI 696 INDRET DE LA VALLESSA DE MANDOR

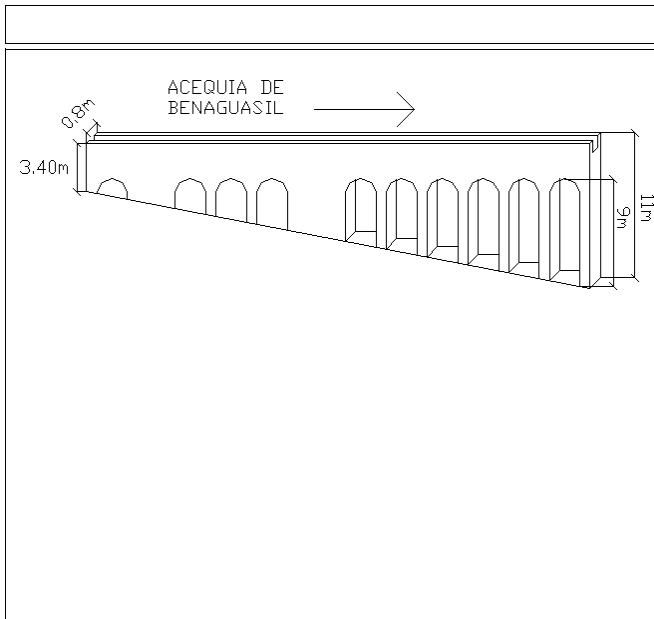
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV
SÒL NO URBANITZABLE BO ACCÉS RESTRINGIT

DENOMINACIÓ

EMBASSAMENT, PARATGE I AQ. DE LA VALLESSA

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

AQÜEDUCTE

Es tracta d'un aqüeducte per mitjà del qual la séquia de Mandor salva el barranc del mateix nom. És un aqüeducte de 82 metres de longitud i amb una altura sobre el sòl variable entre els 3,40 m de la seua entrada i els 9 m en la seua eixida, arribant a aconseguir els 11 m'al punt més alt. L'amplària de la séquia és de 80 cm. L'aqüeducte, tal vegada d'origen romà, està construït amb diversos materials. La zona alta, per la que es pot circular, està formada per una solera de formigó que cobrix la séquia i unes balustrades de rajola (que han substituït a uns murets de rajola esquarterada anteriors); la part intermèdia, per la que transcorre la séquia, és de rajola vist, i la part inferior, amb arcs, és de maçoneria. L'aqüeducte tenia deu arcs disposats en tres parts. La primera, amb tres arcs xicotets de mig punt que en este moment estan segellats. La zona intermèdia té un arc de mig punt. I, finalment, la tercera posseïx sis arcs, 4 de mig punt i 2 ogivals. Estos arcs són els més gran. L'aqüeducte està rodejat per dos camins, un dels quals passa per davall del seu últim arc. Per davall del penúltim arc passa el Barranc del Mandor, i en la zona de l'eixida de l'aqüeducte es troba la finca de la Vallesa del Mandor.

La importància d'este tipus d'elements està en relació amb la cultura de l'aigua de la conca del Túria. En tota la zona s'han conservat tota una sèrie de trams de canalitzacions hidràuliques que formaven part d'una xarxa de reg que s'alimentava del Túria. Este tipus d'infraestructura es troba lligada a l'aprofitament hidràulic per a regadiu que en esta zona té el seu origen en època romana.

No disposem d'informació fidedigna per a la seua datació, perquè, en absència d'estudis arqueològics i documentals, resulta difícil proposar una cronologia per a este tipus d'infraestructures, ja que sol tractar-se d'obres que tenen un període d'ús molt prolongat o que s'han realitzat fins al segle passat.

Des del punt de vista estructural, l'aqüeducte presenta un bon estat de conservació, encara que requereix efectuar obres de manteniment.

Els deterioraments més importants que presenta són:

-Perforacions en la solera que cobrix la séquia.

-Part de la balustrada de protecció ha desaparegut.

Estos deterioraments suposen un risc per al pas per este element. A més, en l'encontre de l'aqüeducte amb el terreny hi ha talussos sense protegir amb una inclinació important.

PROTECCIÓ

AQÜEDUCTE: BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)
Categoria proposada: ESPAI D'INTERÉS ETNOLÒGIC
EMBASSAMENT I PARATGE: PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

Inclòs a l'Àmbit del Catàleg de ZONES HUMIDES DE LA COMUNITAT VALENCIANA.

BIBLIOGRAFIA:

C.GRADOLÍ, A.SANZ, L.F.HERRERO, D.ESTAL, R.YAGO;
P.BERROCAL, V.ALGARRA; M.RUPÉREZ, A.COREREU:
"ESTUDIOS PREVIOS DE LAS INTERVENCIONES EN
ELEMENTOS PATRIMONIALES DEL PARC FLUVIAL DEL TÚRIA".

N PAT-FES 001T-01 N N3 TIPO CASETA DE FESA I SÉQUIA CAT 2

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

PARTIDA DE LA TANDERA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

REGULAR

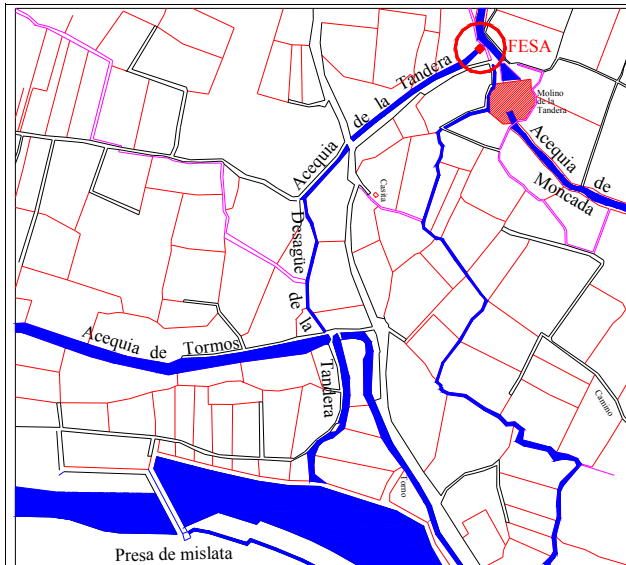
VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

FESA DE LA TANDERA I SÉQUIA DE LA TANDERA (

DENOMINACIÓ ALT

ALMENARA DE LA TANDERA

DESCRIPCIÓ

+5

Una FESA és, en sentit estricte, un "clavill" (el cànter té una fesa, p.e.), un tall, un forat, en un recipient o un conducte d'aigua, etc. pel qual l'aigua surt d'aquest.

El cabdal d'aigua que porta una séquia del sistema de regs de l'Horta es va distribuïnt des de la séquia mare (en aquest cas la SÉQUIA DE MONTCADA) a les diverses filloles mitjançant obertures practicades en el llit de la séquia. Aquestes obertures són de diverses formes i tamany, amb la finalitat de poder controlar la quantitat d'aigua que es desvia, rebent diferents noms segons les seues característiques. "Rolls", "Rollets", "Cadiretes", "Canys", "Boqueres", "Partidors", etc. Quan l'obertura té per finalitat eliminar l'excés d'aigua que porta una séquia (o be l'excés de la que li correspon dur per drets històrics en determinats moments) vessant-la de nou al curs del riu, o a una altra séquia (situats sempre a una cota inferior), aquesta obertura es denomina "Derramador".

Les CASETES DE FESA tenen per finalitat guardar el mecanisme (normalment una comporta) que acciona l'eixida de l'aigua d'una fesa. CAVANILLES al parlar de certs fets que es produïen a finals del s. XVIII escriu:

----- "Podrian remediarse semejantes robos (de l'aigua) y mantenerse la buena fe, construyendo una casita sobre el partidor de las aguas, cuya puerta quedase entregada a un hombre íntegro, encargado de quitar y poner las tablas a su tiempo"

Per privilegi concedit per Jaume II el 1321, la Séquia de MONTCADA devia cedir, en temps d'escassetat d'aigua una part del seu cabdal a les séquies de MESTALLA, FAVARA, RASCANYA I ROVELLA. Quan era necessari, doncs, s'organitzaven tandes de repartiment de l'aigua (d'ahí li ve el nom de "TANDERA" a la comporta que permet passar una part de l'aigua de la Séquia de Montcada al sistema de les altres séquies).

Amb la regulació de l'aigua del riu pels embassaments, aquest privilegi històric ha caigut en desús, si be es mantenen alguns elements, com aquesta CASETA DE FESA, que serveix de testimoni històric.

A la CASETA DE FESA de la TANDERA s'accedeix pel CAMÍ de la CORRUSCOSA. Està situada just en el marge dret de la Séquia de Montcada, uns metres abans de que aquesta arribi al denominat MOLÍ DE LA TANDERA, és una petita i senzill caseta de fàbrica de rajola, de planta quadrada, de menys de 3 mts de costat i aproximadament uns 2,5 mts d'altura. Està coberta per una volta de rajoles ceràmiques col·locades de pla, recoberta per una teulada a quatre aigües, rematada amb una bola de pedra. La tècnica constructiva és molt acurada. Presenta la seua fàbrica una mena de

PROTECCIÓ

Fesa: BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
Séquia: PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.2

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

sòcol en la part baixa i una espècie de cornisa en la part alta, resoltes amb la mateixa fàbrica de rajola sobreeixida. Al buit de la porta, de menudes dimensions, la llinda i els brancals són de pedra treballada, formant també una mena de faixó reixit que enllaça amb el sòcol de rajola.

A l'interior encara es conserva la porta de fusta (tirada en terra), amb el seu forrellat de fusta, així com el mecanisme del torn que elevava la comporta per donar eixida a l'aigua, també resolt en fusta. El pany de fàbrica de rajola que recau a la part de la séquia recolza sobre una llinda de pedra d'una sola peça.

Pel sistema constructiu i el llenguatge arquitectònic emprat, aquesta caseta pot datar de principis del s.XIX.

(continúa)

N	PAT-FES 001T-02	N		N3		TIPO	CASETA DE FESA I SÉQUIA	CAT	
----------	-----------------	----------	--	-----------	--	-------------	-------------------------	------------	--

MUNICIPI	SITUACIÓ	CARTOGRAFIA	EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU	ESTAT ACTUAL	OBV

DENOMINACIÓ	DENOMINACIÓ ALT
-------------	-----------------

FESA DE LA TANDERA I SÉQUIA DE LA TANDERA (

DESCRIPCIÓ

+5

L'aigua que ix pel derramador, en obrir la comporta d'aquest, segueix el curs de la denominada SÉQUIA DE LA TANDERA, i el DESAIGÜE DE LA TANDERA, pel BARRANC DE LA FONT, fins arribar al llit del RIU TÚRIA, tornant-li així l'aigua d'excés que portava la Séquia de MONTCADA. Les séquies JUSSANES (és a dir, inferiors o depenents) esmentades prenen l'aigua que els correspon als seus assuts, situats aïques avall d'aquest punt.

Tot i el seu evident estat d'abandó, aquesta petita mostra d'arquitectura del reg es conserva prou be encara, és molt interessant i es podria i deuria conservar i recuperar en el seu conjunt, acondicionant també el seu entorn. També té interès recuperar i valorar paisatgísticament els margens de la Sèquia de Montcada i el recorregut del BARRANC DE LA FONT i del CAMÍ DE LA CORRUCOSA en aquest tram.

-Cal plantejar la:

- . REHABILITACIÓ DE L'ELEMENT I DEL SEU ENTORN.
- . VALORACIÓ DE LA FUNCIÓ HISTÒRICA D'AQUESTS ELEMENTS QUE FORMEN PART DEL SISTEMA DE REGS DE L'HORTA.
- . CONFIGURACIÓ D'UN "LLOC", AL LLARG DEL RECORREGUT DE LA SÉQUIA.

FONTS DOCUMENTALS:

FONT DOCUMENTAL (1):

----- LA ACEQUIA DE MONCADA.

Enric Guinot et al.

Conselleria de Agricultura:

(AMCA)

".....en un pleito del año 1839 entre el acequero de Moncada y el síndico de Rascanya sobre el derramador situado al lado del molino (de la Tandra) se indica por ellos que tenía una antigüedad de tres años.

"La proximidad del casal a la Almenara Tandra obligó además al constructor del molino a negociar con la Real Acequia de Moncada la cuestión de las tandas de agua, llegándose al compromiso de que el molino no funcionaría cuando Moncada estuviese obligada a ceder agua a las acequias de la vega de Valencia por la sequía. La razón era no alterar la altura del agua de manera que pudiese salir

DENOMINACIÓ ALT

PROTECCIÓ

Fesa: BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
Séquia: PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

perjudicada la acequia.

"El nombre de (Molino de) la Tanderá procede de la partida en que se encuentra construido, y hace referencia al derramador, contiguo al molino, que une el sistema de la acequia de Moncada con las de Favara, Rascanya y Mestalla. Cuando es necesario se organizan tandas de reparto de agua (de ahí "Tanderá") y a través de él se transfieren caudales del sistema de Moncada a las restantes acequias. (AMCA)

(continúa)

N PAT-FES 001T-03

N

N3

TIPO CASETA DE FESA I SÉQUIA

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

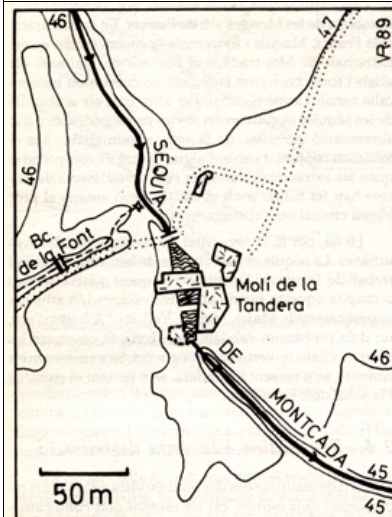
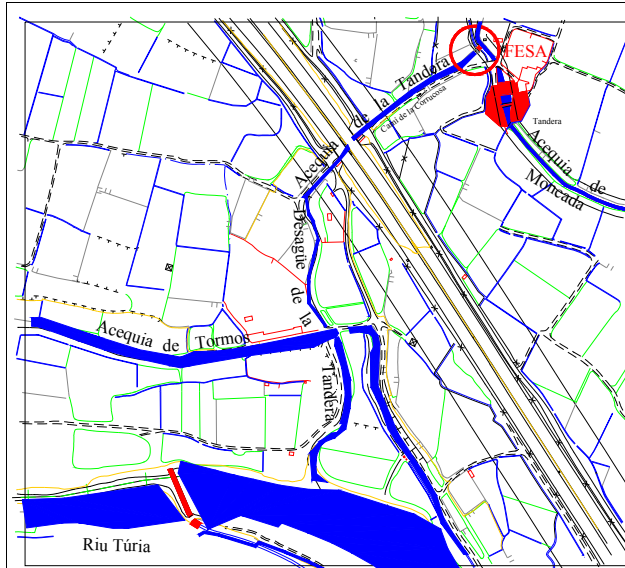
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

FESA DE LA TANDERA I SÉQUIA DE LA TANDERA (

Molí de Tàndera al sector alt de la Séquia de Montcada i al costat del Barranc de la Font per on eixia el cabal de gràcia a les séquies jussanes de l'Horta

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (2):

-----JUAN B. MARCO / JOAN F. MATEU / JOAN ROMERO
 "Regadios históricos valencianos.
 Propuestas de Rehabilitación"
 Generalitat Valenciana. València. 1994. (RHV)

".....Un altre problema (de la séquia de Montcada) el constitueixen els barrancs que la séquia intercepta en el seu traçat i ocasionalment l'aterren o la trenquen.

"L'ordenació del reg és per torn setmanal, corresponent dos dies a cada sector. Ja en els braçals, es rega pel propietari "a tall arreu", és a dir, de dalt cap a baix, sense programació temporal.

"..Globalment la Séquia de Montcada es troba entre les més i millor organitzades. A això contribueix en gran manera la seua extensió, al voltant de l'òptim, i la claredat del seu esquema organitzatiu.

"En tot el perímetre de Montcada hi ha una única Comunitat de Regants. La seua experiència associativa, de més de set segles, constitueix una solera que refrenden els fets. Disposa de Casa de Junes, personal tècnic, informatització, estatuts, etc. La Séquia de Montcada és una primera potència en el regadiu espanyol.

"L'àrea immediata al Túria, de sòl molt permeable (La Tàndera), podria ser un lloc favorable per al reg localitzat comunitari...."
 (RHV)

FONT DOCUMENTAL (3):

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
 Vicenç M. Roselló i Verger
 Universitat de València
 a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
 Ed. Universitat de València. 1989: (MAHV)

"(Al molí de la Tàndera) ..el nom li ve probablement del Derramador de la Tàndera que en passa ben prop i serveix per a donar aigua de gràcia a les séquies jussanes de Mestalla, Favara, Rascanya i Rovella. El trajecte aprofita el caixer del Barranc de la Font que procedeix de la Vallesa de Mandor. (GÓMEZ SERRANO, 1928).

Adjuntem el croquis del Molí de la Tàndera, amb la seua estratègica situació a la cota +46 m a un esperó de l'esquerra del Barranc de la Font. El casal s'entravessa al corrent, tot i que s'acompanya d'edificis

PROTECCIÓ

Fesa: BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL
 Séquia: PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

auxiliars. Els camins de comunicació no hi manquen, amb diversos ponts. (MAHV)

N PAT-IAP 001T-a N N3 TIPO INFRASTRUCTURA AIGÜES POTABLES CAT 1

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

URBANA

MUNICIPAL

POLÍGON INDUSTRIAL "FUENTE DEL JARRO"

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

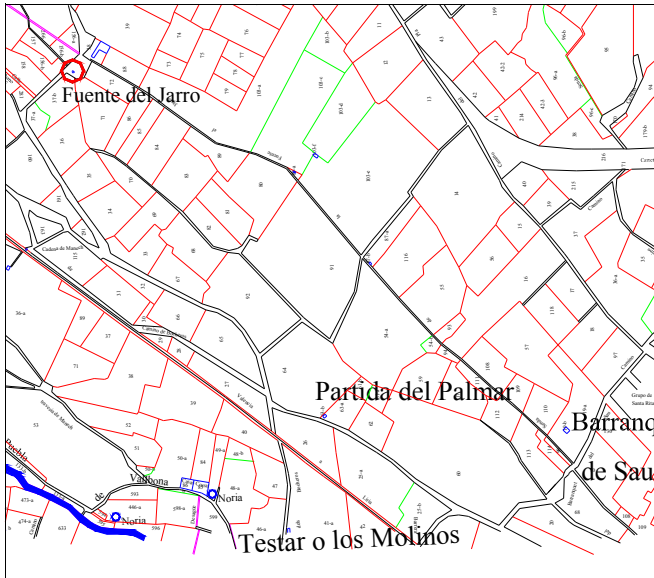
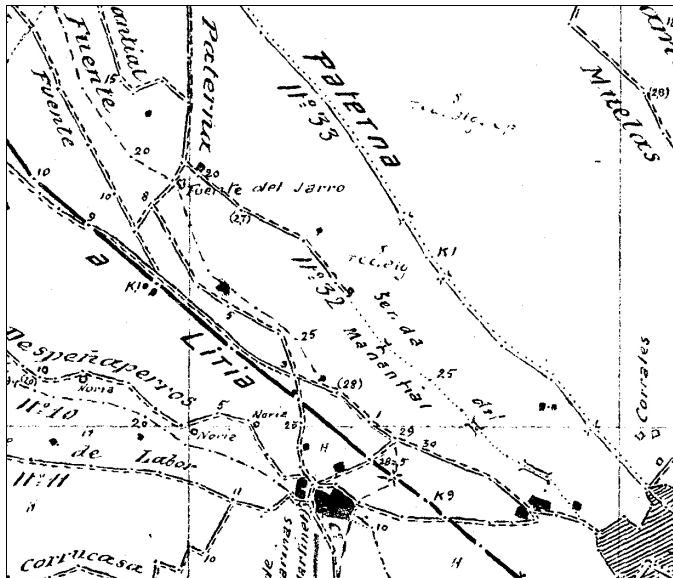
OBV

SÒL URBÀ

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

FONT DEL GERRO (1)

DESCRIPCIÓ

+5

PLÀNOL: (PLANTRIA)

-. Recogiendo el camino abierto en la capital, el Consistorio Municipal realiza proyectos de abastecimiento y conducción de las aguas del río Turia en 1858, 1864 y 1866 ampliando y mejorando el proyecto en 1900 (1)

-. Hasta entonces "los vecinos se surtían de las aguas del Turia que entraba al pueblo a través de la acequia de Moncada" (Sucias "Notas útiles para la historia del Reino de Valencia". Tomo 36, p.92)

-. Emeterio Muga, colaborador de los tomos de "Geografía General del Reino de Valencia", dirigida por Fco. Carreras y Candi en el apartado dedicado a Paterna explica el tema de la introducción y canalización del agua potable en la ciudad de Paterna de la siguiente forma : "Las aguas potables son de gran calidad, la canalización de éstas se hizo en el siglo XIX bajo la dirección del arquitecto Vicente Marzo, que consiguió inaugurar las fuentes del Palacio, y del Alborchi, el 7 de agosto de 1866, en el pasado siglo se han establecido unos depósitos generales en las Eras y nuevas cañerías metálicas que distribuyen las aguas por el recinto urbano, igualmente se han colocado dos nuevas fuentes una en la calle Mayor y otra en la calle Valencia" (pp. 994-5)

- (1) El planteamiento y realización de la conducción de aguas potables a las ciudades fue uno de los movimientos progresistas más importantes del s-XIX. Las ciudades y pueblos movidos por ideas de saneamiento e higiene piden a sus nuevos gobernantes disfrutar de unas comodidades vistas o conocidas en las principales capitales. En la ciudad de Valencia se había inaugurado la primera conducción de agua potable (procedente del río Turia) en 1850.

FONTS DOCUMENTALS:

-MEMÒRIA DEL CATÀLEG D'EDIFICIS DE 1981 (MC81)
Ajuntament de Paterna
Vicent Llorens et alt.

-FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA (IETC)
Conselleria de Cultura
Autor: Inmaculada Aguilar

-"PLANIMETRIA 1/25.000" del

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

AJUNTAMENT DE PATERNA

CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS

TERRITORI

N

PAT-IAP 001T-b

N

N3

TIPO

INFRASTRUCTURA AIGÜES POTABLES

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

FONT DEL GERRO (2)

DESCRIPCIÓ

+5

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N PAT-JPH 001T-a N N3 TIPO JACIMENT ARQUEOLÒGIC CAT 5

MUNICIPI PATERNA SITUACIÓ TERRITORI CARTOGRAFIA 969 EMPLAÇAMENT A LA VALLESA DE MANDOR

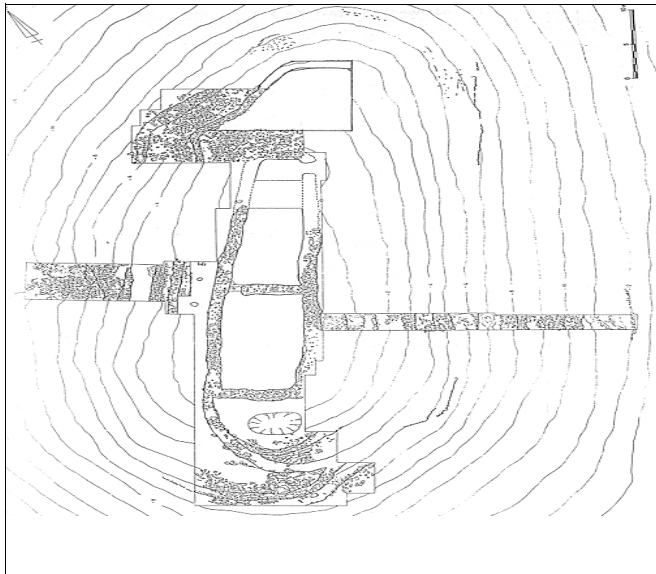
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU SÒL NO URBANITZABLE ESTAT ACTUAL REGULAR OBV VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

LLOMA DE BETXÍ (POBLAT DE BRONZE) (1)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

- Jaciment situat en un petit turó de formació terciària, amb composició d'argiles-margues coronat amb pedres calcàries lacustres; d'orientació nord-est-sud-oest, amb una forma allargada i dimensions aproximades de 50 x 20 metres en la seua part més alta. En La Vallesa de Mandor, a 99 m. s.n.-m. al marge esquerre del riu Túria i a escassos metres d'aquest cap al nord. Domina cap al sud i l'oest del riu Túria, el Barranc Fondo, el Mas de Vélez i el Monte Rodena; al nord i a l'est no té gaire visibilitat pels turons que li envolten. Davant d'ell, al marge dret del riu es troba el poblat dels Carasols de Riba-roja de Túria, també de l'Edat del Bronze. Presenta un complex sistema d'aterasaments en vessant, realitzat amb grans murs en talús. La part superior està ocupada per una gran edificació que supera els 34 metres de longitud, composta per dos departaments i un corredor lateral. A l'extrem sud d'aquesta construcció s'adossa una cisterna de planta oval i a continuació un camí d'accés. Al costat nord, altre departament de grans dimensions s'està excavant en l'actualitat. L'estratigrafia mostra dos nivells d'ocupació, un d'ells ben documentat per les habitacions I i II al nivell inferior datat el Bronze Ple i amb rics aixovars domèstics. El nivell superior, pitjor documentat fins ara, sembla ser representatiu de l'habitació III amb ceràmiques decorades i elements metàl·lics que ens acosten al final del Bronze Ple i també s'ha documentat als estrats superiors de l'espai ocupat per les habitacions I i II. (IJAC)

FONTS DOCUMENTALS:

-MEMORIA DEL CATÀLEG D'EDIFICIS DE 1981 (MC81)
Ajuntament de Paterna
Vicent Llorens et al.

-FITXA A L'INVENTARI DE JACIMENTS ARQUEOLÒGICS (IJAC)
Conselleria de Cultura
Autor: María Jesús de Pedro

EXCAVACIONS:

- Prospeccions arqueològiques.
Direcció: J. Bernabe, H. Bonet i C. Mata
- 1984: Excavació arqueològica d'urgència.
Direcció: J. Bernabe, H. Bonet i Mª Jesús de Pedro.
- 1985: Excavació arqueològica ordinària.
Direcció: Mª Jesús de Pedro i R. Enguix.
- 1987-88-89, 1991, 1993, 1994, 1995, 1996:

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI DE PROTECCIÓ ARQUEOLÒGICA

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

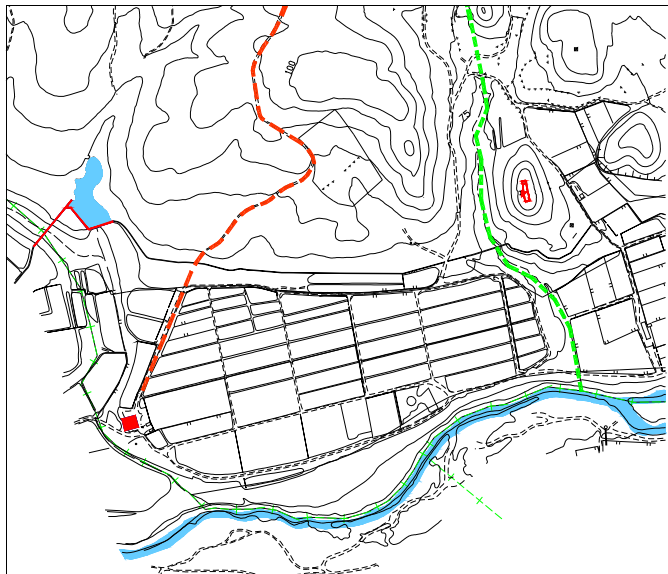
Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI SITUACIÓ CARTOGRAFIA EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU ESTAT ACTUAL OBV

DENOMINACIÓ

LLOMA DE BETXÍ (POBLAT DE BRONZE) (2)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

ACCÉS:

Des de La Canyada-Paterna, per l'entrada a La Vallesa de Mandor, seguint el Camí cap al Mas de Vélez, a dos kms aproximadament.

PAISATGE:

Xicotet turó d'escassa altura, d'uns 20 metres sobre el terreny dels voltants. Sense conrear i amb escassa vegetació. Rodejat per una extensa pineda, cremada en gran part, que cobreix els turons més propers. La part baixa transformada per conreus de regadiu. Pròxim al riu Túria.

MATERIALS:

Lítics: Molins, mans de molins, dents de falç de sílex; braçalets d'arquer, restes de talla escasses, percutors de quarsita
 Ceràmics: La ceràmica forma el conjunt més abundant de materials, a mà i sense decorar generalment, destaquen alguns vasos amb incisions i cordons
 Metàl·lics: Punyals de reblons, punxons, puntes de fletxe, destrals i anell, tot de coure; a més d'una cinta de plata
 Hosos: Restes de fauna; punxons i espàtules; botons de perforació en "V"

ESTRUCTURES:

Dos grans habitacions en la part superior del turó, una cisterna adossada a l'extrem sud; aterassaments al vessant, habitació al nord
 Altres: Restes antracològiques, carpològiques, peses de fang; espart trenats

Dipositats: S.I.P.

BIBLIOGRAFIA:

-GÓMEZ SERRANO, N.P. (1928): "Contribució a l'estudi toponímic de l'Ora Marítima de Rufo Festo Avieno", A.C.C.V., II, València, pp. 196.

-DE PEDRO, M. J. (1990): "La Lloma de Betxí (Paterna): datos sobre técnicas de construcción de la Edad del Bronce". A.P.L., XX, València, pp. 327-346.

-DE PEDRO, M. J.- GRAU, E. (1991): "Técnicas de construcción en la Edad del Bronce: la Lloma de Betxí (Paterna, Valencia)". IInd Deia International Conference of Prehistory. Tempus Reparatum, I Oxford, pp. 339-353.

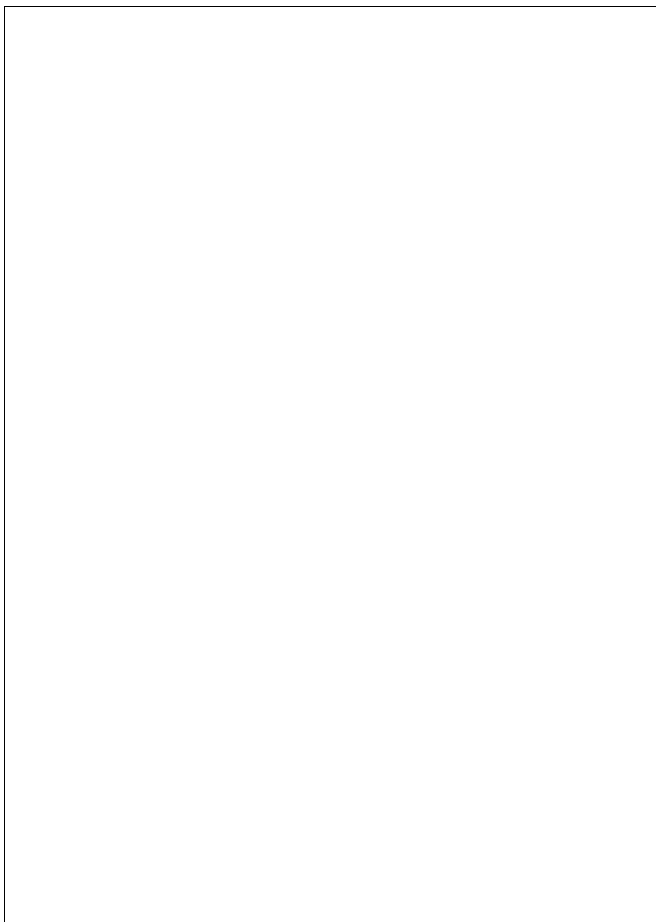
-DE PEDRO, M. J. (1995): "La Edad de Bronce en el País Valenciano: estado de la cuestión". Jornades d'Arqueologia Valenciana, Conselleria de cultura, València, pp. 61-87. MARTÍ, B.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI DE PROTECCIÓ ARQUEOLÒGICA

NORMATIVA D'APLICACIÓ

-DE PEDRO, M. J. (1995): "Los poblados de la Cultura del Bronce Valenciano: modelo tradicional y nuevas excavaciones", Homenaje a la Dra. Dª Milagros Gil-Masarell Boscà, Extremadura Arqueológica, V, Cáceres, pp. 101-1114.

N PAT-MAS 001T-01 N N3 TIPO MASIA CAT 1

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

969

PROP DEL RIU, JUNT A LA A7

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

DERRUÏT

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MAS DE FEBO (1)

DESCRIPCIÓ

+5

D'aquest MAS de ribera a penes queden restes. Tan sols una part, el cos de la torre, probablement el més modern, es manté en peu.

Situat molt prop del curs del Riu Túria, la séquia de Montcada passa junt a la seua propietat.

Algunes fotografies antigues ens mostren l'edifici del Mas, amb algunes parts que podrien correspondre a una construcció de mitjans del segle XIX i fins i tot del s.XVIII.

Per un plànol de principis de segle (PLANIMETRIA), actualitzat el 1938, podem deduir les seues considerables dimensions.

FONS DOCUMENTALS:

-MEMÒRIA DEL CATÀLEG DE 1981

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

AJUNTAMENT DE PATERNA

CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS

TERRITORI

N

PAT-MAS 001T-02

N

N3

TIPO

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

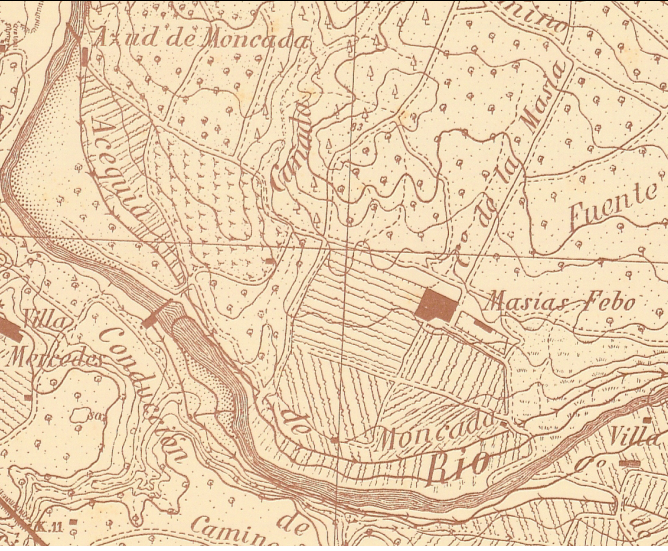
ESTAT ACTUAL

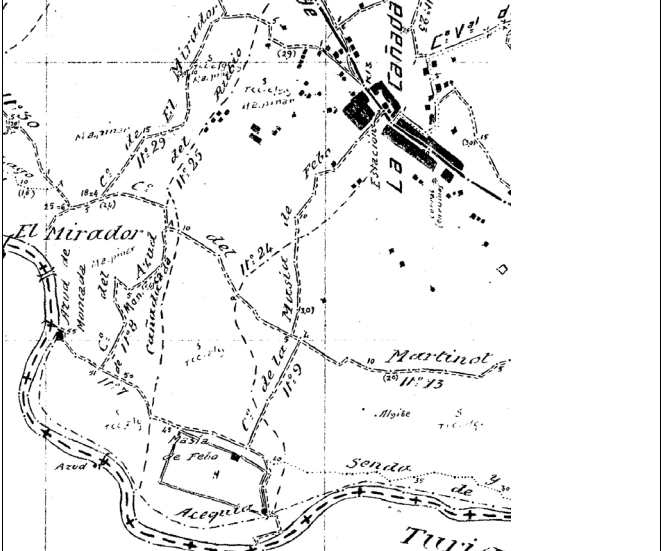
OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MAS DE FEBO (2)

DESCRIPCIÓ

+5

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N PAT-MAS 002T-01 N N3 TIPO MASIA CAT 2

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

969

PROP DEL RIU. A LA VALLESSA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

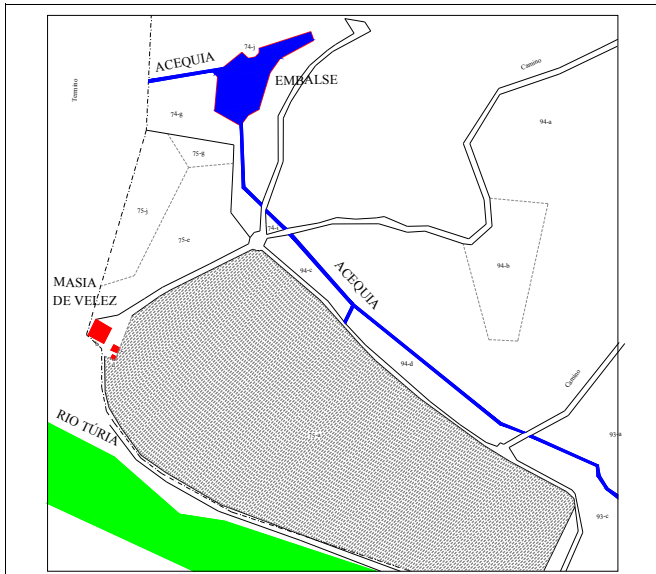
OBV

SÒL NO URBANITZABLE

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MAS DE VÉLEZ (1)

DESCRIPCIÓ

+5

Situat molt prop del Riu Túria, al sud de l'ESTANY i del PARATGE natural de la VALLESA, aquest MAS DE VÉLEZ constitueix l'únic testimoni que queda al terme d'explotació agrària estructurada d'importància.

Es tracta d'un antic mas de ribera, amb edificacions que ocupen un extrem del que hui en dia és una plantació de cítrics, producte de la transformació dels terrenys.
Pel nord dels terrenys discorreix la séquia de reg que prove de la bassa.

Els terrenys de cultiu arriben fins al marge del llit del riu. Molt prop, al nord-est del Mas es troba el jaciment del Poblado del Bronce de la LLOMA de BETXÍ.

FONTS DOCUMENTALS:

-MEMÒRIA DEL CATÀLEG D'EDIFICIS DE 1981

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

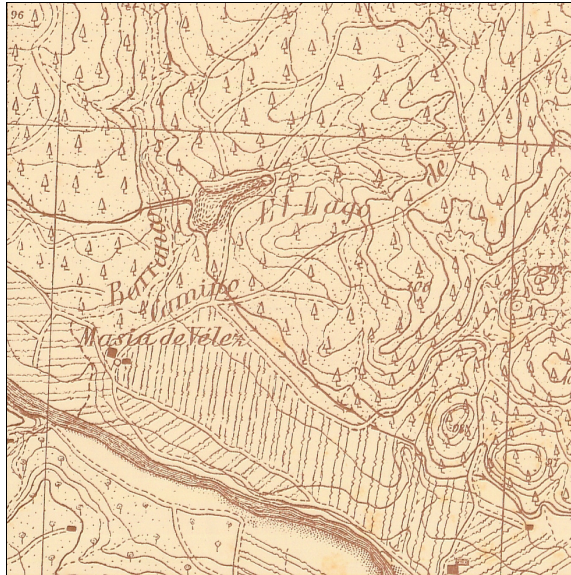
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MAS DE VÉLEZ (2)**DESCRIPCIÓ****+5**

MAPA on pot apreciar-se el MAS DE VÉLEZ, el camí d'accés, la bassa i les séquies que parteixen d'ella i, mes a llevant, la LLOMA DE BETXÍ

FOTO AÈRIA de la zona del MAS DE VÉLEZ.

A l'esquerra s'aprecia l'edifici del Mas i al NE de l'explotació citrícola la muntanyeta de la LLOMA DE BETXÍ.

A migdia, el curs del Túrria

PROTECCIÓ**PROTECCIÓ PARCIAL (P P)****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

N PAT-MOL 001T-01 N N3 TIPO MOLÍ CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

PARTIDA DEL TESTAR

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

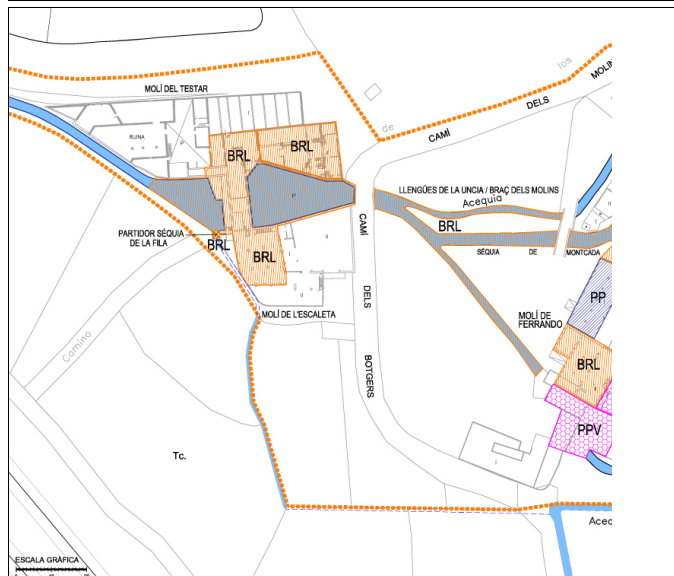
OBV

SÒL NO URBANITZABLE

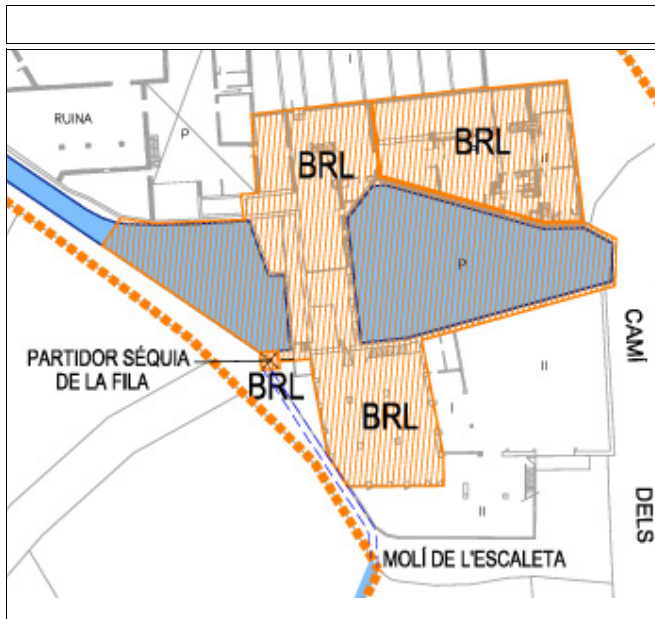
REGULAR

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

MOLÍ DEL TESTAR (1)

DENOMINACIÓ ALT

DESCRIPCIÓ

+5

El molí del TESTAR forma part d'una agregació d'edificis situats sobre la séquia de Montcada en la denominada partida del "Testar". Està pegat, paret amb paret, al molí de l'ESCALETA. Aquests molins són els primers que hi ha a la séquia, un poc aigües amunt dels molins del MARTINET i de FERRANDO, el quals també està emparellats a una banda i l'altra del curs de l'aigua. Tots quatre formen una unitat de veritable interès etnològic, arquitectònic i paisatgístic, que cal documentar i recuperar, junt al "tester" ceràmic que hi ha al seu entorn.

Al conjunt de la instal·lació del MOLÍ del TESTAR es pot accedir per una porta gran situada en la façana que dona al Nord, a través d'un pati descobert al qual recauen dos de les parts que actualment componen l'edifici del Molí del Testar:

- 1. La part de l'edifici que corresponia a la instal·lació propiament del molí es conserva relativament bé, llevat d'alguns desperfectes en la coberta. Fonamentalment consta de dos cossos d'edificació. Un està format per una crugia, d'aproximadament 5 mts d'amplària i uns 18 mts de longitud, de 3 plantes d'altura, (una part d'aquesta crugia -uns 9 mts aproximadament- està situada sobre el propi curs de la Séquia de Montcada, per allotjar les moles). Aquesta crugia serveix per allotjar la maquinària. Paral·lelament a cada costat d'aquesta crugia, en el tram que està ja fora de la séquia, hi una altra crugia (de 2 plantes d'altura la situada a ponent i de 3 plantes la situada a llevant). La crugia central conjuntament amb la situada a llevant conforma un espai fora de la vertical de la séquia, de planta quadrada d'aproximadament 10x10 mts. La crugia situada a ponent connecta directament amb el pati d'accés. A l'interior d'aquesta zona, en les seues diverses plantes, encara es conserva gran part de la maquinària de la última època del molí, quasi tota ella de fusta.
- 2. La part corresponent a la vivenda de l'encarregat o propietari, situada al Nord de la séquia, tanca per eixe costat la gran bassa d'eixida de l'aigua dels cacaues, formant una mena de plaça aquàtica rodejada d'alts murs d'edificació, de gran interès per la seua forma i dimensions (uns 18 mts d'amplària per uns 30 mts de longitud). A la vivenda s'accedeix per la façana situada a Llevant, la qual té unes característiques compositives i de llenguatge arquitectònic ben urbanes.

La edificació es correspon en certa manera amb la tipologia de "casa de poble", amb una doble crugia com a cos principal habitable, de 2 plantes, un pati al darrere i uns cossos d'edificacions auxiliars al fons i en un lateral. El cos del fons connecta amb la zona de treball del molí.

El conjunt presenta molts punts deteriorats, en especial la coberta de la planta alta, els murs de la façana recaient a Llevant i alguna zona

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

La part d'edifici corresponent a allotjar la maquinària del molí i les façanes laterals que recauen a la bassa d'eixida.

La part de l'edifici corresponent a l'habitatge.

Partidor de la Fila

Llengües de la Uncia, Braç dels Molins.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.1

CRITERIS D'INTERVENCIÓ:

- ELS EDIFICIS NO PROTEGITS CONSTITUEIXEN EN GRAN MESURA ELEMENTS IMPROPIIS QUE DIFICULTEN LA "LECTURA" DE LA TIPOLOGIA DE L'EDIFICI DEL MOLÍ, CONSIDERADA ESTRUCTURALMENT.
- QUALSEVOL INTERVENCIÓ EN AQUESTES PARTS DEURÀ TINDRE EN COMPTE LA NECESSÀRIA POSTA EN VALOR DE LES ZONES DE L'EDIFICI PROTEGIDES, AJUDANT A DESTACAR LA SEUA VOLUMETRIA PRIMITIVA, EVIDENCIAR LES CRUGIES ORIGINALS I INTEGRAR EL CURS DE L'AIGUA AMB L'EDIFICI.

que recau a la bassa.

-3. Un pati d'accés, rodejat hui en dia per una sèrie de cobertissos i naus de emmagatzematge de construcció relativament recent, d'una planta, de característiques molt desiguals, bastant deteriorades i poc interès arquitectònic. Tot i això, els murs que formen la façana exterior Nord semblen datar del s.XIX.

-4. Una nau situada al nord del cos de l'habitatge, de poc interès arquitectònic, llevat dels murs exteriors, de pedra amb calç, que semblen del XIX.

A banda de les parts construïdes d'aquests molins, té molt d'interès la part corresponent a la Séquia de Montcada, en el seu curs pel tram que acompanya l'edifici aigües amunt, en la part corresponent a la bassa que es forma abans d'entrar en els cacaús, en la àmplia bassa d'eixida que conforma, com ja s'ha dit, un espai arquitectònic d'aigua d'extraordinari atractiu, el pont que creua la séquia immediatament a continuació, les llengües i comportes de la desviació de la Séquia de la Uncia, la partició dels braços dels molins del Martinet i de Ferrando, etc. Un conjunt que conforma un entorn amb un potencial paisatgístic molt interessant, tot i el seu actual estat de deterioració i indefinició.

N PAT-MOL 001T-02 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

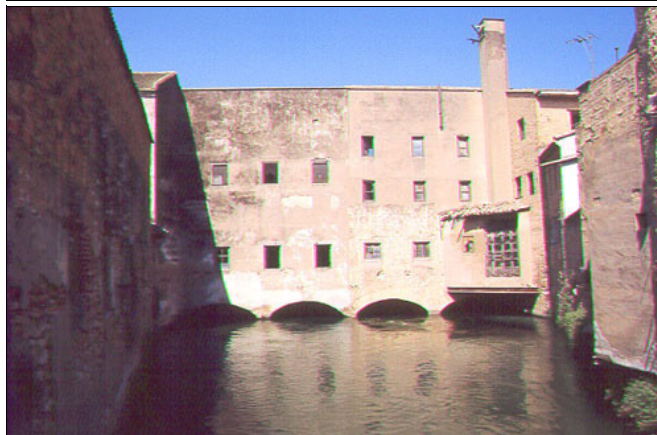
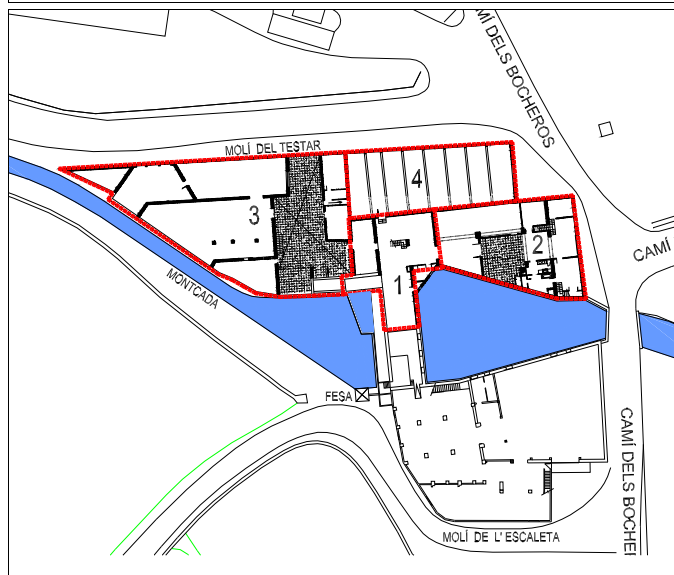
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL TESTAR (2)**DESCRIPCIÓ****+5**

FONT DOCUMENTAL (1):

-----FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA.
Direcció General de Patrimoni
Inmaculada Aguilar (Dir.)

"Sobre la Real Acequia de Moncada y en el Camí Molins del termino de Paterna se encuentra el Molí Testar. El molino debe su nombre seguramente a las alfarerías y ladrillerías que se encontraban en la zona, prueba de ello es el edificio industrial con su horno que se encuentra en ruinas frente al molino. Pascual Madoz en 1850 en la obra "Diccionario Geográfico Estadístico Histórico de Alicante, Castellón y Valencia", tomo I, pp. 99-100; comenta la existencia de una industria agrícola en el pueblo de Paterna, donde se encuentran en funcionamiento 40 molinos harineros y con los granos sobrantes se hace el tráfico de harinas y de pan. En el tránsito al siglo XX, el padre Sucas es más explícito al mencionar el nombre de los molinos existentes entre los que mencionar El Testar ("Notas útiles para la Historia del Reyno de Valencia". Valencia, 1890-1911; p. 92, tomo 36). Consultado el Archivo Municipal de Paterna se ha podido encontrar en él la siguiente documentación; "Molino Testar, perteneciente a Juan Martínez, molino represa de 3 piedras, acopio de granos todo el año, para vender harinas, 15% de materia hidráulica permanente" (Libro de Matriculas Industriales de Paterna, años 1928-31).

"El puente situado en El Molí Testar (c. 126/32) es de un solo ojo, resuelto en un solo vano de arco rebajado de ladrillo que descarga en las paredes del muro frontal de la acequia que hacen el papel de estribo, las enjutas son también de ladrillo macizo y sobre ellas se alza un muro de aparejo de piedra (opus incertum), que se alza sobre el camino adoptando la forma de petril, al que se le ha dado una mano de enlucido en el interior y baranda. En la actualidad se ha reforzado su bóveda con hormigón

"El Molí Testar, se levanta sobre una planta irregular, fue un molino hidráulico cuando se creó, presenta una serie de estructuras adosadas. La fachada principal mira a Paterna y el Camí Molins (c.126/28), y está constituida por un edificio situado a la derecha de la balsa por donde discurre la acequia de Moncada en busca del segundo molino situado junto a este "el Martinet".

"La arquitectura del molino se desarrolla alrededor de la balsa y es un claro ejemplo de estas estructuras industriales que incluyen varios edificios y cuerpos anexos que tienen un origen único, pero que los distintos añadidos, realizados en distintos tiempos, han alterado la composición primitiva. Muestra una serie de estructuras que se adaptaron a tres edificios principales: uno lateral que constituye la

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

fachada principal o de representación, el situado al fondo de la balsa y el edificio que presenta fachada principal a las eras y posterior a la balsa. El recinto lo cierra un puente sobre el que discurre el camino que conduce a las eras

"El edificio de la derecha, responde a las nuevas exigencias, tanto sociales como de producción, que se crean en el siglo XIX en los molinos, al adosarse una vivienda, algunas veces con dependencias para los animales y para los aperos de labranza, como ocurre con la situada en el Molí Batán. La casa es de planta rectangular y presenta un alzado centralizado de dos plantas y una división jerárquica de pisos lo que le da un carácter más urbano. La planta baja ostenta un zócalo y ventanas rectangulares que enmarcan el gran hueco adintelado que constituye la puerta de entrada cerrada con dos puertas, una imposta separa los dos pisos, que presenta un mirador de obra central, con dos vanos adintelados con antepechos de rejería, este mirador realza esta fachada y la puerta principal, a ambos lados de éste se sitúan vanos rectangulares con antepechos enrejados.

(Continúa

N	PAT-MOL 001T-03	N		N3		TIPO	MOLÍ	CAT	
----------	-----------------	----------	--	-----------	--	-------------	------	------------	--

MUNICIPI	SITUACIÓ	CARTOGRAFIA	EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU	ESTAT ACTUAL	OBV

DENOMINACIÓ	DENOMINACIÓ ALT
-------------	-----------------

MOLÍ DEL TESTAR (3)	
----------------------------	--

DESCRIPCIÓ

+5

“Una imposta y un tejadillo de tejas a modo de cornisa, separa esta planta del frontón escalonado donde se colocan azulejos vidriados azules con letras blancas cuya leyenda dice “Molino el Testar”, que es el nombre de la empresa, su fachada lateral izquierda recayente a la balsa, presenta unos muros gruesos de mampostería simple una pared de mampostería con la cadena de la esquina de ladrillo toda ella con una mano de revoco que presenta gran deterioro. A continuación se sitúan distintas naves de igual altura que rodean la misma balsa.

"NOTA: (1) La estructura que presenta el molino hidráulico es muy sencilla, el edificio dispone de dos niveles o salas. La superior o sala de muelas es donde se encuentra éstas y el resto de los útiles complementarios (harinas, tolvas, grúas...), el espacio inferior o cárcavo es donde se encuentran el mecanismo y engranaje del molino. El agua procedente de la acequia se precipita por un desnivel ya sea cubo o rampa, y a través de una pequeña conducción en forma de embudo incide sobre la rueda horizontal (información obtenida de la "Enciclopedia de Arqueología Industrial", VV.AA. Dirg. M. Cerdà y García Bonafé. Valencia, 1995).

- VV.AA.: "Los molinos hidráulicos tradicionales de Velez (Almeria)". Almeria. 1996

- VV.AA. (Dirg. M. Cerdà y Garcia Bonafé) : "Enciclopedia de Arqueología Industrial". Valencia. 1995

- Sucias, P.: "Notas útiles para la historia del Reino de Valencia".
Valencia, 1890-1911 Fondos Documentales :

- Archivo Municipal de Paterna

- Archivo del Reino de Valencia

- Archivo de la Exma. Diputación de Valencia

■■■■■

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

"MOLINOS DEL TESTAR Y DE LA ESCALETA:

"El nombre de este molino (de Testar) hace referencia a la partida rural en que se encuentra, denominada así por el yacimiento de cerámica medieval y moderna que existe en ella, testimonio de las antiguas alfarerías de la villa de Paterna. El nombre de la Escaleta no aparece hasta más tarde, a principios del siglo XX, y se debe a un muro de piedra a la entrada de los cárcavos, dentro del mismo cauce de la acequia, que sirve para individualizar este nuevo edificio del

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)	
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

anterior. El molino era un único casal en sus orígenes, pronto dividido por ventas y herencias entre dos propietarios diferentes que mantuvieron esta división a lo largo de los años.

"El edificio es común para los dos molinos citados que forman un conjunto histórico y etnológico con los del Martinet y Ferrando. Según el Informe Facultativo sobre los molinos de la acequia de Moncada del año 1867 estaban al lado del Pont de les Eres y de la Fila de Quart.

"Distantes unos centenares de metros del actual casco urbano de Paterna, se accede a ellos por la calle dels Molins y, tras atravesar la vía del tren, por el camino del Testar o de la Corruscosa. Por su situación, el del Testar es el primer molino en el recorrido de la acequia de Moncada desde su inicio en el río Turia, y está construido sobre su mismo cajero.

(continúa)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL TESTAR (4)

DESCRIPCIÓ

+5

"Este molino doble fue construido en el primer tercio del siglo XIX, seguramente entre 1837 y 1840. De hecho hubo un primer intento en el año 1818, cuando Vicente Lerma, maestro molinero y vecino de Paterna, solicitó a la Bailía General permiso para instalar uno de dos muelas en una casa que tenía entre la acequia de Moncada y el brazal de la Uncía, al lado del camino de los molinos de Paterna. Como consecuencia se realizó una inspección del recorrido, para la cual los técnicos efectuaron una parada en el cauce, midiendo un posible salto de cuatro palmos y dos dedos de altura. El informe fue finalmente negativo, pues para elevar más el salto hacía falta remansar el agua de la acequia hasta más allá de unos partidores y, por tanto, el posible molino alteraba el riego. Además el informe indica que un poco más abajo existía en aquel año el llamado molí de la vila de Paterna, en completo abandono por lo que sería más lógico reconstruirlo que hacer uno nuevo.

"No obstante, Vicente Lerma debió salirse finalmente con la suya pues, casi veinte años después el nombre del Testar aparece en el inventario de molinos de F. de P. Alguer del año 1840, aunque no se incluye en los libros de contabilidad de la Real Acequia de Moncada hasta 1848. No deja de ser significativo que pudiese finalmente construir el casal en su parcela y no fuese obligado a hacerlo en un casal ya existente. Podría deducirse de este hecho que tuvo más fuerza la demanda de un particular que no la tradición secular de ubicación de molinos sobre el recorrido de la acequia, con los problemas que pudiese conllevar ello sobre alteraciones en las formas de reparto del agua para regar.

"En 1848 la documentación fiscal ya identifica en este lugar dos molinos diferentes, llamados "molino primero de Paterna", propiedad de Vicente Lerma, y el molino de José Llopis que podemos identificar con el de la Escaleta. Este segundo molino pasó al año siguiente, 1849, a nombre de Vicente Llopis, hijo o hermano del anterior.

"Según la Guía Fabril e Industrial de España publicada en 1862 por F. Giménez Guitied, en Paterna había hasta tres molinos propiedad de Vicente Lerma y su familia, y continuaron en sus manos hasta principios del siglo XX. Era usual que los molinos fuesen arrendados para su gestión y así parece que sucedió con éste del Testar; siendo sus arrendadores para la década de 1860 Salvador y Blas Vila, luego propietarios del cercano molino del Martinet.

"Durante la primera mitad del siglo XX cambió de manos varias veces, pasando a Francisco González Guillot y luego a Arturo Casany, quien lo transformó en arrozero. El hijo de éste lo vendió en 1968 a la sociedad anónima Vicente Boluda, juntamente con los terrenos aledaños, siendo usado como fábrica de curtidos todavía en 1974. En aquel año aún conservaba íntegra la maquinaria molinera.

"Descripción. El molino del Testar tenía tres muelas harineras y el de

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

la Escaleta otras tres. Según información oral, el agua era repartida un mes para cada uno de los dos casales.

Se trata de un conjunto de dos molinos en un mismo complejo arquitectónico bastante heterogéneo. Están instalados sobre el canal principal de la acequia, el cual divide ambas propiedades: el del Testar, aguas arriba, y el de la Escaleta, a continuación. El cajero hace un quiebro al llegar a los molinos y se ensancha para alcanzar los cárcavos. Éstos tienen las bóvedas semicirculares y están contruidos de ladrillo, y una anchura total de 18 metros en perpendicular al cauce de la acequia. A la salida de éstos se forma una gran balsa, que va reduciéndose progresivamente hasta volver a su ancho normal poco antes de llegar al partidor de la acequia de la Uncía.

"La planta de este casal doble es un tanto irregular, con forma general de una "u". Consta de diferentes cuerpos no uniformes entre sí, unos sólo de planta baja y otros con un piso superior. "El único edificio que presenta cierto interés es el casal molinero propiamente dicho, ya que el resto son construcciones complementarias, de fábrica anodina. El mismo cuerpo que identifica el molino del Testar - gracias a la placa cerámica de la fachada- es un edificio avanzado, probablemente erigido como vivienda o administración a principios del siglo XX.

"En cuanto al casal molinero, se trata de un edificio de planta rectangular, con tres alturas y cubierta a dos aguas. El análisis de la fachada posterior y en particular la uniformidad de los cuatro arcos de desagüe, señalan a un origen unitario para ambos molinos y una división posterior, probablemente coincidente con una remodelación en profundidad. A partir de ese momento ambos casales debieron seguir caminos diferentes, pues se observan cambios en la altura de los forjados y modificaciones en el tamaño de algunos vanos. La fábrica del edificio presenta multitud de reparaciones y añadidos.

(continúa)

N PAT-MOL 001T-05 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

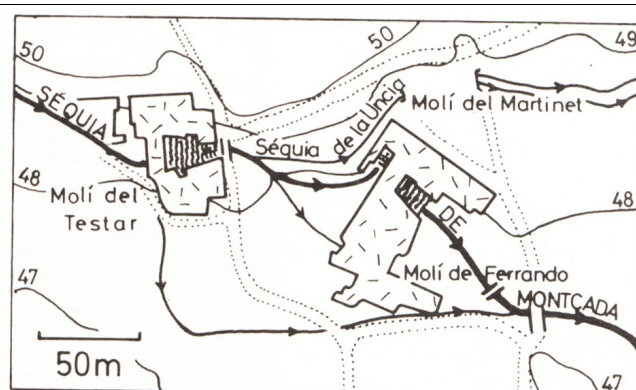
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL TESTAR (5)

Croquis del conjunt de molins alts de la Séquia de Montcada i divisió de la de la Uncia

DESCRIPCIÓ

+5

"Si nos fijamos en el interior de los arcos de desagüe advertiremos una segunda línea interior de arcadas, algunas de ellas tabicadas. Los huecos abiertos corresponden -de derecha a izquierda según el sentido de la acequia- al desagüe del molino de la Escaleta, al canal principal, al desagüe del molino del Testar y al derramador, que utiliza al parecer el cárcavo de una antigua rueda, hoy inexistente. "La no coincidencia entre la entrada de agua y la salida de esta puede que se debiera a que las turbinas necesitaran más fuerza de agua para ponerlas en marcha. Esta disposición parece reciente, a juzgar por el tamaño de los ladrillos empleados, que no son anteriores a finales del siglo XIX. Probablemente, corresponda al momento de instalación de las últimas ruedas motrices, una de las cuales —la del Testar, que se encargaba de moler arroz— se conserva todavía, mientras que la otra fue eliminada en la década de los 80 del siglo XX.

"Se trata de turbinas metálicas de principios de siglo, de gran resistencia, montadas dentro de cárcavos cerrados, con tan sólo un pequeño desagüe lateral. Esta remodelación es coherente con la evolución manifestada, a caballo del cambio de centuria, por la mayoría de molinos existentes en el término de Paterna, los cuales incrementan su capacidad de producción para convertirse en auténticas fábricas transformadoras, de estructura capitalista. El estado actual de estos molinos es de abandono aunque exteriormente se mantiene todo el edificio en pie.

FONT DOCUMENTAL: (3)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger
Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
Ed. Universitat de València. 1989)

"Pel que fa als molins situats sobre la séquia, el més alt és el del Testar, construït probablement després de 1828 ja que no figura a la relació primera d'Alguer. El 1887 sembla que eren dos molins (hi habitaven vuit persones) i el 1960 encara molia farina. Restava un immens casalot de tres pisos bastit sobre el quàdruple cacau de 18m d'amplària, immediatament avall del qual es desprèn la Séquia de la Uncia; això vol dir que era el molí que fruïa de major cabal, tot el de la séquia mare.

(vore informació complementària en la Memòria, Imatges, Plànols d'informació i Plànols de Protecció del Catàleg)

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

FONT DOCUMENTAL: (4)

-----HERMOSILLA PLA, JORGE (Dtor): El patrimonio hidráulico del Bajo Túria: L'Horta de València. DGPCV, Conselleria de Cultura y Deporte, Generalitat Valenciana, 2007 p. 413.

Dins del mateix àmbit de protecció es troba el Partidor de la Séquia de la Fila, prop de la fatxada del Molí del Testar. L'edificació alberga en el seu interior el partidor que proporciona el cabal a la Séquia de la Fila. Les aigües que transcorren per la séquia són aportacions procedents de la Reial Séquia de Montcada. La construcció es va dreçar amb rajoles d'argila roja, adherits amb morter de calç. El reduït accés es troba emmarcat per muntants i llinda de bloc de pedra calcària. La seua sostrada, a quatre aigües, encara disposa de les teules àrabs originàries. L'edifici és de planta quadrangular, no sobrepassa els 3 metres d'altura i s'assenta en el marge dret de la Reial Séquia de Montcada. A pesar de presentar una xicoteta trencadura en el seu sostre, el seu estat de conservació és òptim

Dins del mateix àmbit també es troba El partidor de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins (que és el nom que en este punt rep el caixer principal de la Reial Séquia de Montcada). Es del tipus de llengües, que consisteix en un tallamar situat a l'interior de la séquia principal, i que parteix el cabal d'aigua de la mateixa en altres dos de nous: el de la séquia de la Uncia per la banda esquerra que, a una cota més elevada, travessa la població de Paterna, mentre que per la dreta continua el caixer principal de Montcada, també dit Braç dels Molins. De fet, a poc més de vint metres de la divisió, el caixer principal de Montcada es bifurca novament en dos canals, a fi i efecte de proporcionar força motriu cadascun d'ells a un molí diferent (el molí del Martinet o de la Vila de Paterna a l'esquerra i el molí de Ferrando per la banda dreta), i tornar a unir-se en un de sol havent passat els referits molins. Les llengües de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins conserven el tallamar, construït amb sòlids carreus i una forma apuntada, mentre que als marges dret i esquerre de la séquia es conserven també uns brancals de pedra tallada i, actualment, encastats a les modernes parets de formigó de la séquia. Igualment, es conserva en el seu lloc el llindar de pedra de les llengües, que ha servit per a anivellar el terra del nou caixer. La importància d'este sistema de partició d'aigües és que resulta permanent, dividint-se l'aigua de forma proporcional segons té establert des de temps immemorials. La grandària i els materials amb què està construït el caixer han variat amb el pas del temps –ara són de ciment i abans eren de terra–, però allò que no ha canviat són les proporcions que han de mantindre les dues entrades d'aigua. Encara així, hui es disposa també d'uns taulers de fusta que permeten variar el volum i la direcció dels cabals d'aigua derivats cap a una séquia o l'altra. La construcció del nou caixer de formigó de la séquia va alinear les parets als brancals situats en els respectius marges del canal. De la mateixa manera, a continuació es troba la divisió del braç principal en dos nous canals que han de passar per sota dels molins esmentats. La divisió del cabal es fa també amb un partidor de llengües instal·lat al mig del caixer, del qual sembla que només resten al seu lloc els brancals laterals i el llindar, així com tot un enllosat de pedres molt grans en començar les noves séquies. Falten, però, les pedres extremes del tallamar que semblen haver estat extretes perquè el que si es conserva és l'empremta que deixaren entre l'enllosat referit. El nou caixer de formigó acabà per uniformitzar prou l'entorn.

Les llengües són un magnífic exemple de partidor d'aigües que genera dos noves séquies. El seu peculiar nom es deu a la forma física d'este element hidràulic ja que es tracta d'un tallamar central, construït dins del caixer de la séquia amb obra sòlida d'argamassa i inclús de carreus. La seua finalitat és la de dividir el cabal unitari d'aigua en dos parts proporcionals, no necessàriament iguals segons la seua ubicació en l'interior del caixer, que corresponen a les noves séquies que d'allí naixen. La seua localització dins de la séquia, en la mateixa direcció de l'aigua (Dades fitxa Etnològica Conselleria)

N	PAT-MOL 002T-01	N		N3		TIPO	MOLÍ	CAT	3
----------	-----------------	----------	--	-----------	--	-------------	------	------------	---

MUNICIPI	SITUACIÓ	CARTOGRAFIA	EMPLAÇAMENT
PATERNA	TERRITORI	696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL	PARTIDA DEL TESTAR

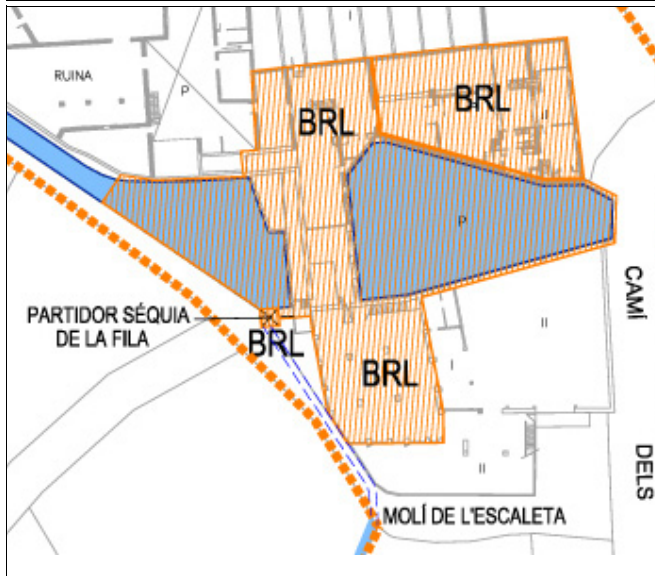
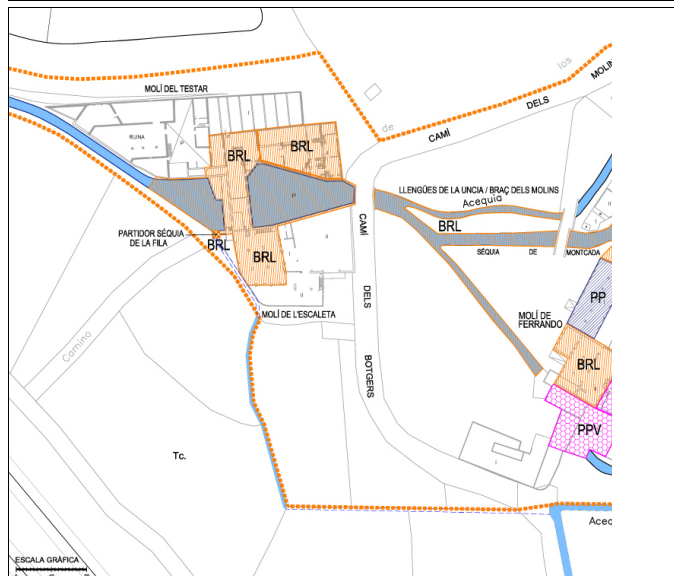
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU	ESTAT ACTUAL	OBV
SÒL NO URBANITZABLE	REGULAR	VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ	DENOMINACIÓ ALT
-------------	-----------------

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE L'ESCALETA (1)

DESCRIPCIÓ

+5

Del conjunt d'edificacions que conformen els molins del TESTAR i de L'ESCALETA, l'edifici corresponent a aquest últim està constituït per diversos cosos d'edificació de característiques diverses i èpoques distintes.

-1. El cos d'edificació que ubicava les instal·lacions propiament dites del molí té una part, de planta allargada, (una crugia de 5 mts d'amplària i uns 9 mts de longitud) situada sobre el propi llit de la séquia de Montcada conformant una unitat amb el cos similar del Molí del TESTAR de 2/3 plantes d'altura. Una altra part, més baixa, de planta quadrada i 3 crugies, (d'uns 13x15 mts) està situada fora del curs de l'aigua, a migdia de l'anterior. Aquestos cosos d'edificació semblen datar de la seua primitiva època de construcció, en la primera meitat del segle XIX, si bé presenten elements d'època més recent, probablement del primer terç del segle XX. Presenten murs de fàbrica de maçoneria (pedra i calç), amb fàbrica de rajola en els punts constructivament més delicats, i cobertes inclinades de teula. Els pilars interiors són també de rajola i els forjats intermedis estan resoltos mitjançant bigues mestres de fusta i biguetes, també de fusta, i revoltos de rajola, a la manera tradicional de l'època. La part situada a migdia de la séquia té la seua coberta de teula resolta a dues aigües, suportades mitjançant armadures mixtes, amb les bigues inclinades de fusta i els tirants metàl·lics.

-2. Un altre cos, de construcció molt més recent, destinat probablement a magatzem, i sense cap interès arquitectònic, (llevat d'algunes parts molt concretes), resolt amb coberta plana, té una crugia de una planta i la resta de dues plantes. La maçoneria visible en alguns punts de la part baixa dels murs de façana semblen, però, remetre a l'edificació originària.

-3. Una altra part està constituïda per una mena de nau, amb àmplia coberta lleugera a dues aigües, probablement espai antigament a cel obert que configurava un pati de maniobra. Aquesta part tanca pel Sud l' àmplia bassa d'eixida de l'aigua dels cacaus. El mur de maçoneria que recau a la bassa sembla ben antic, de l'epoca primitiva, cosa que fa pensar en que conformava una tàpia de tanca d'un pati de recepció del molí o be formava part d'una antiga edificació que va ser substituïda per la nau a dues aigües actualment existent.

Al conjunt de la instal·lació del molí de l'ESCALETA es pot accedir per una porta situada en la seua part de migdia, la qual s'obri sobre la nau coberta a 2 alçues des de la qual, es pot accedir al cos de coberta plana i al cos de planta quadrada que forma part de l'antic edifici del molí.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)	
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGISTS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

La part d'edifici corresponent a allotjar la maquinària del molí i el mur lateral que recau a la bassa d'eixida.

Partidor de la Fila

Llençües de la Uncia. Brac dels Molins.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.1

CRITERIS D'INTERVENCIÓ:

-ELS EDIFICIS NO PROTEGITS CONSTITUEIXEN EN GRAN MESURA ELEMENTS IMPROPIS QUE DIFICULTEN LA "LECTURA" DE LA TIPOLOGIA DE L'EDIFICI DEL MOLÍ, CONSIDERADA ERICTAMENT.

-QUALSEVOL INTERVENCIÓ EN AQUESTES PARTS DEURÀ TINDRE EN COMPTE LA NECESSÀRIA POSTA EN VALOR DE LES ZONES DE L'EDIFICI PROTEGIDES, AJUDANT A DESTACAR LA SEUA VOLUMETRIA PRIMITIVA, EVIDENCIAR LES CRUGIES ORIGINALS I INTEGRAR EL CURS DE L'AIGUA AMB L'EDIFICI.

L'estat de l'edificació és irregular, estant prou ben conservada la part corresponent a l'antic molí. Aquesta part és també la de major interès arquitectònic.

A l'igual que passa amb el molí del TESTAR, a banda de les parts construïdes, té molt d'interès la part corresponent a la Séquia de Montcada, en el seu curs en el tram que acompanya l'edificació aigües amunt, en la part corresponent a la bassa que es forma abans d'entrar en els cacaús, en la àmplia bassa d'eixida que conforma un espai arquitectònic d'aigua d'extraordinari atractiu, el pont que creua la séquia immediatament a continuació, les llengües i comportes de la desviació de la Séquia de la Uncia, la partició dels braços dels molins del Martinet i de Ferrando, etc. Un conjunt que conforma un entorn amb un potencial paisatgístic molt interessant, tot i el seu actual estat de deterioració i indefinició urbanística.

(vore informació complementària en la Memòria, Imatges, Plànols d'informació i Plànols de Protecció del Catàleg.)

N PAT-MOL 002T-02 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

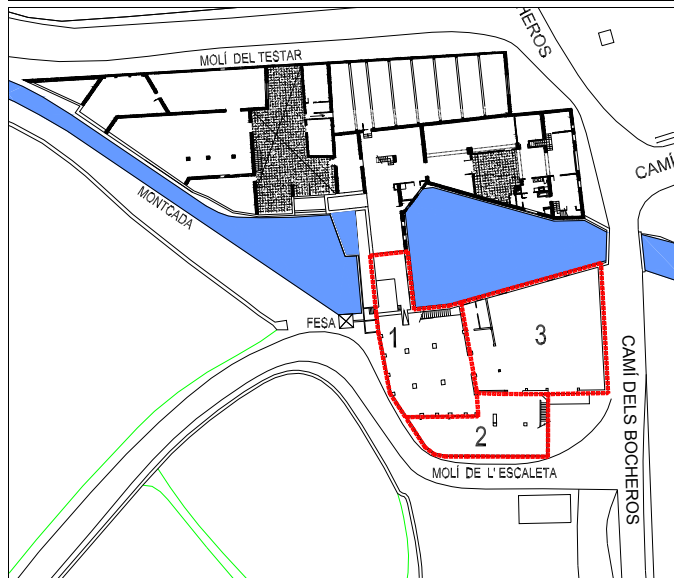
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE L'ESCALETA (2)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (1):

-----FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA.
Direcció General de Patrimoni
Inmaculada Aguilar (Dir.)

(vore MOLÍ DEL TESTAR)

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

"MOLINOS DEL TESTAR Y DE LA ESCALETA:

"El nombre de la Escaleta no aparece hasta.. principios del siglo XX, y se debe a un muro de piedra a la entrada de los cárcavos, dentro del mismo cauce de la acequia, que sirve para individualizar este nuevo edificio del anterior. El molino era un único casal en sus orígenes, pronto dividido por ventas y herencias entre dos propietarios diferentes que mantuvieron esta división a lo largo de los años.

"El edificio es común para los dos molinos (el del TESTAR i el de l'ESCALETA)... que forman un conjunto histórico y etnológico con los del Martinet y Ferrando. Según el Informe Facultativo sobre los molinos de la acequia de Moncada del año 1867 estaban al lado del Pont de les Eres y de la Fila de Quart.

"Distantes unos centenares de metros del actual casco urbano de Paterna, se accede a ellos por la calle dels Molins y, tras atravesar la vía del tren, por el camino del Testar o de la Corruscosa.

"En 1848 la documentación fiscal ya identifica en este lugar dos molinos diferentes, llamados "molino primero de Paterna", propiedad de Vicente Lerma, y el molino de José Llopis que podemos identificar con el de la Escaleta. Este segundo molino pasó al año siguiente, 1849, a nombre de Vicente Llopis, hijo o hermano del anterior.

"Según la Guía Fabril e Industrial de España publicada en 1862 por F. Giménez Guitied, en Paterna había hasta tres molinos propiedad de Vicente Lerma y su familia, y continuaron en sus manos hasta principios del siglo XX.

"...En cuanto al molino de la Escaleta, a finales del siglo XIX todavía era propiedad de la familia Llopis, aunque puede que en aquella época fuesen ya sólo los arrendadores pues no aparecen en la Guía Industrial de 1862, y en 1891 se les reconoce sólo la propiedad de las cuatro máquinas de cilindros que había en su interior. A principios del siglo XX aparece en manos de Francisco Ballester y en la Matrícula Industrial de Paterna de 1914 se le atribuye la propiedad a Vicente Belenguer. "Los cambios de titular continuaron hasta su

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

cierre después de la Guerra Civil, y en ese estado se mantuvo durante bastantes años hasta que en 1962 fue arrendado por Rafael Tolosa Molla y Francisco Perrero Molla, quienes lo convirtieron en una fábrica de borra. Posteriormente volvió a ser arrendado a la empresa Parquet, de Pedro Flores, y en 1974 funcionaba como industria de pieles a nombre, de Francisco García.

"Hoy en día ambos molinos se encuentran en un estado de abandono.

"El molino del Testar tenía tres muelas harineras y el de la Escaleta otras tres. Según información oral, el agua era repartida un mes para cada uno de los dos casales.

Se trata de un conjunto de dos molinos en un mismo complejo arquitectónico bastante heterogéneo. Están instalados sobre el canal principal de la acequia, el cual divide ambas propiedades: el del Testar, aguas arriba, y el de la Escaleta, a continuación. El cajero hace un quiebro al llegar a los molinos y se ensancha para alcanzar los cárcavos. Éstos tienen las bóvedas semicirculares y están contruidos de ladrillo, y una anchura total de 18 metros en perpendicular al cauce de la acequia.

"A la salida de éstos se forma una gran balsa, que va reduciéndose progresivamente hasta volver a su ancho normal poco antes de llegar al partidur de la acequia de la Uncía.

"La planta de este casal doble es un tanto irregular, con forma general de una "u". Consta de diferentes cuerpos no uniformes entre sí, unos sólo de planta baja y otros con un piso superior. El único edificio que presenta cierto interés es el casal molinero propiamente dicho, ya que el resto son construcciones complementarias, de fábrica anodina.

(continúa)

N PAT-MOL 002T-03 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE L'ESCALETA (3)

DESCRIPCIÓ

+5

"...En cuanto al casal molinero, se trata de un edificio de planta rectangular, con tres alturas y cubierta a dos aguas. El análisis de la fachada posterior y en particular la uniformidad de los cuatro arcos de desagüe, señalan a un origen unitario para ambos molinos y una división posterior, probablemente coincidente con una remodelación en profundidad. A partir de ese momento ambos casales debieron seguir caminos diferentes, pues se observan cambios en la altura de los forjados y modificaciones en el tamaño de algunos vanos. La fábrica del edificio presenta multitud de reparaciones y añadidos. "Si nos fijamos en el interior de los arcos de desagüe advertiremos una segunda línea interior de arcadas, algunas de ellas tabicadas. Los huecos abiertos corresponden -de derecha a izquierda según el sentido de la acequia- al desagüe del molino de la Escaleta, al canal principal, al desagüe del molino del Testar y al derramador, que utiliza al parecer el cárcavo de una antigua rueda, hoy inexistente. La no coincidencia entre la entrada de agua y la salida de esta puede que se debiera a que las turbinas necesitaran más fuerza de agua para ponerlas en marcha. Esta disposición parece reciente, a juzgar por el tamaño de los ladrillos empleados, que no son anteriores a finales del siglo XIX. "Probablemente, corresponda al momento de instalación de las últimas ruedas motrices, una de las cuales —la del Testar, que se encargaba de moler arroz— se conserva todavía, mientras que la otra fue eliminada en la década de los 80 del siglo XX. Se trata de turbinas metálicas de principios de siglo, de gran resistencia, montadas dentro de cárcavos cerrados, con tan sólo un pequeño desagüe lateral. Esta remodelación es coherente con la evolución manifestada, a caballo del cambio de centuria, por la mayoría de molinos existentes en el término de Paterna, para convertirse en auténticas fábricas transformadoras, de estructura capitalista. "El estado actual de estos molinos es de abandono aunque exteriormente se mantiene todo el edificio en pie.

FONT DOCUMENTAL: (3)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA

Vicenç M. Roselló i Verger

Universitat de València

a "LOS PAISAJES DEL AGUA"

Ed. Universitat de València. 1989)

"Pel que fa als molins situats sobre la séquia, el més alt és el del Testar, construït probablement després de 1828 ja que no figura a la relació primera d'Alguer. El 1887 sembla que eren dos molins (hi habitaven vuit persones) i el 1960 encara molia farina. Resta un immens casalot de tres pisos bastit sobre el quàdruple cacau de 18m d'amplària, immediatament avall del qual es desprèn la Séquia de la

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

Uncia; això vol dir que era el molí que fruïa de major cabal, tot el de la séquia mare.

FONT DOCUMENTAL: (4)

-----HERMOSILLA PLA, JORGE (Dtor): El patrimonio hidráulico del Bajo Túria: L'Horta de València. DGPCV, Conselleria de Cultura y Deporte, Generalitat Valenciana, 2007 p. 413.

Dins del mateix àmbit de protecció es troba el Partidor de la Séquia de la Fila, prop de la fatxada del Molí del Testar. L'edificació alberga en el seu interior el partidor que proporciona el cabal a la Séquia de la Fila. Les aigües que transcorren per la séquia són aportacions procedents de la Reial Séquia de Montcada. La construcció es va dreçar amb rajoles d'argila roja, adherits amb morter de calç. El reduït accés es troba emmarcat per muntants i llinda de bloc de pedra calcària. La seua sostrada, a quatre aigües, encara disposa de les teules àrabs originàries. L'edifici és de planta quadrangular, no sobrepassa els 3 metres d'altura i s'assenta en el marge dret de la Reial Séquia de Montcada. A pesar de presentar una xicoteta trencadura en el seu sostre, el seu estat de conservació és òptim

Dins del mateix àmbit també es troba El partidor de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins (que és el nom que en este punt rep el caixer principal de la Reial Séquia de Montcada). Es del tipus de llengües, que consisteix en un tallamar situat a l'interior de la séquia principal, i que parteix el cabal d'aigua de la mateixa en altres dos de nous: el de la séquia de la Uncia per la banda esquerra que, a una cota més elevada, travessa la població de Paterna, mentre que per la dreta continua el caixer principal de Montcada, també dit Braç dels Molins De fet, a poc més de vint metres de la divisió, el caixer principal de Montcada es bifurca novament en dos canals, a fi i efecte de proporcionar força motriu cadascun d'ells a un molí diferent (el molí del Martinet o de la Vila de Paterna a l'esquerra i el molí de Ferrando per la banda dreta), i tornar a unir-se en un de sol havent passat els referits molins Les llengües de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins conserven el tallamar, construït amb sòlids carreus i una forma apuntada, mentre que als marges dret i esquerre de la séquia es conserven també uns brancals de pedra tallada i, actualment, encastats a les modernes parets de formigó de la séquia. Igualment, es conserva en el seu lloc el llindar de pedra de les llengües, que ha servit per a anivellar el terra del nou caixer La importància d'este sistema de partició d'aigües és que resulta permanent, dividint-se l'aigua de forma proporcional segons té establert des de temps immemorials La grandària i els materials amb què està construït el caixer han variat amb el pas del temps –ara són de ciment i abans eren de terra–, però allò que no ha canviat són les proporcions que han de mantindre les dues entrades d'aigua Encara així, hui es disposa també d'uns taulers de fusta que permeten variar el volum i la direcció dels cabals d'aigua derivats cap a una séquia o l'altra. La construcció del nou caixer de formigó de la séquia va alinear les parets als brancals situats en els respectius marges del canal De la mateixa manera, a continuació es troba la divisió del braç principal en dos nous canals que han de passar per sota dels molins esmentats. La divisió del cabal es fa també amb un partidor de llengües instal·lat al mig del caixer, del qual sembla que només resten al seu lloc els brancals laterals i el llindar, així com tot un enllosat de pedres molt grans en començar les noves séquies. Falten, però, les pedres extremes del tallamar que semblen haver estat extretes perquè el que si es conserva és l'empremta que deixaren entre l'enllosat referit. El nou caixer de formigó acabà per uniformitzar prou l'entorn

Les llengües són un magnífic exemple de partidor d'aigües que genera dos noves séquies. El seu peculiar nom es deu a la forma física d'este element hidràulic ja que es tracta d'un tallamar central, construït dins del caixer de la séquia amb obra sòlida d'argamassa i inclús de carreus. La seua finalitat és la de dividir el cabal unitari d'aigua en dos parts proporcionals, no necessàriament iguals segons la seua ubicació en l'interior del caixer, que corresponen a les noves séquies que d'allí naixen. La seua localització dins de la séquia, en la mateixa direcció de l'aigua (Dades fitxa Etnològica Conselleria)

N PAT-MOL 003T-01 N N3 TIPO MOLÍ CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

PARTIDA DEL TESTAR O DELS MOLINS

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

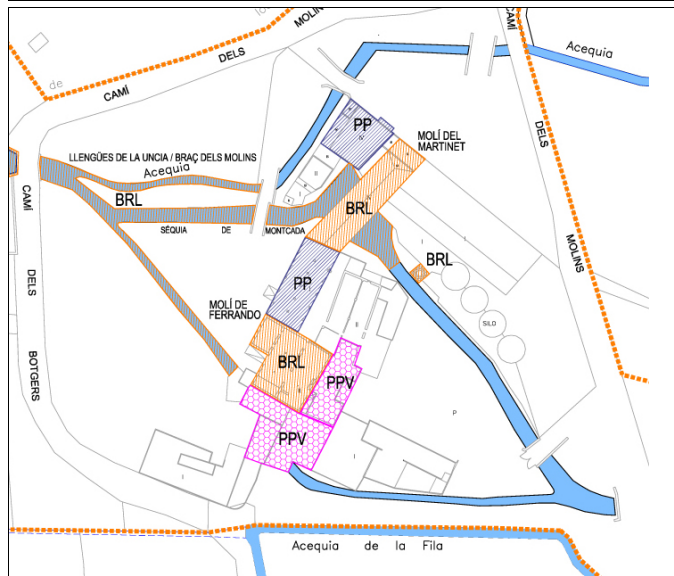
OBV

SÒL NO URBANITZABLE

REGULAR

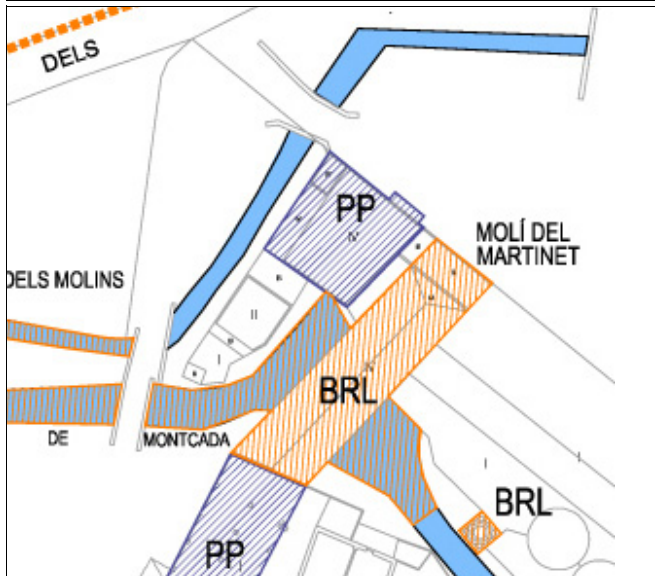
VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

MOLÍ DEL MARTINET (I XEMENEIA) (1)

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA VILA DE PATERNA

DESCRIPCIÓ

+5

El Molí del MARTINET forma un conjunt d'edificacions de destacable "presència" en el paisatge de la perifèria de PATERNA. L'imponent cos on s'ubicava la màquinaria del molí, constituït per una crugia amb coberta a dos aigües, de 4 plantes d'altura, destaca a nivell territorial, per la seua potent silueta, reforçada per la ximeneia de rajola de l'antiga màquina de vapor del conjunt fabril. La parcel·la que alberga el molí es de planta allargada i està situada al nord del braç de la Séquia de Montcada que el feia servir. El conjunt està constituït per una sèrie d'edificis de diferents tipologies i èpoques de construcció.

-1. La part que podríem considerar com a principal la constitueix un cos d'edificació allargada, de 4 plantes d'altura i d'aproximadament 30 mts de longitud i uns 8 mts d'amplària. Aquest cos se situa transversalment al curs del braç de la séquia, en part a cavall d'ella. El front nord del conjunt ha estat molt alterat en els últims 30 anys. Per fotografies dels anys 70 del segle XX veiem que la testera Nord del cos principal estava resolta de manera que es configurava una façana representativa de l'edifici, amb un cos baix, d'una crugia de profunditat i 2 plantes d'altura (amb tres buits per planta) rematat amb una terrassa, i un cos alt retirat, de 2 plantes més d'altura, que ofería a la seua façana Nord uns buits tripartits mitjançant 2 columnes a cada una de les seues plantes. En general aquest front de façana empra un llenguatge historicista bastant coherent. La coberta, de teula plana, està resolta a tres aigües en aquesta zona. Hi ha un fris on figura, en lletres ceràmiques, "EL MARTINET-Fabrica de harinas". Pel que es veu a la fotografia, sembla esta part de l'edificació correspondre a una intervenció de principis del XX, probablement de després de 1924, quan es varen cremar els edificis dels molins del Martinet i de Ferrando (vore GUINOT)

-2. A les fotografies apareix també, a la mateixa façana, un cos d'edificació de tres plantes, situat a ponent de l'anterior (és a dir, a mà dreta), amb coberta plana. El cantó N.O. forma una mena de torreta que sobre-surt una planta més; les tres primeres plantes tenen 1 buit per planta de traça allargada clarament vertical; la planta quarta, (de remat de la torreta), té dos buits amb arcada. En la part més pròxima al cos principal es configura, en les 2 plantes altes, un mirador volat amb àmplies finestres de forma horitzontal i persianes enrotllables tipus americà. La part de façana situada entre el mirador i la torreta conté, en les seues tres plantes, 3 buits per planta de forma rectangular lleugerament verticals. L'àmpit del terrat està resolt amb elements ceràmics tipus teula, formant una barana en part calada. El llenguatge d'aquest cos d'edificació és molt eclèctic i barreja elements historicistes (com el remat de la torreta, el recercat dels buits centrals, la cornisa, etc), populistes (com la solució de barana

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

La part d'edifici corresponent a allotjar la maquinària del molí i cos d'edificació situada al nord d'aquesta amb la seua façana principal. La Xemeneia de fàbrica de rajola. (BRL Genèric. DA5ª Llei 5/2007 LPCV).

Llengües de la Uncia, Braç dels Molins.

-PROTECCIÓ PARCIAL:

La part de l'edifici situat al N.O. de l'edifici principal.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.1

CRITERIS D'INTERVENCIÓ:

-ELS EDIFICIS NO PROTEGITS CONSTITUEIXEN EN GRAN MESURA ELEMENTS IMPROPIS QUE DIFICULTEN LA "LECTURA" DE LA TIPOLOGIA DE L'EDIFICI DEL MOLÍ, CONSIDERADA ESTRUCTURALMENT.

-QUALSEVOL INTERVENCIÓ EN AQUESTES PARTS DEURÀ TINDRE EN COMPTE LA NECESSÀRIA POSTA EN VALOR DE LES ZONES DE L'EDIFICI PROTEGIDES, AJUDANT A DESTACAR LA SEUA VOLUMETRIA PRIMITIVA, EVIDENCIAR LES CRUGIES ORIGINALS I INTEGRAR EL CURS DE L'AIGUA AMB L'EDIFICI.

de l'àmpit de terrassa) i racionalistes com les solucions emprades al mirador. És probable que es tracte d'una zona construïda -o remodelada- després de la guerra civil, pels anys 50 del segle XX.
(continúa)

N PAT-MOL 003T-02

N

N3

TIPO MOLÍ

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL MARTINET (I XEMENEIA) (2)**DESCRIPCIÓ****+5**

Els dos cossos d'edificació queden units en les dos primeres plantes, quedant una clara separació a nivell de plantes altes per un tall que es correspon, darrere, amb el traçat del braç de la séquia que entra al molí.

Hui en dia una part d'aquesta façana apareix tapada en la planta alta per una edificació més recent. Deuria eliminar-se els elements impropis i recuperar-se l'estat original que, en conjunt presenta interès, sobre tot la façana de la testera del cos principal.

A les fotografies esmentades apareix davant de l'edifici un jardinet de traça clàssica, amb bardisses de xiprer retallades, algun arquet vegetal i uns pins i plàtans de sombra de reduït calibre. També es veu el pont que creua el braç de la séquia que passava per davant de l'edifici.

D'aquest jardinet queden hui en dia restes, (sobretot els arbres, molt crescuts) que caldria recuperar.

-3. Una tercera zona d'edificacions està situada a la part de darrere, segons es mira la façana principal que recau cap a Paterna. Queda a l'altra banda del braç de la séquia respecte del cos principal, conformant amb aquell una mena de "carreró" estret pel qual s'endinça la séquia. Són unes edificacions de diverses altures, de baixa qualitat arquitectònica i estat de conservació dolent. En l'extrem S.O. d'aquestes edificacions hi ha una torreta d'un centre de transformació elèctrica.

La major part d'aquest últim conjunt d'edificis constitueixen elements impropis que caldria eliminar, recuperant l'espai lliure situat a ponent.

-4. Per últim hi ha una quarta àrea d'edificacions i elements, situats a llevant del cos principal. A aquesta zona hi ha una xemeneia de rajola de magnífica factura constructiva que ens recorda la existència en algun temps d'una màquina de vapor per ajudar energèticament a la instal·lació fàbril.

-5. També hi ha, a llevant del cos principal i just al Nord del braç de la séquia, unes naus amb coberta lleugera, a dues aigües, unes sitges cilíndriques metàl·liques, algun cobertís, etc.

La Xemeneia ha de mantindre's i posar-la adequadament en valor.

La resta d'edificacions d'aquesta zona semblen elements impropis sense interès.

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

N PAT-MOL 003T-03 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

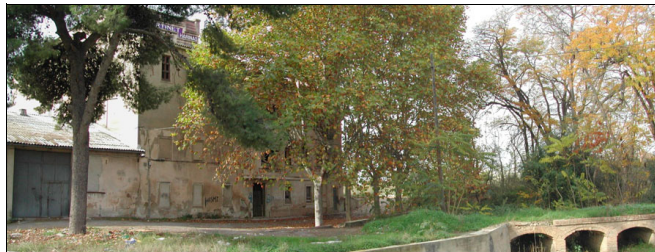
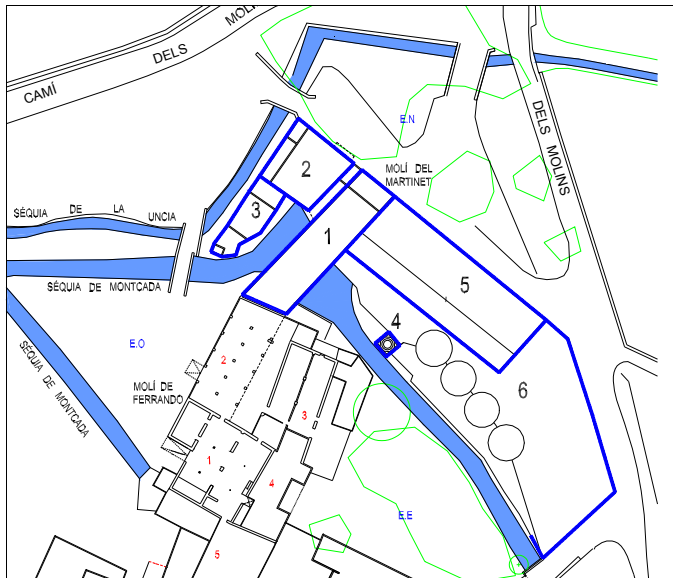
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL MARTINET (I XEMENEIA) (3)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (1):

-----FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA.
Direcció General de Patrimoni
Inmaculada Aguilar (Dir.)

"El Molino el Martinet se encuentra situado en la zona denominada del Molins. El Molí del Martinet, ...como su denominación indica albergó un martinete para batir cobre y ...en la actualidad perdura como una gran fábrica de harinas" (Enciclopedia Valenciana de Arqueología Industrial. Dirg. M. Cerdá y García Bonafé, pp. 485). Pedro Sucias Aparicio (1844-1917), en sus manuscritos "Notas útiles para la historia del Reino de Valencia". Valencia 1890-1911, al mencionar Paterna dice : "tiene diez molinos harineros y algunas fábricas de tejer cintas de algodón... Batán de Paños, batería cuartel... Martinito (refiriéndose al molino), etc" A principios del siglo XX volverá a aparecer mencionado el molino en la documentación del Archivo Municipal; "1905 juny 13. B. Vila Bellver, instalar una máquina, una caldera de vapor. Molí el Martinet, partida dels Molins" (Archivo Municipal de Paterna) En la "Matricula Industrial de Paterna. Año 1928-31" volverá a mencionarse el Molino Martinet "perteneciente a los hermanos Cebriá. Luz eléctrica U.E. Seis unidades 10% de fuerza hidráulica temporal"

"El conjunto del molino esta formado por una serie de edificaciones de distintas alturas que se adosan hasta crear con un tapial posterior un conjunto cerrado, que cerca los patios, silos, chimenea y las distintas dependencias.... La fachada principal mira hacia Paterna, en la actualidad es de difícil observación debido a la maleza y abandono que envuelve el lugar, presenta dos cuerpos que se levantan a diferente altura creando desde el exterior una composición torreada. El cuerpo de la derecha presenta una planta rectangular y un alzado de tres plantas en la fachada principal y de dos en su testero lateral. Esta fachada principal presenta la planta baja separada de las dos restantes por una imposta. La planta baja presenta dos accesos de entrada adintelados, el más grande para el edificio industrial y el más pequeño para acceder a las dependencias superiores, entre ambos vanos se sitúan tres vanos adintelados con moldura.

" Las dos plantas superiores adquieren un carácter más urbano al presentar un mirador en las esquinas que unifica las dos plantas; este mirador alberga ventanas de madera adinteladas, al lado derecho del mirador se sitúan cuatro vanos rectangulares con moldura y repisa.

"El edificio lateral presenta los mismos vanos adintelados ciegos en la planta baja y primer piso, en el piso superior (cuarto), permanecen abiertos y se cierran con ventanas de madera enrejadas. Sobre este

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

cuerpo se han colocado los signos de decoración y representación de la empresa al rematarse el conjunto con un arco de triunfo adintelado que presenta columnas toscanas de soporte central y que lleva colocado en el frontón escalonado tripartito "FÁBRICA DE -EL MARTINET- HARINAS" Las fachadas laterales de estas edificaciones presentan a la vista desde el exterior también huecos adintelados en las dos últimas plantas Junto a esta edificación se levanta la chimenea industrial de ladrillo visto de forma entorchada en cuyo remate se han colocado a modo de decoración una especie de arquillos ciegos en tracería, realizados en el mismo material. La edificación aparece vallada en su parte lateral izquierdo por un tapial con revoco que presenta una puerta cochera de hierro, vanos ciegos recercados y una cubrición de uralita; por detrás de este muro sobresalen los cuatro silos industriales y el castillete acompañando a la chimenea.

"Distintas edificaciones irán conformando el recinto fabril; así a la derecha de este recinto principal encontramos una edificación de planta rectangular de un solo alzado, cubierta a dos vertientes por una crujía en perpendicular a la fachada.

(continúa)

N PAT-MOL 003T-04 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL MARTINET (I XEMENEIA) (4)**DESCRIPCIÓ****+5**

"Presenta al exterior vanos adintelados en altura a modo de troneras y una gran puerta cochera de hierro que permite la salida desde el interior a una era, hoy sin uso. La parte trasera del recinto aparece vallada por un tapial de mampostería que esta perdiendo la mano de revoco. A través de este se aprecia un edificio que desde la fachada izquierda no se puede observar debido a la maleza y a una acequia, que presenta un alzado de tres plantas y lleva adosado a su izquierda dos de menor altura con vertientes a dos aguas. El edificio más alto (de) planta rectangular con una cubrición a dos aguas y crujía en perpendicular a la fachada principal, el piso superior presenta unas seriaciones de tres vanos adintelados en la fachada lateral y uno en la posterior. En las edificaciones de la izquierda se han instalado en la planta baja unos talleres de marmolistas, mientras que el recinto más alto está dedicado a la fábrica de harinas.

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

"MOLINO DE LA VILA DE PATERNA O DEL MARTINET:

"El nombre de molí de la vila de Paterna, o solamente molí de Paterna ha sido el más usual a lo largo de los siglos, correspondiendo a esta instalación las referencias al molino de la Vila de época medieval. El apelativo indica claramente la propiedad de esta instalación por parte del consell municipal de Paterna durante la época foral.

En cuanto al término de Martinet hace referencia a su uso como instalación metalúrgica e incluso fábrica de pólvora a finales del XVIII y durante el siglo XIX. Durante éste último periodo se utilizaron los dos nombres de forma indistinta, produciéndose una notable confusión con el molino situado a escasos metros y que, desde época medieval, se ha llamado también el Martinet. El resultado final ha sido una substitución en los nombres, apropiándose el de la vila de Paterna del apelativo Martinet, mientras el casal vecino se ha quedado con el nombre de molí de Ferrando.

"Este molino se encuentra ...en la partida del Testar, vecino casi pared con pared del molino de Ferrando y a escasos cien metros del molino doble del Testar y de la Escaleta, con los cuales forma un conjunto. Se llega a él desde el núcleo urbano de Paterna, saliendo por la actual calle dels molins hasta cruzar la vía del FGV.

Actualmente tiene la apariencia exterior de un gran complejo industrial abandonado, envuelto parcialmente por una arboleda.

"Según el Informe Facultativo de 1867 estaba al lado del Pont de les Eres y de la Fila de Quart, y justo después del partidor de la acequia

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

de la Uncía, en el brazo de los molinos.

"Sus orígenes se pueden remontar a la época medieval. A principios del siglo XV los jurados de Valencia envían unos flequers de la ciudad a moler al molino de Paterna para garantizar el suministro de harina a la capital. Parece razonable pensar que se trate de este molino, propiedad secular de los consejos municipales de Paterna y de la Poble de Vallbona. "Durante los siglos XVI al XVIII continuó en manos del municipio, funcionando como molino harinero, pero posteriormente debió ser abandonado u obligado a cambiar su uso. En un expediente de 1818, concretamente en el primer intento de construir el molino del Testar, se afirma que en aquel momento se encontraba el molino de la villa de Paterna abandonado y arruinado. Pero poco después, en el Libro de la tacha de la acequia aparece relacionado el citado molino, como harinero, desde el año 1825 hasta el año 1850, pagando anualmente los derechos correspondientes por el uso del agua.

(continúa)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

----------------------	----------------------	----------------------

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL MARTINET (I XEMENEIA) (5)

DESCRIPCIÓ

+5

"A principios del siglo XIX el molino de la vila de Paterna continuaba siendo propiedad común de los consejos municipales de Paterna y la Pobra de Vallbona, aunque no es seguro que estuviese en funcionamiento.

"Es probable que fuera expropiado por el Capitán General de Valencia durante la Guerra de la Independencia para instalar en él una fábrica de armamento, sin que volviera en adelante a propiedad municipal.

"Hacia mitad del siglo XIX se produjo la desamortización de los bienes municipales en España que afectó también a este molino pues, en 1853, fue arrendado por Ramón Camacho, quien lo subastó posteriormente. Al poco fue arrendado a Roque García y en 1865 fue vendido a los hermanos Salvador y Blas Vila, quienes habían sido en años anteriores los arrendatarios del vecino molino del Testar.

"De esos mismos años es también la información de la Guía Fabril e Industrial de España (1862), en la que se cita un molino harinero propiedad de Domingo Vila, quedando la duda de si se refiere a éste de la vila de Paterna o al del Testar que habían tenido arrendado. El de la Vila disponía de cuatro muelas en aquel año, estaba dotado de maquinaria para separar la harina y trabajaban en él seis obreros, por lo que podemos situarlo en el nivel superior de las instalaciones harineras de la acequia de Moncada. Su capital estaba valorado en 80.000 reales.

"Por su parte el Informe facultativo sobre los molinos de la acequia realizado en el año 1867 lo identifica claramente como otro martinete, conocido anteriormente como "molino de la Vila", aunque no identifica el nombre del dueño.

"La familia de los Vila fue la encargada de acometer la gran transformación de molino harinero en fábrica de harinas a comienzos del siglo XX, alterando en gran medida la anterior morfología constructiva del edificio molinero e introduciendo todo tipo de adelantos técnicos de la época para la nueva producción industrial de harinas. Durante el verano de 1905, la corporación municipal de Paterna concedió al molinero Blas Vila el permiso para la instalación de una máquina -de tipo horizontal y con una potencia de veinticinco caballos, sistema "Primitiva Valenciana", que había sido construida en los talleres de Bartolomé Montañés en Valencia-, así como de una caldera de vapor -de forma tubular, de unos cuarenta y cinco metros cuadrados, construida en el complejo fabril de la empresa Devís y Noguera en Valencia-

"Estos avances tecnológicos se verían completados en el año 1914 con la incorporación de la electricidad al sistema fabril a través de tres unidades de luz eléctrica.

"En estos momentos la fuerza hidráulica ya solamente representaba un 10% de la energía total que se empleaba en la fábrica.

"La propiedad pasó a favor de Francisco Cebriá Ortí, manteniéndose

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

la actividad de fábrica de harinas hasta el final de su uso en la década de los setenta del siglo XX. En 1974 era el único de los molinos harineros que todavía mantenía su función en Paterna. Actualmente la fábrica está cerrada pero mantiene el conjunto de estas últimas instalaciones.

"Descripción. El molino histórico anterior a la industrialización tenía tres muelas harineras, las cuales obtenían la fuerza motriz necesaria a través de una balsa de acumulación anterior al edificio, construida con el ensanchamiento del mismo cajero de la acequia, seguida de una rampa para canalizar el agua. En las diferentes plantas del edificio principal se disponía la maquinaria molinera, desde los mecanismos de limpia y separación del grano, a las tritadoras, pero hoy en día apenas se conserva nada de la instalación original.

Actualmente los cárcavos son de bóveda semicircular, de ladrillo, y en las paredes del cauce subsisten sillares de piedra. Todo el mecanismo del molino era accionado por energía hidráulica, gracias a un roll propio que partía de la acequia de Moncada. Este ramal, que rodea hoy en día la entrada principal al vecino molino de Ferrando, vuelve a unirse seguidamente con el cajero principal de la acequia.

"En su fisonomía presente, el molino del Martinet es un complejo fabril de grandes dimensiones, constituido por un gran edificio de planta rectangular y cuatro alturas, en apariencia de escaso valor arquitectónico.

(continúa)

N PAT-MOL 003T-06 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

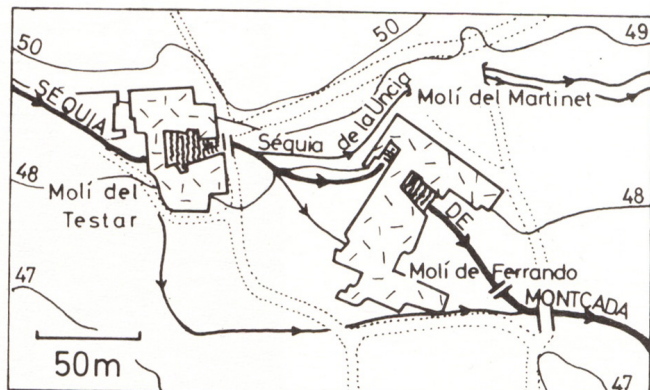
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL MARTINET (I XEMENEIA) (6)

Croquis del conjunt de molins alts de la Séquia de Montcada i divisió de la de la Uncia

DESCRIPCIÓ**+5**

"Por su aspecto, es posible fecharlo en las primeras décadas del siglo XX. Los vanos inferiores, en número de 8, han sido tapiados para evitar asaltos. Su estado actual es de abandono y se encuentra clausurado en todas sus posibles entradas para evitar el acceso. "Completa el conjunto un edificio de tres plantas adosado a la fábrica, vivienda de los propietarios, así como 4 grandes silos metálicos - construidos por la empresa IMAD- para el almacén de grano y la chimenea de ladrillo para obtener vapor, además de otras instalaciones menores.

FONT DOCUMENTAL: (3)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger. Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
Ed. Universitat de València. 1989

"L'immediat casal (al del TESTAR) és el Martinet, que probablement correspon al Molí d'En Vernís o Bernís de 1658 que donava inici al Roll de la Uncia: conserva un pont al davant que deixa entendre una modificació del traçat. El 1687 ja figura com a Martinet, ço que recorda que la seva tasca era metal·lúrgica, però al segle XIX feia farina i el 1887 constava com a triple amb una població habitual de 17 persones; el 1960 encara hi rodaven dos molins i ara usa energia elèctrica; s'hi veu, de més a més, una elegant xemeneia salomònica d'una etapa anterior.

"El conjunt (croquis) es completa amb el Molí de Ferrando (de l'Escaleta?), aigües avall, però adossat a l'anterior.

FONT DOCUMENTAL: (4)

-----MEMÒRIA DEL CATÀLEG DE 1981.
(Ajuntament de Paterna)

"Se concede en 1.738. El nombre le viene del martinete que allí había para fabricar pólvora. El nombre antiguo era el de la villa porque pertenecía a los propios de Paterna, Puebla de Vallbona y Benaguacil. Con la ley de Desamortización de 1.859 se vende. Con José Caro se sustituyeron las muelas por taladros para barrenar fusiles."

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

Dins del mateix àmbit de protecció es troba El partididor de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins (que és el nom que en este punt rep el caixer principal de la Reial Séquia de Montcada). Es del tipus de llengües, que consisteix en un tallamar situat a l'interior de la séquia principal, i que parteix el cabal d'aigua de la mateixa en altres dos de nous: el de la séquia de la Uncia per la banda esquerra que, a una cota més elevada, travessa la població de Paterna, mentre que per la dreta continua el caixer principal de Montcada, també dit Braç dels Molins De fet, a poc més de vint metres de la divisió, el caixer principal de Montcada es bifurca novament en dos canals, a fi i efecte de proporcionar força motriu cadascun d'ells a un molí diferent (el molí del Martinet o de la Vila de Paterna a l'esquerra i el molí de Ferrando per la banda dreta), i tornar a unir-se en un de sol havent passat els referits molins Les llengües de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins conserven el tallamar, construït amb sòlids carreus i una forma apuntada, mentre que als marges dret i esquerre de la séquia es conserven també uns brancals de pedra tallada i, actualment, encastats a les modernes parets de formigó de la séquia. Igualment, es conserva en el seu lloc el llindar de pedra de les llengües, que ha servit per a anivellar el terra del nou caixer La importància d'este sistema de partició d'aigües és que resulta permanent, dividint-se l'aigua de forma proporcional segons té establert des de temps immemorials La grandària i els materials amb què està construït el caixer han variat amb el pas del temps –ara són de ciment i abans eren de terra–, però allò que no ha canviat són les proporcions que han de mantindre les dues entrades d'aigua Encara així, hui es disposa també d'uns taulers de fusta que permeten variar el volum i la direcció dels cabals d'aigua derivats cap a una séquia o l'altra. La construcció del nou caixer de formigó de la séquia va alinear les parets als brancals situats en els respectius marges del canal De la mateixa manera, a continuació es troba la divisió del braç principal en dos nous canals que han de passar per sota dels molins esmentats. La divisió del cabal es fa també amb un partididor de llengües instal·lat al mig del caixer, del qual sembla que només resten al seu lloc els brancals laterals i el llindar, així com tot un enllosat de pedres molt grans en començar les noves séquies. Falten, però, les pedres extremes del tallamar que semblen haver estat extretes perquè el que si es conserva és l'empremta que deixaren entre l'enllosat referit. El nou caixer de formigó acabà per uniformitzar prou l'entorn

Les llengües són un magnífic exemple de partididor d'aigües que genera dos noves séquies. El seu peculiar nom es deu a la forma física d'este element hidràulic ja que es tracta d'un tallamar central, construït dins del caixer de la séquia amb obra sòlida d'argamassa i inclús de carreus. La seua finalitat és la de dividir el cabal unitari d'aigua en dos parts proporcionals, no necessàriament iguals segons la seua ubicació en l'interior del caixer, que corresponen a les noves séquies que d'allí naixen. La seua localització dins de la séquia, en la mateixa direcció de l'aigua (Dades fitxa Etnològica Conselleria)

N PAT-MOL 004T-01

N

N3

TIPO MOLÍ

CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

PARTIDA DEL TESTAR O DELS MOLINS

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

REGULAR

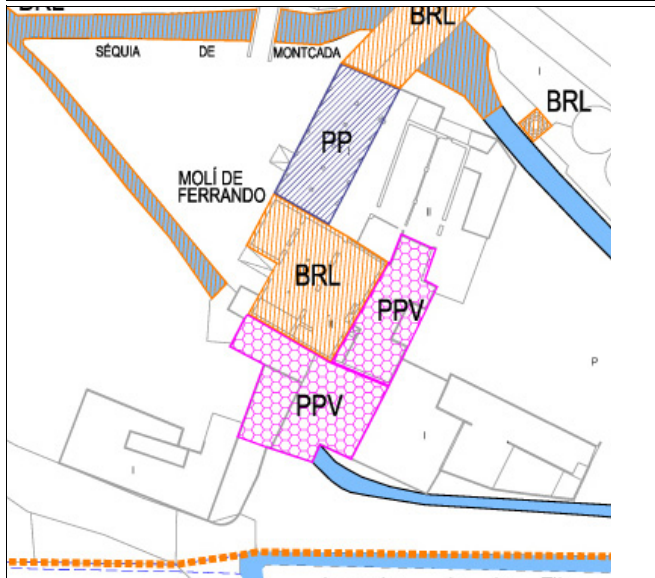
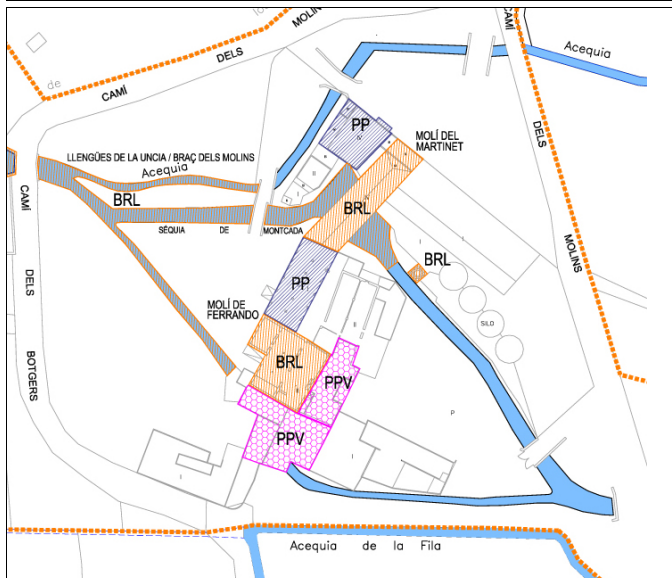
VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE FERRANDO (1)

MOLÍ DEL MARQUÉS O DEL MARTINET

DESCRIPCIÓ

+5

El conjunt d'edificis que conformen el Molí de FERRANDO està situat a migdia dels edificis del Molí del MARTINET.

Com en el cas dels molins del TESTAR i L'ESCALETA, ací també es junten els dos molins conformant, a una primera vista, un únic casal. Ara bé, en aquest cas la séquia, abans d'arribar als molins, es divideix, mitjançant unes llengües, en dos braços, cadascú dels quals serveix, independentment a un molí. No es conforma, doncs, una bassa única d'entrada i una bassa única d'eixida, comunes, com era el cas del TESTAR i L'ESCALETA.

Sembla que els cossos d'edificació corresponents a ubicar els molins pròpiament dits estarien situats transversalment als braços de la séquia i ocuparien, amb la mateixa alineació, l'espai intermedi. Si analitzem, però, la parcel·la corresponent al Molí de FERRANDO veiem que aquest ocupa la totalitat del terreny configurat per la mena d'illa que queda delimitada pel curs d'aigua dels dos braços de la séquia. A Ponent es defineix una espècie d'era oberta de forma triangular a la qual s'accedeix a través d'un pontet que travessa la séquia de la UNCIA i el braçal de la séquia de MONTCADA que enfila cap al molí del MARTINET. Al final del pontet hi ha una porta enreixada, de traça que recorda el llenguatge "DECÓ". Aquest espai huí en dia està abandonat i prou deteriorat, paisatgísticament parlant. A l'altra banda, a Llevant del casal, l'espai que queda entre els braços de la séquia té també forma triangular i acaba en un espigó en el punt on tornen a unir-se de nou aquells. A aquest espai, que està tancat a l'exterior per tàpies o edificacions, s'accedeix per la part Nord, seguint un caminet que voreja la façana del molí del Martinet. Cal també travessar un pontet, al final del qual hi ha un mur alt amb una porta d'accés.

Darrere d'aquesta porta hi ha una mena de gran pati de recepció que dona pas a una vivenda de dos plantes que compta amb una porxada.

En la banda Nord d'aquest espai interior hi ha una franja verda pegada al curs de l'aigua d'un dels braços de la séquia, la qual forma a modus d'una separació vegetal. És un jardinet de traça relativament moderna que compta amb alguns bons exemplars d'espècies botàniques d'interès, com és una palmera dactilífera, alguns pins, un conjunt de plantes cactàcies de bon tamany, un ficus elàstica ben desenvolupat i alguns elements menors més. Al front d'aquesta banda verda, cap al migdia, prop de la porxada de la vivenda hi ha un gran plàtan de ombra.

El conjunt és acollidor. Tancant el gran pati d'accés a l'habitatge pel Sud hi ha una sèrie d'edificacions sense interès arquitectònic, d'una planta amb coberta lleugera, porxades i cobertissos, d'irregular factura i estat de conservació, que semblen de recent construcció. Des de l'interior d'aquests cobertissos hi ha alguna vista sobre el

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

Cos d'edificació N° 1, descrita, de 2 i 4 plantes, amb parets de pedra i calç i entramats interiors de fusta.

Llengües de la Uncia, Braç dels Molins.

-PROTECCIÓ PARCIAL:

Cos d'edifici descrit N° 2, situat al nord de l'anterior

-PROTECCIÓ PARCIAL PREVENTIVA:

Cos de l'habitatge (N° 4) i Cos d'edificació situat damunt del curs actual de la séquia, a migdia de l'habitatge i de l'edifici N°1

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.1

CRITERIS D'INTERVENCIÓ:

-ELS EDIFICIS NO PROTEGITS CONSTITUEIXEN EN GRAN MESURA ELEMENTS IMPROPIS QUE DIFICULTEN LA "LECTURA" DE LA TIPOLOGIA DE L'EDIFICI DEL MOLÍ, CONSIDERADA ESTRUCTIVAMENT.

-QUALSEVOL INTERVENCIÓ EN AQUESTES PARTS DEURÀ TINDRE EN COMPTE LA NECESSÀRIA POSTA EN VALOR DE LES ZONES DE L'EDIFICI PROTEGIDES, AJUDANT A DESTACAR LA SEUA VOLUMETRIA PRIMITIVA, EVIDENCIAR LES CRUGIES ORIGINALS I INTEGRAR EL CURS DE L'AIGUA AMB L'EDIFICI.

curs del braç de la séquia ben atractiu.

És difícil imaginar-se hui en dia la disposició del casal original. Probablement l'edifici corresponent pròpiament a l'antic molí de FERRANDO es trobaria en la part situada sobre el llit del braçal Sud de la séquia de Montcada, essent la resta d'edificacions ampliacions o reconstruccions posteriors.

GUINOT en la seua referència a l'informe de 1867 diu que el molí es trobava junt al "PONT DE LES ERES". Pot referir-se al pont situat junt a la bassa d'eixida dels molins del TESTAR i L'ESCALETA, però també podria tractar-se del pontet que travessa la séquia de la UNCIA (a través del qual s'accedeix hui al molí), i en eixe cas podríem pensar en que tot l'espai situat a Ponent dels edificis, entre els braços de la séquia de Montcada es tractaria d'una era. Ara bé, també GUINOT fa referència a que està documentada (al llarg dels segles XVIII i XIX) la subdivisió d'aquest conjunt de molins en tres instal·lacions diferents, cosa que exigiria al menys un altre braç de la séquia, situat entre els dos hui existents, o bé que hi haguera, com és el cas dels molins situats aigües amunt, una gran bassa comuna d'accés a les moles que ocuparia gran part d'aquest espai triangular situat a Ponent dels edificis.

(continúa)

N PAT-MOL 004T-02

N

N3

TIPO MOLÍ

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

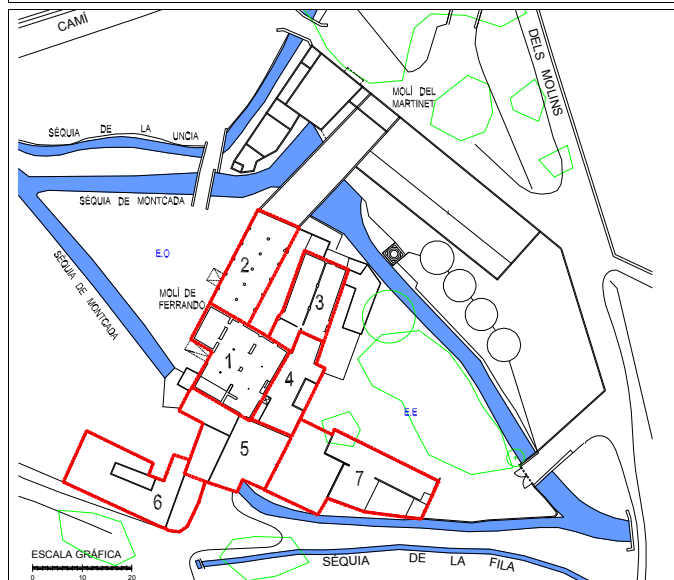
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE FERRANDO (2)**DESCRIPCIÓ****+5**

A favor d'aquesta hipòtesi estaria la descripció que fa GUINOT referint-se a les notícies històriques d'un molí fariner de 4 rodes, situat sobre el caixer principal de la séquia el qual obtenia la força motriu "por un ensanchamiento del mismo cajero, seguido de una rampa para canalizar el agua..". De fet en l'actualitat, per accedir a l'edifici principal del molí (Nº 1), cal baixar una rampa. GUINOT parla d'un possible origen medieval. Caldria per tant analitzar amb deteniment el subsòl de tot aquest espai davanter situat a Ponet i de l'interior d'algunes edificacions, per tal d'averiguar el traçat històric del curs de les aigües, i documentar l'emplaçament concret i les característiques dels diversos molins que han existit al llarg de la història (martinet metal·lúrgic, fariner, batà tèxtil, fàbrica de caolí...)

El conjunt d'edificacions, tal com hui les trobem, podem agrupar-les en grups més o menys ben diferenciats:

-1. En primer lloc cal considerar la edificació de planta rectangular, de 4 i 2 plantes d'altura situada immediatament al Nord del curs del braç de la séquia. Consta de 2 crugies paral·leles, de 16,50 mts de longitud i 7 mts d'amplària. La crugia situada a ponent té 2 plantes d'altura i la situada a llevant 4. Les parets perimetrals i la que divideix les 2 crugies són de maçoneria (pedra amb calç) amb reforços de rajola en els punts constructius delicats. En la planta baixa les crugies estan partides amb una línia de 2 pilars, de rajola en la crugia Oest i de ferro colat en la de l'Est (originàriament hi havia a aquesta crugia un total de 5 pilars de ferro colat, però, en un moment determinat, varen ser eliminats tres d'ells per donar més amplària al pas).

A les plantes altes els pilars són de fusta, (es mantenen els 5 en línia a la crugia Est), de planta quadrada i tornapunts per tal de reduir la llum.

La crugia Oest té la coberta inclinada a una aigua. La coberta de la crugia Est està resolta a 2 aigües mitjançant encavallades de fusta que recolzen en els murs exteriors, eliminant-se a la última planta, per tant, els pilars centrals. Tota la estructura interior i els forjats d'aquest edifici és de fusta. Sobre els pilars recolza una biga mestra al llarg de tota la nau i sobre ella un entramat de biguetes sobre les quals hi ha un entarimat. Tot construït de mobla. Així en tots els forjats. Les escales que comuniquen els pisos entre sí són d'una tramada, molt sencilles i ben dissenyades. També de fusta.

Tot presenta una magnífica unitat i sàvia simplicitat, una acurada solució dels problemes constructius. El conjunt d'aquest interior de plantes superposades s'ha conservat prou bé i resulta, ara que està buit de la màquinaria que hi havia, especialment atractiu i evocador. A cada planta, per les finestretes que hi ha a les testeres de la nau,

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

es pot vore el paisatge pròxim. Aquesta caseta "vertical" caldrà conservar-la i posar en valor les característiques de la seua tipologia originària, de les seues senzilles i hàbils solucions constructives i de la encertada utilització de materials.

La datació d'aquesta edificació no està de moment documentada. Per la tipologia i pel sistema constructiu podria datar, alguna part de l'edifici, de finals del s. XIX, si bé alguns detalls semblen indicar que el sistema d'entramats de fusta dels interiors (i fins i tot la totalitat de l'edifici) correspon a una data més recent, probablement del primer terç del segle XX, possiblement posterior a l'incendi de 1924. Si bé a l'interior d'aquest edifici no queda maquinària, tot indica que està part del molí estaria dedicada a la mòlta de gra.

Hi ha una part de l'edificació que conforma una tercera crugia paral·lela, situada a Ponent de les anteriors, de 2 plantes. Si bé el sistema constructiu dels murs indica la possibilitat de que es tracte d'una part solidària amb les altres dos crugies, la coberta, a una sembla pertànyer al cos nº 2.

-2. Un segon cos d'edificació està situat pegat a l'anterior al Nord d'aquest. Es tracta d'una nau de dos plantes i 2 crugies, amb una línia de 5 pilars centrals.

(continúa)

-5. Al Sud dels cossos n°s 1 i 4 hi ha una edificació de planta irregular, formada a la seua vegada per varies parts, d'una planta (llevant d'una crugia allargada que en té 2) i coberta lleugera. Aquesta part no té interès arquitectònic, però per baix d'ella passa un dels braços de la séquia de Montcada.

Hui en dia esta zona està ocupada per un taller de marbre. Probablement és ací on es va instal·lar la fàbrica de caolí a la qual es refereix GUINOT (vore més avant). Però també podria ser que el molí primitiu es trobava precisament en aquesta zona. Això fa recomanar

una bona documentació i uns bons estudis prèvis abans d'acometre qualsevol intervenció en aquesta zona i un seguiment arqueològic durant les obres.

-6. Pegat al cos anterior, a migdia hi ha una nau d'una planta, coberta a dues aigües, que forma també part del taller de marbre esmentat. Es tracta d'una edificació de construcció aparentment recent, si bé es probable que el mur de façana corresponga a una tanca o edificació antiga. No té interès arquitectònic (llevat del mur exterior que caldria analitzar), i la coberta de xapa metàl·lica distorsiona la "lectura" històrica de les parts més interessants del conjunt. Deuria ser considerada un element impropï i caldria controlar la volumetria d'aquesta part per tal de posar en valor adequadament les parts protegides del molí.

-7. Per últim hi ha una zona de cobertissos lleugers situats a llevant del conjunt, sense interès arquitectònic. Tot i això, esta part gaudeix de tot el recorregut del braç de la séquia (ja s'ha dit que amb vistes atractives sobre ella des de l'interior) i deuria considerar-se la possibilitat de establir una correcta relació visual, arquitectònica, paisatgística, entre la edificació i el curs de l'aigua, que ajudara a recuperar i sanejar la séquia i l'espai lliure i espècies vegetals que hi ha entre la séquia de MONTCADA i la de la FILA.

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

----------------------	----------------------	----------------------

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE FERRANDO (4)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL: (1)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

MOLINO DE FERRANDO, DEL MARQUÉS O DEL MARTINET:
"El nombre de Molí de Ferrando es el usado durante el siglo XX y procede del apellido de su dueño, Ramón Ferrando Montaner, quien lo compró en 1887, manteniéndose total o parcialmente en manos de esta familia hasta tiempos recientes. El nombre de Molí del Marqués, por su parte, está documentado en el plano general de la Real Acequia de Moncada del año 1929 y debe hacer referencia al Marqués del Tremolar, familia propietaria del molino durante buena parte del siglo XIX y hasta el citado año de 1887. En cuanto al nombre de Martinet, corresponde al uso como instalación metalúrgica durante el siglo XIX, pero generalmente no aparece este apelativo porque induce a la confusión con el inmediato molino del Martinet o de la vila de Paterna.

"Se encuentra en el término municipal de Paterna, en la partida del Testar, y al lado del molino del Martinet o de la vila de Paterna, en el conjunto formado con el molino del Testar. Su localización obedece al mismo recorrido efectuado hacia el molino del Martinet, es decir siguiendo desde el núcleo de Paterna la calle de los Molinos hasta su cruce con la vía férrea al lado del propio apeadero del FGV.

"Actualmente forma un conjunto constructivo pared con pared con el citado Martinet, y su entrada principal se encuentra en la parte trasera de éste último.

"Según el Informe Facultativo de 1867 estaba al lado del Pont de les Eres y de la Fila de Quart, y justo después del partidador de la acequia de la Uncia, en el brazo de los molinos. Probablemente se refiere a él la Visura del recorrido de la acequia realizado en el año 1658 cuando cita el molino d'en Bernis, el cual se encontraba situado entre la pared del brazo de los molinos y la acequia de la Uncia, al lado del puente del barranquet. "Igualmente, el capítulo 274 de las Ordenanzas de la acequia recoge que en aquella segunda mitad del siglo XVII este molino se encontraba a 27 brazas de la fila de la Uncia y que, desde la almenara del molino, salía el roll d'en Bernis.

"Datos históricos. No se puede precisar la época exacta de construcción de este molino, o conjunto de molinos, aunque a lo largo de los siglos XVIII y XIX se documenta la subdivisión del casal hasta en tres instalaciones distintas: un martinete metalúrgico, un molino harinero tradicional y un batán textil. Con todo, podría remontarse incluso a época medieval.

"En la inspección del recorrido de la acequia de Moncada del año 1687 se cita un molino en esta zona del cauce llamado el Martinet, probablemente se trata en aquella época de este molino de Ferrando

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

y no el vecino Martinet o molino de la vila de Paterna.
"En el año 1737 los síndicos de la Junta de la Real Acequia de Moncada dieron permiso para poner dos muelas harineras en el martinete y fábrica de cobre que había en el término de Paterna, y que era propiedad de José de Ribera Borja y Llansol. Todo indica que se trata de este molino pues en el año 1757, según recoge el capítulo 535 de las Ordenanzas de la acequia se regula la limpieza o oscura de su cauce y se señala que correspondía al consejo municipal de Paterna limpiar el tramo de esta acequia entre el Martinet o molino de Ribera, y el del gremio de paraires, actualmente conocido como el del Batán.
"La división de este casal en dos instalaciones, harinero y martinete, documentado en 1737, vuelve a ser confirmada por el Libro de la tacha de la acequia entre 1825 y 1850, en el cual se documenta que existía aquí un molino harinero y martinete propiedad de Juan Bergadá.
"En los inventarios de los años 1840, 1845 y 1847 se sigue manteniendo el nombre de molino del Martinet, que aún continuaba con los dos distintos usos documentados anteriormente. (continúa)

N PAT-MOL 004T-05 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE FERRANDO (5)**DESCRIPCIÓ****+5**

"A finales del siglo XIX se documenta el reparto de la propiedad en dos molinos diferentes, además de reconvertirse el martinete en otro molino harinero. Concretamente el llamado de Ferrando a partir de entonces fue comprado por Ramón Ferrando Montaner, mientras que la otra debió ser arrendada por el matrimonio Heliodoro Lerma y Josefa Lerma Mir, tomando el nombre de esta última pues era la que llevaba la gestión.

"Posteriormente lo regentaron sus hijos Heliodoro y Bautista Lerma, hacia principios del siglo XX, pero la instalación se quemó completamente el 28 de enero de 1924, pasando incluso el fuego al vecino molino de Ferrando. El destrozo fue tal que ya no se rehabilitó y los restos fueron vendidos por la Marquesa del Tremolar al vecino Ernesto Ferrando Mir, quien unió la parcela a su molino.

"Por su parte, el molino de Ferrando cambió muy pronto su uso. A comienzos del siglo XX dejó de lado la producción de harinas por la instalación de una fábrica de caolín y arenas silíceas, para lo cual aprovechaba la fuerza motriz del salto de agua del molino."

"A diferencia de su inmediato vecino del Martinet, que se convirtió durante estas fechas en uno de los enclaves punteros de la producción harinera industrial de Paterna, el molino harinero de Ferrando, de la mano primero de Ramón Ferrando y posteriormente de su hijo Ernesto Ferrando, no fue capaz de competir al nivel deseado. Así pues, este último decidió formar sociedad con Justo Carrasco durante 1918, para la creación de la citada fábrica de caolín. No en balde, ya existían en el propio municipio industrias de este tipo que resultaban ciertamente rentables, en la coyuntura de los tiempos; como la de los particulares Almenar y Navarro, que unos años atrás (1905), ya habían obtenido el permiso del ayuntamiento de Paterna para la construcción de una fábrica de caolín junto al molino de Cardona.

El incendio de 1924 del molino anejo de Pepa también provocó graves daños a esta industria, lo que obligó a una ampliación de capital y entrada de nuevos socios, continuando el negocio hasta la década de los sesenta. Actualmente todo el complejo industrial está abandonado y una parte es usada como residencia particular.

"Descripción. Nada más superar los molinos del Testar y la Escaleta, y tras abrirse, en forma de lengua, el brazo principal de la acequia se divide en dos particiones. La canal de la izquierda, se convierte en la acequia de la Uncia, mientras que el cajero de la derecha constituye el curso principal de la acequia. Inmediatamente a esta bifurcación, la acequia madre vuelve a dividirse en dos brazos, el de la izquierda se dirige hacia el molino del Martinet y el de la derecha va hacia el molino de Ferrando. En definitiva, el casal molinero que nos ocupa se trata de un conglomerado de edificaciones formado por la agregación de cuerpos de tipología diversa a lo largo del último siglo, lo que hace particularmente difícil comprender la disposición original.

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

"Las noticias históricas nos hablan de un molino harinero de 4 ruedas, situado sobre el cauce principal de la acequia; el cual obtenía su fuerza motriz por el ensanchamiento del mismo cajero, seguido de una rampa para canalizar el agua. su aspecto exterior dice muy poco de la estructura molinera. Siguiendo el trazado del cajero, éste se bifurca en dos al llegar a la altura de las primeras construcciones, de manera que un brazo se adentra en el complejo construido mientras que el otro lo rodea -hoy en día este brazo, que en origen correría descubierto, ha quedado tapado por la construcción de varias naves industriales.

"El canal molinero se dirige hacia un edificio de aspecto fabril de planta rectangular, no demasiado grande, con tres alturas y cubierta a dos aguas, construido en mampostería y con refuerzos de ladrillo en las esquinas.

(continúa)

N PAT-MOL 004T-06 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE FERRANDO (6)**DESCRIPCIÓ****+5**

"Se trata de una tipología bien conocida a finales del siglo XIX y primeras décadas del XX, por lo que cabe pensar en una reconstrucción partiendo de un primitivo molino de menor potencia. La única evidencia conservada de esta instalación anterior son los desagües, en el punto en que se juntan los dos brazos, construidos en sillería.

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger. Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
Ed. Universitat de València. 1989

"L'immediat casal (al molí de TESTAR) és el Martinet, que probablement correspon al Molí d'En Vernís o Bernís de 1658 que donava inici al Roll de la Uncia: conserva un pont al davant que deixa entendre una modificació del traçat. El 1687 ja figura com a Martinet, ço que recorda que la seva tasca era metal·lúrgica, però el segle XIX feia farina i el 1887 constava com a trople amb una població habitual de 17 persones; el 1960 encara hi rodaven dos molins i ara usa energia elèctrica; s'hi veu, de més a més, una elegant xemeneia salomònica d'una etapa anterior (foto). El conjunt es completa amb el Molí de Ferrando (de l'Escaleta?), aigües avall, però adossat a l'anterior.

FONT DOCUMENTAL: (3)

-----MEMÒRIA CATÀLEG 1981(Ajuntament de Paterna)

En 1981 era propietat del Marqués del Tremolar

Dins del mateix àmbit de protecció es troba El partidó de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins (que és el nom que en este punt rep el caixer principal de la Reial Séquia de Montcada). Es del tipus de llengües, que consisteix en un tallamar situat a l'interior de la séquia principal, i que parteix el cabal d'aigua de la mateixa en altres dos de nous: el de la séquia de la Uncia per la banda esquerra que, a una cota més elevada, travessa la població de Paterna, mentre que per la

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

drete continua el caixer principal de Montcada, també dit Braç dels Molins De fet, a poc més de vint metres de la divisió, el caixer principal de Montcada es bifurca novament en dos canals, a fi i efecte de proporcionar força motriu cadascun d'ells a un molí diferent (el molí del Martinet o de la Vila de Paterna a l'esquerra i el molí de Ferrando per la banda dreta), i tornar a unir-se en un de sol havent passat els referits molins Les llengües de la Séquia de la Uncia – Braç dels Molins conserven el tallamar, construït amb sòlids carreus i una forma apuntada, mentre que als marges dret i esquerre de la séquia es conserven també uns brancals de pedra tallada i, actualment, encastats a les modernes parets de formigó de la séquia. Igualment, es conserva en el seu lloc el llindar de pedra de les llengües, que ha servit per a anivellar el terra del nou caixer La importància d'este sistema de partició d'aigües és que resulta permanent, dividint-se l'aigua de forma proporcional segons té establert des de temps immemorials La grandària i els materials amb què està construït el caixer han variat amb el pas del temps –ara són de ciment i abans eren de terra–, però allò que no ha canviat són les proporcions que han de mantindre les dues entrades d'aigua Encara així, hui es disposa també d'uns taulers de fusta que permeten variar el volum i la direcció dels cabals d'aigua derivats cap a una séquia o l'altra. La construcció del nou caixer de formigó de la séquia va alinear les parets als brancals situats en els respectius marges del canal De la mateixa manera, a continuació es troba la divisió del braç principal en dos nous canals que han de passar per sota dels molins esmentats. La divisió del cabal es fa també amb un partididor de llengües instal·lat al mig del caixer, del qual sembla que només resten al seu lloc els brancals laterals i el llindar, així com tot un enllosat de pedres molt grans en començar les noves séquies. Falten, però, les pedres extremes del tallamar que semblen haver estat extretes perquè el que si es conserva és l'empremta que deixaren entre l'enllosat referit. El nou caixer de formigó acabà per uniformitzar prou l'entorn

Les llengües són un magnífic exemple de partididor d'aigües que genera dos noves séquies. El seu peculiar nom es deu a la forma física d'este element hidràulic ja que es tracta d'un tallamar central, construït dins del caixer de la séquia amb obra sòlida d'argamassa i inclús de carreus. La seua finalitat és la de dividir el cabal unitari d'aigua en dos parts proporcionals, no necessàriament iguals segons la seua ubicació en l'interior del caixer, que corresponen a les noves séquies que d'allí naixen. La seua localització dins de la séquia, en la mateixa direcció de l'aigua (Dades fitxa Etnològica Conselleria)

N PAT-MOL 005T-01

N

N3

TIPO MOLÍ

CAT 2

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

PARTIDA DE LA TANDERA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

DOLENT

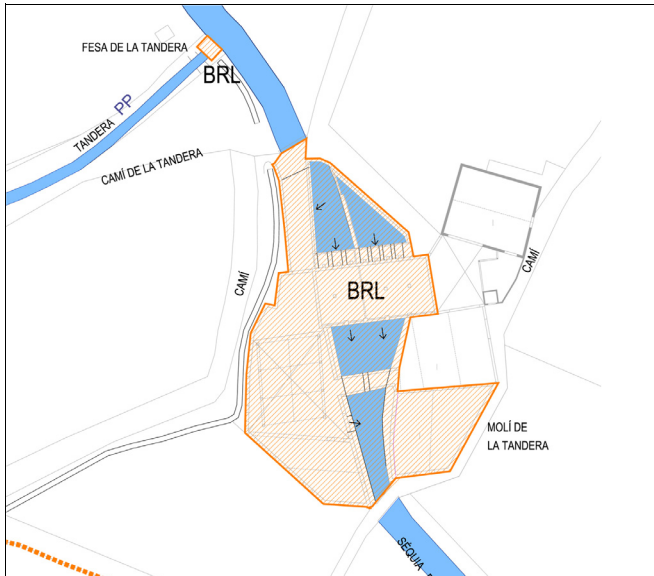
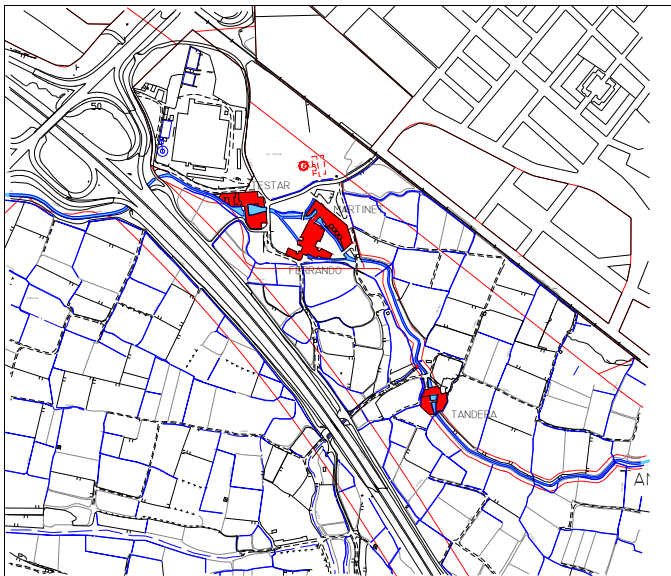
VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (1)

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DESCRIPCIÓ

+5

El molí de la TANDERA presenta en l'actualitat una imatge molt deteriorada i confusa. Si bé està un poc allunyat del conjunt dels molins del TESTAR, L'ESCALETA, MARTINET i FERRANDO, caldria considerar-lo formant part d'una unitat paisatgística estructurada pel curs de la séquia de MONTCADÀ.

En l'actualitat el conjunt d'edificacions té dos accessos diferenciats, a través d'uns curts caminets que partint del CAMÍ de la TANDERA (el qual salva la séquia mitjançant un pontet) voregen a cada costat, el curs de la séquia que entra al molí. Aigües amunt de l'edifici es forma una gran bassa d'entrada, eixamplant-se la séquia, per poder servir al total de 7 trams en que queda dividida aquesta, cosa que fa dir a ROSSELLÓ que tal vegada es tracte del molí més "ample" de tot el sistema de l'Horta.

L'edifici actual consta de diverses parts que a la vegada remeten a la subdivisió que va tindre en alguns moments històrics. Hi ha una part situada a Ponent (a la dreta de la séquia) i una altra a Llevant (esquerra de la séquia), que hui semblen independents.

-1. / 1'. En primer lloc tenim la part d'edificació situada sobre el curs de la séquia, on estaven situades les moles. Es tracta d'una edificació de 2 crugies, d'aproximadament 20 mts de longitud i 10 mts d'amplària. Originàriament aquest cos tenia 2 plantes d'altura i probablement estaria cobert a 2 aigües. En un moment determinat va estar dividit en dos casals com indica la diferent solució constructiva de l'entrada dels cacaos (1-1'). Desconeguem com es troba la propietat actual d'aquest cos d'edificació.

-2. Des d'el caminet d'accés a aquesta part s'accedeix a un taller de marbre, a una zona amb coberta lleugera, d'una planta, prou deteriorada. Probablement formaria part en el seu moment de la zona de treball del molí.

-3. Al fons d'aquesta zona hi ha les restes d'una edificació de 2 plantes i 2 crugies, la qual estaria coberta a 2 aigües. Tan sols queda en peu una part dels murs perimetrals, els quals són de pedra amb calç i reforços de rajola en els cantons i en la configuració dels buits. Hi ha finestres cegades, en les tres façanes que recauen a l'exterior. Era un edifici de planta en forma de trapezi, amb una longitud mitja d'uns 14 mts i una amplària d'uns 10 mts. Encara es conserven els mexinals que albergaven les bigues del forjat de la primera planta. Hui este edifici no té coberta i esta ple de runa procedent del taller de marbre. L'edifici enrunat data de l'època de construcció del molí.

-4. Entre els dos cossos anteriors hi ha un pati descobert ocupat en part per una estructura de formigó i l'entramat metàl·lic de la coberta, la qual no ha estat colocada. Aquest espai recau per un dels seus costats al curs de la séquia, la qual forma una bassa d'eixida dels cacaos, en forma de trapezi. Tot està molt deteriorat i ple de vegetació silvestre. Per l'altre costat hi ha un mur de pedra amb calç, amb finestres tapiades, cosa que fa pensar que en el seu moment

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

Parts originàries de l'edifici de l'antic molí situades sobre el curs de la séquia.

Zones amb restes d'edificació originària al Sud de la parcel·la, a una i altra banda de la séquia. Barana d'obra junt a la séquia i pont de connexió sobre la séquia. Murs perimetrals exteriors de la zona de Ponent.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.2

CRITERIS D'INTERVENCIÓ:

-ELS EDIFICIS NO PROTEGITS CONSTITUEIXEN EN GRAN MESURA ELEMENTS IMPROPIIS QUE DIFICULTEN LA "LECTURA" DE LA TIPOLOGIA DE L'EDIFICI DEL MOLÍ, CONSIDERADA ESTRUCTIVAMENT.

-QUALSEVOL INTERVENCIÓ EN AQUESTES PARTS DEURÀ TINDRE EN COMPTE LA NECESSÀRIA POSADA EN VALOR DE LES ZONES DE L'EDIFICI PROTEGIDES, AJUDANT A DESTACAR LA SEUA VOLUMETRIA PRIMITIVA, EVIDENCIAR LES CRUGIES ORIGINALS I INTEGRAR EL CURS DE L'AIGUA AMB L'EDIFICI.

aquest pati estava ocupat per edificació. Aquest pati està també molt abandonat, si bé l'activitat del taller de marbre és manifesta. Té aproximadament uns 18 mts en el sentit paral·lel a la séquia, i uns 15 mts en l'altre sentit.

-2'. Per l'altre caminet que voreja la séquia s'accedeix a l'altre conjunt d'edificacions que sembla constituir una altra propietat.

-3'. Al fons d'aquesta part hi ha una coberta d'una planta, amb forma de trapecí, de uns 14 x 14 mts. Els murs exteriors semblen de la mateixa època que els del cos 3. La coberta és moderna, de xapa metàl·lica.

(continúa)

N PAT-MOL 005T-02 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

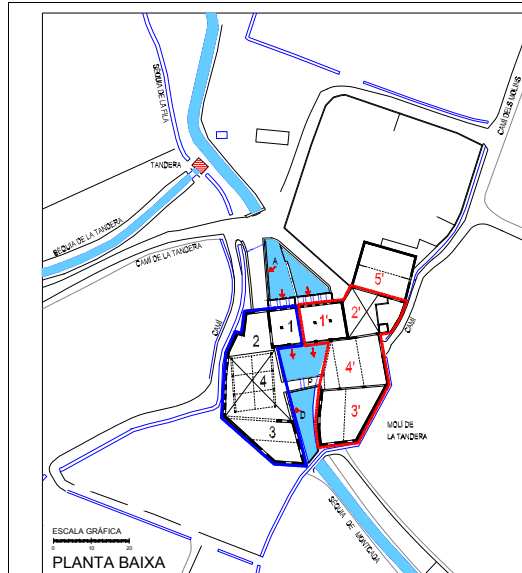
ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (2)

DESCRIPCIÓ

+5

-4'. En la zona que correspon a l'altra part de la séquia al pati descobert, hi ha en esta part una coberta a dos aigües de construcció que sembla moderna. Entre esta zona i la d'enfront (4) hi ha un pontet de 2 ells, de construcció dinouenca, que sembla remetre bé a una intenció d'unificar en un moment determinat dos casals diferents o bé a la possibilitat de que a dos probables casals originaris s'accedira per la zona de migdia des d'el CAMÍ DELS MOLINS situat al N.E., travessant un dels aquest pontet. Això faria que els cossos 2 i 2' fóren originàriament zones de treball situades al costat de la zona de moles i no zones d'accés com són hui en dia.

-5'. Per últim hi ha una altra nau coberta a dos aigües, de recent construcció, sense interès arquitectònic, que constitueix un element impropï.

La situació d'aquest molí és llastimosa. El seu emplaçament i el seu entorn pròxim te suficients elements d'interés com per a intentar la seua recuperació paisatgística. El cur de la séquia de Montcada, la séquia de la Fila, la FESA TANDERA situada en les seues proximitats, el Caminet de la Tandra, el Barranquet, la bassa d'entrada als cacaos, els pontets que hi ha tant a l'interior del recinte com aigües avall, la seua possible connexió peatonal amb els molins de la zona del Testar, etc. fan pensar en un potencial arquitectònic, paisatgístic i cultural que condueix a recomanar una recuperació d'aquest indret, proposant un ús diferent a l'actual, més adequat al seus valors, la recuperació de les parts d'edificis antics i elements originaris, l'eliminació dels elements impropis i el control de qualsevol intervenció sobre aquest conjunt, propiciant la documentació i els estudis previs i la vigilància arqueològica.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

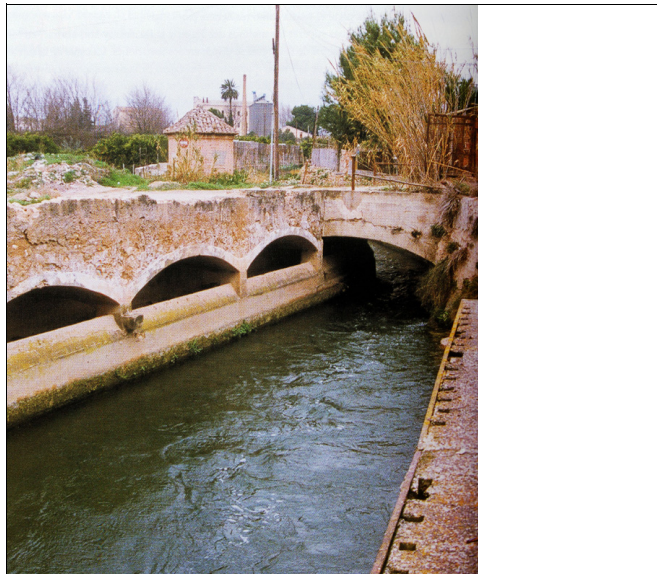
ESTAT ACTUAL

OBV

----------------------	----------------------	----------------------

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (3)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL: (1)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

"EL MOLINO DE LA TANDERA

"Este molino se trata en realidad de un casal doble, fruto de la división de la propiedad durante la segunda mitad del siglo XIX. "La parte original mantuvo el nombre de molino de la Tanderera, mientras la nueva propiedad segregada fue conocida como molino de Teodoro. Se volvieron a unir en un único casal a principios del siglo XX.

"El nombre de la Tanderera procede de la partida en que se encuentran contruidos, y hace referencia al derramador, contiguo al molino, que une el sistema de la acequia de Moncada con las de Favara, Rascanya y Mestalla. Cuando es necesario se organizan tandas de reparto de agua (de ahí "Tanderera") y a través de él se transfieren caudales del sistema de Moncada a las restantes acequias. En cuanto al nombre de Teodoro, corresponde al de su propietario a mitad del siglo XIX, Teodoro Lerma.

"Ubicación: ..., en la partida de su mismo nombre, muy cerca del ... conjunto de molinos del Martinet y el Testar, actualmente casi al lado de la población. Se accede a él por el camino de la Corruscosa.

"Datos históricos. Este molino fue construido en 1836, pues en un pleito del año 1839 entre el acequero de Moncada y el síndico de Rascanya sobre el derramador situado al lado del molino se indica por ellos que tenía una antigüedad de tres años. Este dato es confirmado indirectamente por el Libro de la tacha de la acequia de Moncada, el cual, en su contabilidad del año 1839, cita por primera vez el molino harinero de Lerma situado en la Tanderera. Así mismo, la obra de F. de P. Alguer sobre los molinos de la huerta de Valencia no incluye el de la Tanderera en su edición del año 1828, pero sí en la reedición de dicha obra en el año 1840. Su construcción podría relacionarse con la ley de 1835 que derogó los privilegios del Real Patrimonio, cesando con ello el control que la corona había ejercido sobre los permisos para la construcción de nuevos molinos.

"La proximidad del casal a la Almenara Tanderera obligó además al constructor del molino a negociar con la Real Acequia de Moncada la cuestión de las tandas de agua, llegándose al compromiso de que el molino no funcionaría cuando Moncada estuviese obligada a ceder agua a las acequias de la vega de Valencia por la sequía. La razón era no alterar la altura del agua de manera que pudiese salir perjudicada la acequia.

"La familia Lerma es la que aparece en 1862 con tres miembros propietarios de molinos en término de Paterna, concretamente el del Testar y estos dos de la Tanderera y de Teodoro.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

"En 1858 hay un pequeño conflicto con el molino del Martinet, su vecino inmediato aguas arriba, pues el remanso para moler afectaba a esta otra instalación, y en 1861 eran propietarios los hermanos Domingo, Vicente y Pascual Lerma Esteve, quienes recibieron permiso para derribar los arcos y canales que había aguas abajo del molino, hasta el de Guillém, para que no les afectase el remanso. "Debió ser en esos años cuando se repartieron las muelas en dos instalaciones de propietarios diferentes, aunque los casales estuvieron pared con pared. Es por esto que aparece citado uno de ellos como molino de Teodoro, haciendo referencia a su propietario Teodoro Lerma Garay. Hacia 1900 fueron comprados los dos por Antonio Amau, quien introdujo maquinaria y modificó sustancialmente las instalaciones, modernizándolas como una auténtica fábrica de harina; por ejemplo, en 1913 introdujo la energía eléctrica para reforzar la fuerza hidráulica, substituyendo a ésta última cada vez más. "Con el paso de los años fue perdiendo capacidad esta instalación molinera por las mayores dificultades de acceso frente a los otros molinos de Paterna.

(continúa)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (4)

DESCRIPCIÓ

+5

"En 1929 pasó en herencia a su hijo Miguel Arnau, y poco después volvió a repartirse entre José Carbonell Arnau y Manuel y María Arnau Ferrer, siendo gestionado durante esos años por un par de empresas de harinas. En 1934 sufrió un incendio aunque parece que siguió funcionando después de la Guerra Civil pues en 1946 pasó a ser propiedad de Adolfo Cardona Lerma. El cambio final de dedicación se dio en febrero de 1971, cuando se constituyó la empresa Fegra S.L. para funcionar como una serrería de mármol, la cual aprovechaba el salto de agua para producir energía eléctrica con un alternador propio. Hoy en día sigue funcionando un taller o serrería de mármol.

"Descripción. Se trataba de un molino harinero dotado de 6 muelas, que recibía la fuerza hidráulica a través de un ensanchamiento previo del mismo cauce de la acequia de Moncada, dotándose cada rueda de una rampa previa para aumentar la producción de energía.

"La construcción decimonónica está asolada y, de hecho, sólo conserva la fachada y las estructuras subterráneas, habiendo desaparecido el resto de paramentos, las cubiertas y plantas interiores. El complejo se completaba con otras instalaciones, también arruinadas.

"Del molino primitivo, se conserva un cárcavo a la derecha del canal (en el sentido del flujo), con fábrica de mampostería y refuerzos de ladrillo en las esquinas, datable en época moderna. "Actualmente está colmatado de limos, aunque conserva, al decir del propietario, la rueda motriz en su interior. El pequeño puente que cruza la acequia, inmediato a la salida de ésta del molino, posee elementos de fábrica similares al mencionado cárcavo, por lo que se puede datar su construcción en un momento similar a la del viejo artefacto molinero. Sobre la estructura del cárcavo se construyó, probablemente en el último tercio del XIX, un casal molinero más ambicioso, con varias turbinas, que añadían su fuerza a la ya existente.

"Se trata de una construcción canónica, de mampostería y ladrillo, con ventanas regulares rematadas en arco rebajado. De la sala de muelas no se conserva nada, a excepción de algunos apoyos para la maquinaria. Por el exterior, la fachada está muy rehecha. Sobre los tajamares que dividen las bocas de los cárcavos corre una galería cubierta, de fábrica torpe y cronología reciente a juzgar por el hecho de que tapa parcialmente los vanos —cegados— del edificio decimonónico.

"Hay que imaginar la fachada sin esta galería, con un simple corredor desde el que se accionarían las compuertas.

"Resulta interesante el derramador del molino, el cual arranca, como es habitual, en la misma acequia a partir del punto en que ésta comienza a abrirse para entrar en los cárcavos, pero discurre de inmediato en mina, separada de la balsa que precede al molino por

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

arcadas de ladrillo, por encima de las cuales corre el camino que da acceso al complejo, una distribución forzada por la orografía del terreno.

N PAT-MOL 005T-05

N

N3

TIPO MOLÍ

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

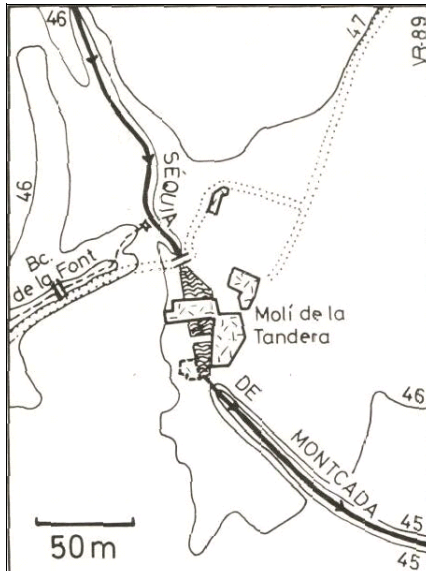
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (5)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger. Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
Ed. Universitat de València. 1989

"El Molí de Tandra -segle XIX- tenia almenys sis moles instal·lades en un front de 20 m, integrat en un edifici angular (croquis) entravessat a la séquia (foto); rodava encara el 1960, però el 1966 fou convertit en taller de marbre, aprofitant inicialment l'energia hidràulica per a fornir electricitat amb un alternador que encara podria funcionar; ara ja no s'usa més que l'edifici, molt deteriorat. El nom li ve probablement del Derramador de la Tandra que en passa ben prop i serveix per a donar aigua de gràcia a les séquies jussanes de Mestalla, Favara, Rascanya i Rovella. El trajecte aprofita el caixer del Barranc de la Font que procedeix de la Vallesa de Mandor i passa pel S dels molins anteriors (GÓMEZ SERRANO, 1928).

"PLÀNOL: Molí de Tandra al sector alt de la Séquia de Montcada i al costal del Barranc de la Font per on eixia el cabal de gracia a les séquies jussanes de l'Horta

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N PAT-MOL 007T-01 N N3 TIPO MOLÍ CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

AL FINAL DEL CAMÍ DE LES COVES DEL BATÀ

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

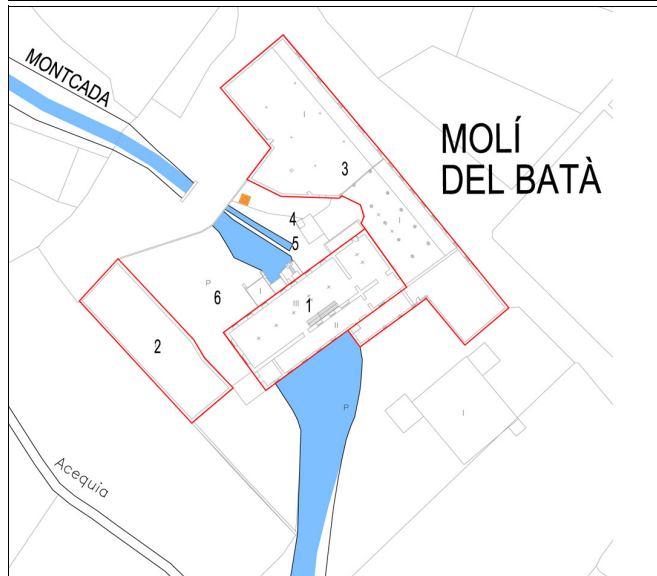
ABANDONAT

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (1)

DESCRIPCIÓ

+5

El Molí del Batà es troba situat sobre la Séquia de Montcada, molt prop del nucli urbà consolidat de Paterna, a pocs metres del traçat de la línia de ferrocarril. En l'actualitat el seu enclavament podria considerar-se quasi urbà. I a la vegada el conjunt d'edificacions del molí constitueix un element destacable de la silueta que presenta la població en el front urbà que recau a la zona d'horta situada a migdia del poble. Desde el centre de la població s'accedeix al molí per l'antic camí de les coves del Batà el qual, travessant la via del tren, enllaça amb un caminet que baixa al nivell de la séquia. Aquest caminet passant per ponent d'un dels cossos d'edificació del molí acaba en una mena de replaceta on hi ha una porta que recau a un dels patis del conjunt. El molí en l'actualitat consta, fonamentalment, de tres cossos d'edificació relativament ben diferenciats.

D'una banda un cos prismàtic de tres plantes (1), de uns 34 mts de longitud i uns 11 mts d'amplària, cobert a dues aigües, situat transversalment sobre el caixer de la séquia. Aquest cos d'edifici podria correspondre (més que fóra en la seua implantació) al que apareix representat en un plànol del segle XIX (vore GUINOT), en el qual el MOLÍ DEL BATÀ apareix representat per una edificació allargada de dos plantes, sembla que de dos crugies d'amplària, situada sobre el llit de la séquia. Al dibuix figura un altre cos d'edifici, més petit i probablement d'una única crugia, situat a l'angle nord-oest del cos principal. La traça de la séquia i camins que figuren al dibuix es correspon completament amb la traça actual d'aquests. Sembla la part millor conservada del conjunt i la de major interès. Un segon cos d'edificació (2) es troba situat al sud de l'anterior. Es tracta d'un edifici de planta rectangular, amb una part de dues plantes i l'altra de una, cobert a dues aigües. És una nau allargada d'aproximadament 31 mts de longitud i uns 10 mts d'amplària. Si bé al plànol del s. XIX no apareix reflectit aquest cos, la tipologia de les finestres i diverses solucions constructives remeten al segle XVIII o primera meitat del XIX. Es un cos que està en l'actualitat molt deteriorat, però que sembla recuperable i que ajuda a conformar el recinte del pati d'accés del conjunt.

Una tercera part de la edificació (3) la configura un cos d'edificació situat al nord del cos principal. És un edifici de planta rectangular, allargat, d'una única altura aparent, cobert a dues aigües. Té una longitud d'aproximadament 66 mts i una amplària d'uns 15 mts en el seu tram occidental i uns 12 mts en la seua part de llevant.

En la part central, aquest cos presenta un tram resolt amb coberta a una única aigua, per solucionar la seua unió amb el cos principal perpendicular. El seu estat de conservació és regular, presentant algunes parts un important deteriorament.

Un altre element del conjunt el constitueix la xemeneia de fàbrica de rajola (4), de curada execució i tipologia i llenguatge interessant. És

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

Coss 1 situat sobre el curs de la séquia.

La Xemeneia de fàbrica de rajola. (BRL Genèric. DA5ª Llei 5/2007 LPCV).

Els cossos 2 i 3 del conjunt.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.3

probablement un testimoni de la utilització d'una màquina de vapor com ajuda a la força motriu del complex industrial i en l'actualitat constitueix una fita paisatgística destacable.

Entre els tres cosos d'edificació que hem assenyalat es conformen dos espais interiors, dos patis (5, 6) que, com en la resta dels molins que es conserven al terme, constituïrien espais de treball imprescindibles. En realitat es tracta d'un espai únic, dividit en dos parts per la bassa d'entrada de la séquia a la zona de moles. Una d'elles, situada al nord, sembla que correspon més a la zona d'accés. Probablement l'accés es produiria, històricament des de el caminet que figura en el plànol del s.XIX al nord del cos principal, que discurria perpendicularment al mateix i la permanència del qual és el que hi ha actualment al llarg del front de la façana nord del cos 3. El cos petit, auxiliar, que figura en el cantó NO del plànol seria la crugia d'accés. Aquest caminet connectaria amb el camí de València i , a través del camí de les coves del Batà, amb el poble de Paterna.

Hi ha també una sèrie d'edificacions auxiliars molt pròximes, de caràcter menor, que configuren algun altre pati.

El conjunt compta amb parts de molt diverses èpoques i és evident que s'han produït successives transformacions.

AJUNTAMENT DE PATERNA

CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS

TERRITORI

N

PAT-MOL 007T-02

N

N3

TIPO

MOLÍ

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

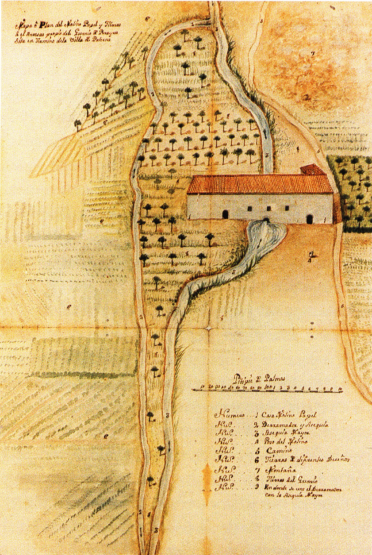
OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (2)

Plano del siglo XIX con el emplazamiento del molino.

DESCRIPCIÓ

+5

Hi hagué una intervenció que sembla va ser constructivament important, la qual va pretendre donar al conjunt un llenguatge unitàri, de referències modernistes-historicistes (propis dels edificis d'equipaments públics de l'època) , i que probablement suposaria una forta remodelació del cos principal (1) i una transformació i ampliació del cos situat al nord (3). Aquestos dos cossos presenten una unitat del seu llenguatge arquitectònic, com s'ha dit.

Les parcel·les que alberguen el molí formen un conjunt de planta més o menys quadrada situat entre el caminet d'accés que la limita pel nord i el traçat de l'antic braç-derramador de la séquia. La superfície que ocupa el conjunt és superior a la mitja hectàrea.

El Molí del BATÀ, com alguns altres que encara es conserven al terme, forma un conjunt d'edificacions de destacable "presència" en el paisatge de la perifèria de PATERNA. Com en el cas del Molí del Martinet, l'imponent cos on s'ubicava la màquinaria del molí, constituït per una crugia amb coberta a dos aigües, de 3 plantes d'altura, destaca a nivell territorial, per la seua potent silueta, reforçada per la ximenèia de rajola de l'antiga màquina de vapor del conjunt fabril.

Hi ha moltes raons per a recuperar aquest conjunt, posar-lo en valor i donar-li un nou ús que incorpore també l'entorn, amb els trams més pròxims de la séquia de Montcada i els seus possibles passatjos laterals, alguna parcel·la agrícola pròxima que remet, en certs aspectes, a la jardineria i que garantitze les magnífiques vistes que sobre la ribera del Túria es pot contemplar des d'aquest punt i preserve la silueta paisatgística del front urbà.

FONT DOCUMENTAL: (1)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

MOLINO DEL BATÁN O DE PARAÍRES

El nombre más antiguo de este molino hidráulico es el de paraíres, aunque aparece alternativamente en la documentación junto al apelativo de Batán. Esta última denominación se refiere evidentemente a su uso industrial para aprestar los tejidos, básicamente los de lana, y ello se puede poner en relación con el nombre de paraíres pues éste se refiere a dicho gremio de la ciudad de Valencia, propietario histórico de esta instalación hidráulica indispensable para poder desarrollar su trabajo.

Ubicación. Se encuentra situado en el término municipal de Paterna, en las afueras de la población; está construido sobre el cajero principal de la acequia. Actualmente ocupa una gran superficie a causa del crecimiento de las instalaciones a raíz de su desarrollo como instalación fabril desde mediados del siglo XIX. Para acceder a

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)
Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

él, partiendo del casco urbano de Paterna, hay que seguir la calle de Ernest Ferrando hasta la parada de Campamento de los FGV, desde donde ya se divisa, a unos doscientos metros, la edificación.

Datos históricos. El molino del Batán tiene un origen medieval y de aquella época procede su otro nombre de Paraires, porque, al menos desde los siglos XVI a XIX, fue propiedad de dicho gremio de la ciudad de Valencia. Ello explica su uso histórico como molino draper, especializado en el apresto de tejidos, y su control por un gremio textil, circunstancia realmente excepcional.

N PAT-MOL 007T-03

N

N3

TIPO MOLÍ

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (3)**DESCRIPCIÓ****+5**

Además ha tenido diversos usos a lo largo de los siglos y, así, también ha sido en algunos periodos fábrica de papel y, en el último siglo, fábrica de harina dotada de una maquinaria muy avanzada. Es muy probable que en su época inicial, durante la Edad Media, fuese un molino harinero, pero a principios del siglo XVI ya aparece en la documentación como molino batán, con ocho pilas para los tejidos. En el año 1531 fue arrendado por Damiá Andreu, doctor en lleis, como procurador de su propietaria doña Gerónima Gallach i de Cardona, al citado gremio de paraires de la ciudad de Valencia por 140 sueldos anuales. Posteriormente, el 8 de mayo de 1585 dicha doña Gerónima vendió el molino batán al gremio por 60.000 sueldos. En el año 1643 el propio gremio reconocía que el molino Batán de Paterna ya hacía diez años que estaba abandonado pues dicho oficio había perdido muchísima de su actividad y no acudían allí para preparar los tejidos; con todo, seguían pagando a la Real Acequia de Moncada el derecho correspondiente por el salto de agua, diez libras al año.

Esta situación de abandono continuó hasta principios del siglo XVIII, manteniéndose una mínima dedicación como molino papeler de estraza, hasta que en el año 1722 el gremio se planteó llevar a cabo una serie de obras para instalar dos pilas para molino batán, causa por la cual se efectuó un reconocimiento de las instalaciones. En el informe que se redactó se explica que en la parte occidental de la acequia existían dos pilas que debían corresponder al citado molino de papel estraza, mientras que en el lado oriental había dos canales para dos muelas de harina, calificándose esta obra de antigua. El gremio pretendía crear un gran batán y la Acequia protesta porque se está alterando el cauce. Tal y como recoge el expediente, el gremio de paraires, afirma que de tiempo inmemorial existía allí un molino batán con ocho pilas para tratar los paños de los asociados al gremio. La inspección que se efectuó en 1722 informa que en el interior del cauce de la acequia se podía ver los partidores hechos de "cal y canto" para las ocho pilas del batán, y de la misma manera se veían los ocho canales y los ocho cárcavos correspondientes, todo ello construido de obra muy antigua, por lo que sólo haría falta limpiar la salida de éstos últimos y reconstruir el edificio.

Es evidente, pues, que el molino Batán estaba abandonado y en ruinas desde tiempo atrás, a pesar de las optimistas aspiraciones del gremio de paraires, aunque pudieran persistir los basamentos de piedra picada referentes al batán del siglo XVI.

El expediente citado también informa que en ese año funcionaba el molino papeler, del cual se afirma que tenía en su interior la "rueda principal" movida por el agua de la acequia que le llegaba a través de un canal situado justo al lado de la almenara que allí había. Esa rueda, sin duda vertical, era la que impulsaba el conjunto de mazas

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

que machacaban la pasta de papel en tres pilas, y también la prensa para plancharla. Un último comentario del informe indica que la forma de los portillos y la conducción del agua en el interior parecía corresponder a la instalación necesaria para un molino harinero o batán.

Posteriormente, en el año 1825 es citado en el Libro de la tacha de la acequia como molino y fábrica batán de trapos y papel de estraza, propiedad del citado gremio de paraires de Valencia, el cual en esos años también era propietario del cercano molino de Bonany, en Benimámet. Hacia 1840 fue vendido a particulares y acabó convirtiéndose en la primera fábrica harinera moderna de Valencia, tanto por la maquinaria especializada en producir harina de la máxima calidad -introdujeron los artilugios para la limpieza y selección de la harina-, como por el planteamiento industrial del trabajo -invertían capital en la compra de trigo, lo convertían en harina y la vendían después, mientras los molinos tradicionales trabajaban con el trigo del cliente-, y el nivel de comercialización que se plantearon.

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

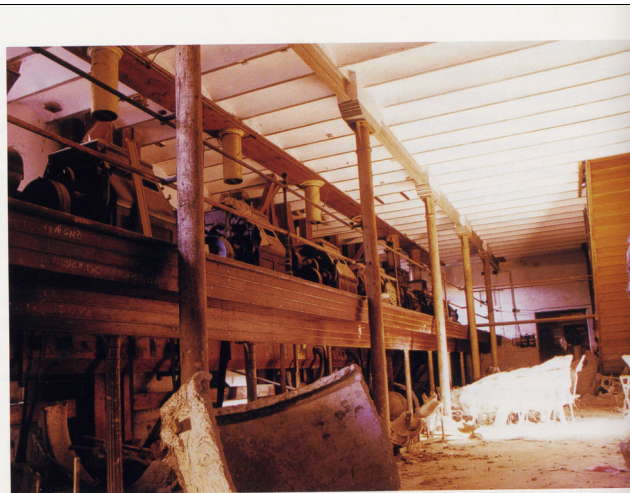
ESTAT ACTUAL

OBV

----------------------	----------------------	----------------------

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (4)

Maquinaria para molitura.

DESCRIPCIÓ

+5

A mediados del siglo XIX su propietario efectuaba viajes comerciales a Barcelona para introducir la harina en el mercado catalán, e incluso la llegó a exportar hacia América. Los propietarios invertían capital en la compra de cereal de primera calidad, lo convertían en harina y posteriormente la vendían, mientras "que los otros molinos no necesitan tener empleado capital alguno porque trabajan con el trigo de los parroquianos". Es el testimonio más claro y directo del paso de los molinos tradicionales manufactureros a la producción fabril. En última instancia, los propietarios del Molí Batà de Paterna se quejaban que la gente, en 1849, aún no estaba acostumbrada a comprar harina sino que tenían su propio trigo y lo llevaban a moler. Era por ello que esta fábrica de Paterna vendía buena parte de su producción fuera de la ciudad.

Pocos años después, la Guía Fabril e industrial de España informaba que se trataba de la única fábrica de harinas calificada como tal en toda la acequia de Moncada, que disponía de 4 muelas en ese momento y que trabajaban en ella 31 obreros. El propietario era Juan Carsí y se le atribuía un capital social de 400.000 reales, una cantidad enorme si se compara con el valor del resto de molinos de la acequia de Moncada en aquel año, a los cuales supera en 10 y 20 veces su valor. Tan sólo era equiparable al valor atribuido justamente al molino de Moncada, el único del cual se afirmaba que disponía de una máquina para clasificar la harina, indicio de la incipiente mecanización industrial. La fábrica de harinas del Molí Batà siguió funcionando durante todo el siglo XIX y primera mitad del XX, ampliando de forma notable sus instalaciones e introduciendo los más elegantes ejemplos de arquitectura modernista en sus edificios que podemos encontrar a lo largo de todo el recorrido.

A finales del Ochocientos, el molino Batán era propiedad de una sociedad industrial compuesta por tres socios, Escolano, Gómez y Andrés, y a comienzos de la nueva centuria (1908) solo figuraba como propietario uno de los socios, Antonio Andrés Piquer. El complejo fabril poseía ya luz eléctrica, obtenida en parte por la fuerza hidráulica que proporcionaba la acequia de Moncada. Después de la Guerra Civil lo tuvo alquilado algún tiempo Manuel Castellano, pasando después a una sociedad llamada Subiela y Rodilla. Finalmente, cerró sus puertas en la década de 1960 y hoy en día está abandonado.

Descripción:

Dado el carácter histórico de este molino a lo largo de varios siglos así como los diferentes usos que tuvo -molino harinero, batán textil, molino papeler y fábrica de harina-, hay que hablar necesariamente de una periódica reconstrucción de sus instalaciones, adecuándose su arquitectura a esos diversos usos. Con todo fue su conversión en fábrica de harinas a mitad del siglo pasado el hecho que transformó definitivamente el espacio que ocupa, y su ampliación industrial a

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

finales del XIX y principios del XX, los hechos que determinan de forma decisiva las instalaciones que han llegado a hoy en día. Por todo ello la descripción de este antiguo molino y posterior fábrica corresponde a la de esta última instalación industrial, muy mayoritariamente con el aspecto modernista de las primeras décadas del siglo XX. Así, se trata de un complejo industrial conformado en torno a un edificio central -la fábrica propiamente dicha-, de planta rectangular y tres alturas, con cubierta a dos aguas, construcción de evidente traza modernista, con decorados en escayola, de principios del siglo XX, como es el caso de los cabezales escalonados. Está levantada sobre una antigua instalación molinera de la que apenas se advierten algunos restos conservados como pueden ser unos grandes sillares de piedra en la parte inferior del cajero de la acequia. El edificio fabril es una construcción concebida y realizada con este fin: un único cuerpo alargado dispuesto transversalmente sobre el cajero de la acequia, con gruesos muros de mampostería, vanos iguales y a distancias regulares en todas las plantas y forjados interiores con revoltón de ladrillo descansando sobre una robusta viga de hierro que atraviesa longitudinalmente cada planta, apoyada sobre pilares de forja.

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

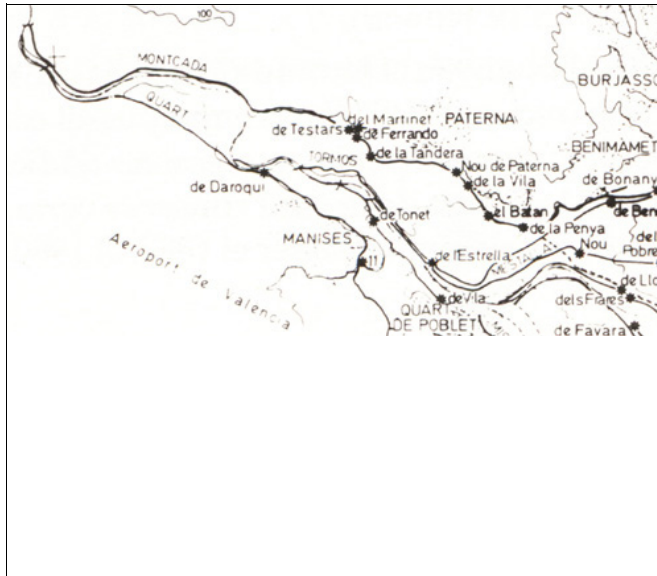
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (5)**DESCRIPCIÓ****+5**

Las tres plantas están muy bien distribuidas, reservándose la mitad anterior -la que recae a la fachada de poniente- a la maquinaria y la posterior para la circulación de operarios y acarreo de sacos. La planta baja presenta semisótano, así como entresuelo de madera sostenido sobre 5 columnas biseladas de hierro, y en ellos están instaladas las 8 máquinas para la molienda. Esta sala de máquinas da lugar por una puerta con arco a otra sala en la parte delantera. Ésta se encuentra en estado ruinoso y en ella se pueden apreciar adosadas a la pared una especie de cabinas. Esta sala dispone de 4 vanos con forma de arco. En la planta intermedia y en la superior se conserva toda la maquinaria destinada a la limpieza, separación y clasificación del grano, en aparente buen estado.

La planta superior, una gran nave diáfana de gran altura, muestra la armadura de madera que sostiene la cubierta. La comunicación entre plantas se realiza mediante una escalera adosada a la pared oriental, con estructura de madera y barandilla de hierro forjado. Toda la maquinaria estaba en su día accionada mediante correas de transmisión a partir de dos ruedas motrices instaladas en sendos cárcavos, en la parte baja del edificio. El canal principal de la acequia de Moncada entra en la fábrica a través de un arco rebajado abierto en la tapia que rodea el complejo y, a los pocos metros, se bifurca en tres brazos: el central, o cajero de la acequia propiamente dicha, y los laterales, uno a cada lado de aquel, que llevan el agua hasta las dos turbinas. Éstas son metálicas y transmiten la fuerza a una gran rueda -instalada bajo una cubierta adosada al edificio-, desde la cual se acciona toda la maquinaria mediante correas. La fábrica de harina del Batán funcionó hasta su cierre mediante energía hidráulica, e incluso la electricidad que necesitaba para iluminación y otros usos la obtenía por medio de un pequeño transformador conectado a las turbinas.

El estado de conservación del inmueble es excelente, sin que se observen síntomas graves de deterioro en la madera, salvo en una dependencia lateral de la planta superior. Los forjados dan aspecto de solidez y la cubierta está en buen estado. Por su parte, la maquinaria está aparentemente intacta, a excepción de algunas correas y piezas menores. En ella se puede leer el nombre de su fabricante "Industrias Harineras y Arroceras Francés y Martínez". Rodeando el edificio principal existen diversas construcciones de menor interés arquitectónico y, por lo general, en peor estado de conservación.

A la izquierda del canal, antes de penetrar en los cárcavos, advertimos un paramento de edificio en ladrillo y tapial, cuya planta curva fosiliza un trazado de acequia hoy desaparecido, quizá una derivación hacia un antiguo cárcavo, ya que el canal principal parece discurrir por el cajero primitivo, al menos en el tramo que atraviesa la fábrica, construido con gruesos sillares de labra antigua. También se

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

conserva una gran chimenea de ladrillo de cuando fue introducida la energía de vapor a principios del siglo XX. Representa uno de los tres grandes complejos industriales harineros de principios del Novecientos, en el curso de la acequia de Moncada.

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger. Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
Ed. Universitat de València. 1989

Molí Batà (1658), d'on eixia el Roll de Benifem, Molí de Paraires el 1687, canviaria de funció el segle següent (doc. 1743, ap. JAUBERT, 1844) per a esdevenir molí de paper. Conserva encara un casal immens i, malgrat el nom, el Batan, feia farina el 1960.

N	PAT-MOL 007T-06	N		N3		TIPO		CAT	
MUNICIPI	SITUACIÓ	CARTOGRAFIA		EMPLAÇAMENT					
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU				ESTAT ACTUAL		OBV			

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (6)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL (3):

-----FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA.
Direcció General de Patrimoni
Inmaculada Aguilar (Dir.)

Molino harinero situado en el término de Paterna en el Camino de Batán s/n. Según el Catálogo del Patrimonio Arquitectónico de Paterna, el molino muestra antecedentes medievales como molino dedicado al grano, volviendo a documentar en el siglo XVIII cuando en 1781 se concedió al gremio de Perayres para batán de paños, cuya actividad le da el nombre actual "Batán de Paños". A mediados del siglo XIX la ciudad de Paterna tendrá un incipiente desarrollo industrial basado en la lana como materia prima. En 1890 el padre Sucas da testimonio en su manuscrito "Notas útiles para la Historia del Reino de Valencia" (pag. 92, tomo 36), de la existencia del molino de "Batán de Paños".

Según indica la ficha técnica y su arquitectura, el molino vivió una remodelación en 1910. Como se ha visto el molino Batán estuvo dedicado hasta mediados del siglo XX a molino batán, seguramente será en los años sesenta al realizarse el despegue industrial de Paterna cuando se cierre el edificio a este menester y se reutilicen sus instalaciones como taller mecánico, en la actualidad el edificio aparece cerrado y con aspecto ruinoso a pesar de que en su parte derecha de la fachada principal se ha instalado un taller de un artista fallero. El edificio del molino se encuentra situado en medio del campo, frente a la estación ferroviaria de Campamento, presenta una planta de tamaño irregular y exenta. El edificio presenta tres partes bien diferenciadas; el edificio propiamente industrial (c. 129/11) donde se incluye la chimenea realizada en ladrillo (c. 129/13), la casa alquería (c. 129/15), y una zona cerrada con un tapial de ladrillo y mampostería (c. 129/18) que no pertenece al molino y que tiene otro dueño, según nos explicó un campesino que cuida el lugar. El alzado de sus paredes antiguas se realizó con gruesos muros de mampostería que hoy presenta una mano de revoco junto a la parte más nueva realizada seguramente en mampostería y ladrillo. Debido a su emplazamiento la primera energía que se utilizó como fuerza motriz fue hidráulica, para pasar más tarde (seguramente en 1910, fecha de la remodelación) a utilizarse la fuerza de la energía eléctrica. El edificio fábrica está constituido por dos naves por debajo de las cuales discurre un ramal de la Acequia de Moncada: La primera planta rectangular presenta un alzado de una sola planta, con crujía paralela a la fachada principal que mira a la estación, se encuentra cubierta a dos aguas con tejado de uralita.

Esta fachada principal presenta unos muros de revoco con grandes desafilados y degollados, este se encuentra ordenado por una serie

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoría proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

de vanos que presentan un arco de medio punto con adornos pertenecientes a un repertorio del modernismo tardío. Tres de estos huecos permiten el acceso al interior, el de la derecha no presenta ninguna decoración y comunica el recinto fallero con el exterior, así como el de la izquierda que permanece cerrado y sin ninguna función, ambos se sitúan a cada uno de los lados de la entrada principal y permitían entradas separadas a este ancho recinto. La entrada principal presenta una marquesina de fundición hoy cubierta por material de uralita su hueco es de mayor tamaño, su función es comunicar la nave interior más alta, con ésta, y el recinto exterior de entrada. El muro lateral derecho presenta dos vanos rectangulares ciegos /c.129/12) y un tapial con un solo vano que alberga una puerta cochera de madera de dos hojas (c.129/13). A continuación del tapial medio en ruinas, encontramos la casa, todos estos elementos cercan el recinto en su parte derecha dejando un espacio interior abierto donde se encuentra la chimenea industrial de ladrillo. A la izquierda de esta nave y adosada a ella se encuentra el recinto que pertenece a otro dueño pero que en su tiempo debió pertenecer al molino.

N PAT-MOL 007T-07

N

N3

TIPO

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (7)**DESCRIPCIÓ****+5**

La nave más alta se encuentra adosada a la primera de forma transversal su fachada principal se alza sobre la primera al presentar dos plantas de alzado, y crujías en perpendicular a la fachada principal, es de planta rectangular y sus muros presentan una mano de revoco La fachada principal por lo tanto mira a la estación del ferrocarril y le da al edificio el aspecto imponente que presenta hoy, al mostrar en su planta principal un paramento con un repertorio modernista del gran vano arrifonado o semicircular. El muro se remata con un frontón escalonado que alberga en su tímpano unas letras, hoy semiborradas, con el nombre de la fábrica. Su fachada lateral derecha presenta un cuerpo adosado de poco vuelo y longitud que sostiene unos depósitos circulares de agua, edificio que deja ver la continuación de esta alta nave rectangular que presenta una seriación de vanos con arco de medio punto enmarcados con la misma ordenación y decoración en sus vanos, el muro de la izquierda presenta un lienzo anexo a modo de tapial que cerca el recinto, y presenta en el primer piso una seriación de cuatro óculos La fachada principal presenta restos de un pavimento de adoquines que servían de acera.

La chimenea industrial es de planta cuadrada, exenta, y se encuentra dentro del recinto de la derecha, junto al paso del agua de la acequia, fue construida en ladrillo cocido según la costumbre, asentada sobre una sólida base cuadrada presenta una decoración denticulada en su parte superior, sobre esa base se alza una chimenea de fuste poligonal y marcadas aristas que alcanza considerable altura, se corona con unos anillos que protegían su obra de las inclemencias del agua de lluvia, en esta zona también se concentra la decoración en forma de merlonada La casa situada anexa y a su espalda, muestra la tipología típica de las casas rurales de la zona. Se encuentra adosada al tapial derecho del molino y forma parte de un recinto molinero. De planta rectangular presenta un alzado de dos alturas, con crujía perpendicular a la fachada que marca la disposición de la fachada principal, y una cubrición a dos aguas. En la planta baja se sitúa una gran portada adintelada que invade las dos plantas y dos vanos con arcos escarzanos, en el piso superior se sitúan dos vanos adintelados de distinto tamaño, la fachada principal presenta una capa de revoco y una mano de pintura blanca, los muros laterales que conforman el tapial de la izquierda presentan un gran deterioro y muestra su fábrica de mampostería a la vista En el libro de "La matricula industrial de Paterna 1928-31" se refleja la existencia del Molino Batán propiedad de José Ricart Montes, explicando que es : Molino de cilindros 44 Dm y 10% de fuerza hidráulica temporal. Tiene luz eléctrica ME 9 unidades 10% de fuerza motriz

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL BATÀ (I XEMENEIA) (8)**DESCRIPCIÓ****+5**

FONT DOCUMENTAL: (4)

-----MEMÒRIA DEL CATÀLEG DE 1981.
(Ajuntament de Paterna)

Se trata de un antiquísimo molino que debió ser en origen para grano . Desde 1781 se tiene constancia de su concesión al gremio de "peraires" cuya actividad le da su actual nombre: batán de paños. Toma sus aguas de la acequia de Moncada. En 1910 sufrió una importante remodelación, actualmente se utiliza como taller de construcciones metálicas. En su parte trasera existía una interesantísima alquería hoy prácticamente destruida. La construcción es muy interesante, expresándose con lenguajes eclecticos y premodernistas.

Contexto: Entorno:

Situado en la denominada partida de Batán, que recibe precisamente su nombre de este molino.

Se encuentra fuera del núcleo de la población al sur del "Ensanche de la Losa" (consolidado a partir de los años 20)

Cronología:

Preexistencias medievales, molinos de grano.

1781: Batán de Paños

1910: Configuración actual

Información bibliográfica:

Ver periodo 5º de la Memoria Hca

En els últims anys ha patit un incendi que ha deteriorat el conjunt.

FONTS DOCUMENTALS:

FONT DOCUMENTAL (1)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

FONT DOCUMENTAL (2)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger. Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)**

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

Ed. Universitat de València. 1989

FONT DOCUMENTAL (3)

-----FITXA DE L'INVENTARI D'IMMOBLES D'ETNOLOGIA.
Direcció General de Patrimoni
Inmaculada Aguilar (Dir.)

FONT DOCUMENTAL (4)

-----MEMÒRIA DEL CATÀLEG DE 1981.
(Ajuntament de Paterna)

N PAT-MOL 008T-01 N N3 TIPO MOLÍ CAT 1

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

AL S.E. DEL TERME

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

ENDERROCAT

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA PENYA (1)

DESCRIPCIÓ

+5

De l'antic Molí de la PENYA, que estava situat sobre la séquia de Montcada, aigües avall del Molí del Batà, prop del punt per on creua la séquia l'antic CAMÍ de CAMPANAR, no queden apenes hui en dia restes. Tan sols permaneixen algunes parets, fonaments, arcs, etc. Es conserven referències cartogràfiques, planimètriques i fotogràfiques.

El molí de LA PENYA s'inclou a aquest catàleg com a testimoni i per l'interés que pot tindre considerarn adequadament les seues restes i la seua impromta territorial a un Pla Especial de Protecció de la ZONA MOLINS B, així com per l'interés que pot tindre una possible futura investigació arqueològica en el subsòl de les parcel·les on va estar assentat.

FONT DOCUMENTAL: (1)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et alt.

MOLINO DE LA PEÑA, D'ALBORS O DELS FONDOS

Aunque en un primer momento el molino poseyó como nombre el apellido de su constructor, Vicente Albors, al poco tiempo ya empezó a ser conocido como molino de la Peña o dels Fondos. Ambos nombres proceden del de la partida rural de Paterna en que se encontraba construido, el cual hace referencia a una gran peña o peñasco junto al camino viejo que iba de Paterna a Campanar, muy cerca de donde estuvo este molino.

Ubicación. En el término municipal de Paterna, en la partida del mismo nombre, junto al camino de Campanar que, antiguamente, se llamaba camí de Paterna. Estaba construido sobre el cajero principal de la acequia, pero hoy en día sólo quedan los fundamentos de las paredes y parte de la planta, pues la que se encontraba sobre la acequia fue destruida cuando ésta fue recubierta de hormigón en los años 50 del siglo XX.

Datos históricos. Este molino fue construido poco después de 1831 por José Esteve, maestro molinero de Paterna, y Vicente Albors Esteve, quien pronto se hizo con la propiedad.

El expediente de construcción motivó no pocas reclamaciones por parte del gremio de paraires de Valencia, propietarios del molino Batán situado aguas arriba, y que se quejaron de que el remanso que iba a producir este nuevo casal les perjudicaría en sus instalaciones. Tras nivelar el cauce y fijar el límite de las aguas, se concedió el permiso.

Lo cierto es que debió ser construido hacia 1834, pues no aparece en

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

Ubicació del Molí.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.4

la relación de molinos que pagaban derechos inventariados en el Libro de la tacha de la Real Acequia de Moncada hasta el año 1835, donde figura con el título de molino harinero y arrocerero de Vicente Albors; en 1839 dicho documento le mantiene el mismo nombre, para convertirlo en molino de la Peña en la contabilidad de los años 1848 a 1850.

El Plan sinóptico de las acequias del río Turia publicado por F. de P. Alguer en el año 1820 no menciona este molino, pero sí lo hace la reedición del folleto en el año 1840 por lo que también fue incluido en la lista de P. Madoz del año 1845.

En 1851 su propietario era Antonio Zacarés Velázquez, quién pidió permiso en dicho año para construir otro molino de cuatro ruedas harineras y arroceras en un huerto de su propiedad situado en las afueras de Benimámet. La parcela en cuestión lindaba con la acequia, el horno del pueblo, el camino de Paterna y el camino del molino, y estaba a unos centenares de metros, aguas abajo, del de la Peña. No hemos localizado la resolución del expediente pero es evidente que no fue construido pues no hay constancia física ni documental de sus posibles restos.

Posteriormente el molino de la Peña se cita en el inventario de molinos de la provincia de Valencia del año 1867, aunque no podemos asegurar quien era su propietario en aquel momento.

N PAT-MOL 008T-02

N

N3

TIPO

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

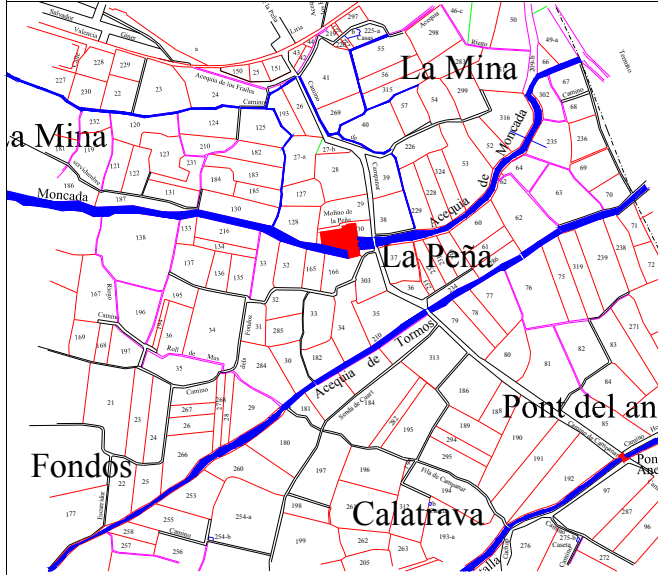
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA PENYA (2)**DESCRIPCIÓ****+5**

A finales de siglo la propiedad había pasado a manos de la Sociedad Regular Colectiva "Garcés, Peris y Vila", que lo transformó en una de las primeras fábricas de harinas de Paterna, y obtuvo en 1891 el permiso para la instalación de una máquina de vapor. Al igual que en otros molinos de agua de Paterna o de l'Horta, se pretendía con la introducción de este avance técnico el conseguir la suficiente energía para el movimiento de la moderna maquinaria instalada en el edificio fabril. A todas luces la tradicional fuerza hidráulica obtenida de la acequia resultaba ya insuficiente.

Posteriormente la sociedad amplió su capital entrando nuevos socios, caso de L. Andrés y P. Ferrer, y en la matrícula industrial de Paterna del año 1914 aparece como propiedad de la firma Vallespí y Reig. En estos años ya funcionaba con máquinas de cilindros modernas, abandonando las tradicionales muelas de piedra, hasta que a mitad de la década de 1930 sufrió un incendio que provocó su cierre definitivo. Con los años, abandonado el edificio, fue cayéndose a trozos hasta su estado actual de arrasamiento general.

Descripción. Se trató en sus orígenes de un molino harinero, probablemente de 3 ruedas aunque una de ellas sería para moler arroz. Lo que sería la planta constructiva del molino de mitad del siglo XIX debió sufrir profundas modificaciones con el paso al siglo XX a raíz de su conversión en fábrica de harinas. Es presumible que, como pasó en otros molinos de la acequia, la vieja edificación quedase embebida en las nuevas instalaciones con un evidente aspecto industrial. Es seguro que dispondría en aquella época de una chimenea como el cercano molino del Batán, dado que se introdujo el vapor para mover las máquinas industriales.

Pero de todo ello no queda hoy en día ni tan sólo la memoria de su existencia pues se encuentra completamente demolido. Sólo son visibles los restos de uno de los cárcavos de salida del agua, construido de ladrillo, y con una pequeña bóveda semicircular.

También se pueden distinguir los basamentos de parte de la planta del edificio, aunque no resulta posible reconstruir el trazado de las diversas edificaciones. Además es muy probable que, al ser revestida la acequia de cemento a mitad del siglo XX, se reorganizara su trazado en este punto y, por ello, los restos materiales del viejo molino y la fábrica moderna sólo se conservan en el lado derecho de su recorrido pues todo indica que el casal se encontraba situado sobre el cajero, y no en un lateral como puede parecer actualmente.

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----ELS MOLINS D'AGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger. Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
Ed. Universitat de València. 1989

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

El Molí de la Peña compareix per primera vegada a la relació de 1840: conserva l'edifici.

FONTS DOCUMENTALS:

-LA SÉQUIA DE MONTCADA (Camins d'aigua)

-ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger

-MEMÒRIA DEL CATÀLEG D'EDIFICIS DE 1981

N PAT-MOL 009T-01

N

N3

TIPO MOLÍ

CAT 1

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696

PROP DE L'ASSUT DE MESTALLA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

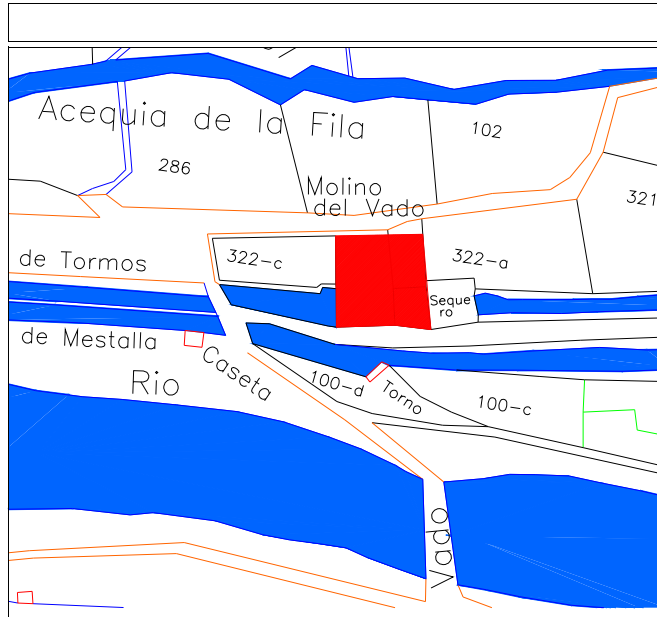
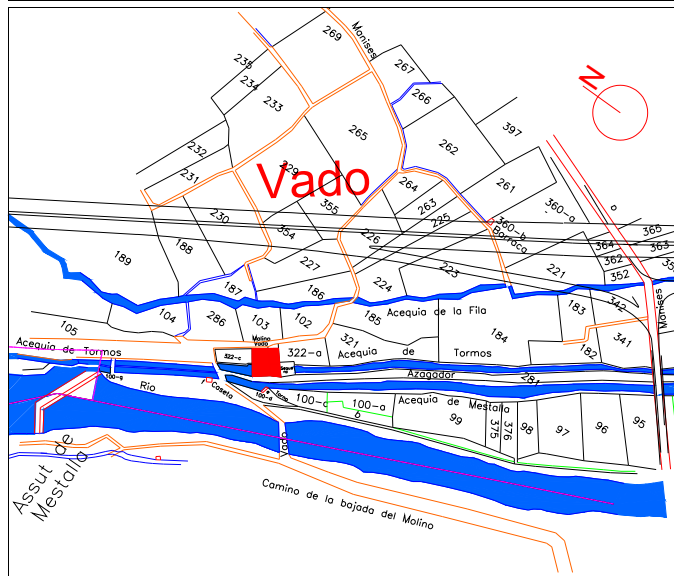
RUÏNES

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL VADO (1)

DESCRIPCIÓ

+5

De l'antic Molí del VADO, situat sobre la SEQUIA DE TORMOS, molt prop, aigües avall, de l'ASSUT DE MESTALLA, en un punt per on l'antic CAMÍ DE MANISES creuava el RIU TÚRIA mitjançant un MAL PAS (vado), de ahí el seu nom.

D'aquest molí tan sols queden en peu algunes parets, fonaments, etc. Es conserven referències cartogràfiques, planimètriques i fotogràfiques.

El molí del VADO s'inclou a aquest catàleg com a testimoni i per l'interès que pot tindre considerarn adequadament les seues restes i la seua impromta territorial a un Pla Especial de Protecció de la ZONA 3, així com per l'interès que pot tindre una possible futura investigació arqueològica en el subsòl de les parcel·les on va estar assentat.

L'entorn de la zona del Molí del Vado està plé d'infraestructures històriques d'interès. En les seues proximitats està, com s'ha dit, l'ASSUT DE MESTALLA, molt prop d'ell discorreix, en paral·lel, la SÉQUIA DE LA FILA, la SÉQUIA DE TORMOS, i la SÉQUIA DE MESTALLA. El curs del RIU TÚRIA es troba molt a prop. Hi ha el torn del DERRAMADOR de la séquia de Mestalla al riu. Està el propi MAL PAS. Hi ha diversos camins que conflueixen en el molí, en el Mal Pas i uns altres que voregen les séquies. Entre la séquia de Tormos i Mestalla es troba el traçat d'un antic ASSAGADOR.

En fi, és un entorn que podriem contemplar amb possibilitats de configurar-se com una FITA en el paisatge de la Ribera del Túria.

La consideració de la singularitat d'aquest punt territorial i del seu potencial paisatgístic i cultural és important.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

Ubicació del Molí.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZA.2

N
PAT-MOL 009T-02
N
N3
TIPO
CAT

MUNICIPI
SITUACIÓ
CARTOGRAFIA
EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU
ESTAT ACTUAL
OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DEL VADO (2)

Ruinas del Molino del Vado.

DESCRIPCIÓ
+5

FOTO DE LES RUÏNES DEL MOLÍ DEL VADO DE 1981

FOTO DE LES RUÏNES DEL MOLÍ DEL VADO DE 2002

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

N PAT-SEQ 001T-01

N

N3

TIPO SÉQUIA

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

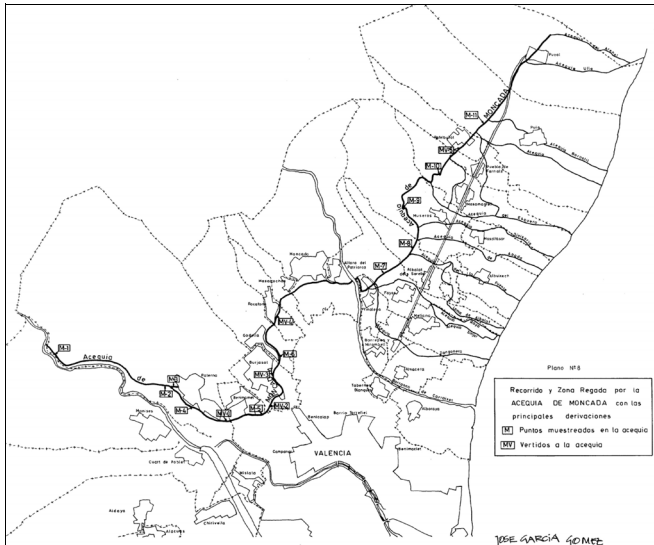
OBV

SÒL NO URBANITZABLE

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE MONTCADA (1)

DESCRIPCIÓ

+5

La SÉQUIA de MONTCADA, la més important en longitud i territori regat de tot el sistema històric de les séquies del Túria de l'HORTA de VALÈNCIA pren les aigües en L'ASSUT de MONTCADA, situat en el llit del Túria, entre els termes municipals de Paterna i MANISES. El seu traçat pel territori del terme municipal de PATERNA representa una petita part del seu discórrer per la plana de l'horta de València. És, el del tram del terme de Paterna, un traçat servidor de terrenys que aprofiten millor les seues aigües. És un traçat del curs alt de la séquia, la missió del qual és portar amb el màxim aprofitament i amb les pèrdues mínimes possibles l'aigua del riu a indrets llunyans. Aprofitava, tot i això, el seu pas pel terme per moure un grapat de molins, alguns dels quals encara es conserven en bon estat i del seu canal deriven algunes séquies locals importants per al terme de Paterna, com la séquia de Uncia o la de la Fila. El recorregut de la Séquia de Montcada pel terme de Paterna podem considerar-lo dividit en diversos trams :

-TRAM 1er: Longitud d'uns 3.500 mts. Curs paral·lel al RIU des de l'ASSUT.

L'ASSUT de la SÉQUIA de MONTCADA està situat en un paratge de gran interès paisatgístic, a uns 500 mts aigües avall de la PRESA, molt prop, al sud, de la LLOMA DE BETXÍ.

La séquia, seguint el curs del riu cap a llevant, QUASI pegada a d'ell, passa molt prop de l'ASSUT de la séquia de QUART, situat a uns 600 mts aigües avall de l'assut de Montcada. Després travessa el CAMÍ de la TAPIETA, endinsant-se en la PARTIDA del MAS de FEBO, pel sud dels terrenys del qual discorre, travessant el CAMÍ de MANISES. Molt prop de la SENDA de DESPENAPERROS segueix un curs subterrani (uns 100 mts). A partir d'aquest punt discorre (paral·lelament al RIU pel sud, i a la SENDA de DESPENAPERROS, pel nord) per la PARTIDA de DESPENAPERROS al llarg d'uns 800 mts fins arribar a un lloc, ja en la PARTIDA del PONTÓ, on hi ha un DERRAMADOR que desaigua al riu l'excés de capdal que puga portar la séquia. Els terrenys que travessa en aquest tram són de de ribera i, en certa mida, de secà i, la séquia va, com s'ha dit, molt pegada al llit del riu. És un tram destacable pels seus valors paisatgístics i naturals més que pel seu interès agrícola.

-TRAM 2on: Longitud aproximada d'uns 1.200 mts.

A una distància d'uns 800 mts del derramador esmentat, en un punt on el riu forma una corba cap al sud a la que segueix un meandre pronunciat, el traçat de la séquia de Montcada es separa del llit del Túria, i seguint cap a llevant, per la PARTIDA del PONT de les ERES, un curs gairebé paral·lel al del riu, però ara a una distància d'aproximadament uns 700 mts cap al nord fins arribar als MOLINS de TESTAR i de l'ESCALETA. Aquest segon tram, d'uns 1.200 mts

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

PROTECCIÓ PARCIAL del seu caixer i la banda lateral corresponent a la seua influència (5m aprox)..

AQUESTA PROTECCIÓ AFECTA UNICAMENT ALS SEUS TRAMS DE RECORREGUT PER SÒL NO URBANITZABLE (S.N.U.)

de longitud, com hem dit, discorre pròxim, i paral·lelament, a l'antic CAMÍ de la POBLA de VALLBONA, travessa el PONT de les ERES, que dona nom a la partida esmentada, la qual queda al nord del curs de la séquia, deixant al sud del seu curs la PARTIDA de CORRUCOSA, partida ja d'horta, amb la típica estructura territorial d'aquest tipus de terrenys . Amb una parcel·lació molt trossejada i amb abundància de caminets i séquies que donen accés i aigua respectivament a cadascuna de les nombroses xicotetes parcel·les que constitueixen aquesta partida, a la qual cal destacar, entre d'altres, el traçat del CAMÍ de la CORRUCOSA i el de la SÉQUIA CATALANA. La partida de la Corrucosa limita a llevant amb la PARTIDA dels MOLINS. En la part sud d'aquesta partida, entre el curs de la séquia i el llit del Túria, trobem el primer tram de la Séquia de TORMOS molt prop del riu, l'assut de la qual està a aquest tram del riu.

A alguns plànols històrics podem observar que en el tram de la séquia de Montcada situat aigües amunt del Molí del Testar (uns 300 mts cap a ponent), hi havia alguna NÒRIA per poder regar algunes petites parcel·les sense dret d'aigua, junt a la séquia, al nord del seu curs.

N	PAT-SEQ 001T-02	N		N3		TIPO		CAT	
MUNICIPI	SITUACIÓ	CARTOGRAFIA		EMPLAÇAMENT					
PATERNA									
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU				ESTAT ACTUAL		OBV			

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE MONTCADA (2)

DESCRIPCIÓ

+5

La PARTIDA dels MOLINS, denominada també del TESTAR, compren una superfície relativament reduïda però en la qual es concentren una bona quantitat d'infraestructures hidràuliques i edificacions relacionades amb l'aigua de la séquia. En una superfície de a penes 6 hectàrees es concentren els MOLINS del TESTAR i de l'ESCALETA, els del MARTINET i FERRANDO. Junt als primers, al nord, es troba el JACIMENT ARQUEOLÒGIC del TESTAR del MOLÍ. En un punt situat entre les dos parelles de molins anteriors es produeix l'inici de la SÉQUIA de la UNCIA, la qual segueix el seu curs, pel nord de la séquia de Montcada, cap a terrenys immediats al nucli urbà de Paterna. Per l'espai que hi ha entre els molins passa, també, seguint una direcció NO-SE, el CAMÍ dels BOCHEROS, el qual ve de la zona de la Fuente del JARRO i es dirigeix, (després de travessar el CAMÍ de la CORRUCOSA i el DESAIGÜE de la TANDERA i seguir un tram paral·lelament a la séquia de TORMOS), al VADO, punt per on es podia travessar antigament, mitjançant un MAL PAS, el curs del Túria i així anar, seguint el denominat CAMÍ de BAIXADA AL MOLÍ, - ja en terme de MANISES-, cap a aquesta població. També parteix del lloc configurat pels quatre molins adés esmentats, la SÉQUIA de la FILA, la qual segueix un curs paral·lel a la séquia de Montcada fins al Molí de la Tandra, derivant a partir d'aquest punt cap al sud seguint un curs més o menys paral·lel a la Séquia de Tormos al llarg d'uns 1.200 mts i, després, continua en un segon tram d'uns 1.500 mts de traçat més quebrat i un poc més distanciat d'aquella séquia, en la qual acaba desaiguant. També a la zona dels quatre molins conflueixen dos camins denominats, (els dos), CAMÍ dels MOLÍNS, els quals venen des de la població de Paterna i deixen la Séquia de la Uncia en mig del seu traçat més o menys paral·lel.

-TRAM 3er:

Un tercer tram de la Séquia de Montcada és el situat entre el lloc dels quatre molins assenyalats i el MOLÍ de la TANDERA. És un tram curt, de a penes 250 mts, però de bon interès paisatgístic a pesar de la degradació ambiental que pateix la zona. Aigües amunt del Molí de la Tandra, molt prop d'ell, està la FESA de la TANDERA, derramador de la séquia de Montcada que verteix l'excés de capdal al riu Túria a través de la SÉQUIA o DESAIGÜE de la TANDERA, la qual en un punt passa per baix de la SÉQUIA de TORMOS.

-TRAM 4art:

Un quart tram, d'aproximadament 800 mts de longitud, va des del Molí de la Tandra fins la zona de l'ESTACIÓ de Paterna. Deixa la séquia en aquest tram la PARTIDA de la TANDERA al nord i la PARTIDA del CAMÍ de MANISES al sud. Travessa el CAMÍ de MANISES i el ferrocarril de via estreta VALÈNCIA-LLÍRIA pel mateix

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

punt.

-TRAM 5é:

A partir d'aquest punt s'endinsa en la zona urbana, en recorregut subterràni, al llarg d'uns 300 mts. En aquest tram estava situat l'antic MOLÍ DE CARDONA, del qual a penes queden restes. Abans de creuar de nou la línia de ferrocarril la séquia encara té un tram d'uns 275 mts de longitud que configurava antigament el front urbà en aquesta part del poble i que hui té un futur dubtós. A aquest tram 5é es troba també l'ESCORXADOR i l'ESTACIÓ pel costat de la qual parteixen cap al sud el CAMÍ dels TARONGERS i el CAMÍ de QUART.

-TRAM 6é:

Una volta travessada la línia de ferrocarril la séquia de Montcada té de nou el seu traçat per zona agrícola, en un curt tram d'uns 25 mts abans d'arribar al MOLÍ del BATÀ. És un tram curt però bonic, en el qual el passeig junt a la séquia ofereix unes magnífiques vistes de la plana d'horta que hi ha al sud de la séquia fins al riu i també del front urbà de Paterna que queda al nord. És un tram que caldria curar especialment.

Al sud del curs de la séquia a aquesta zona queden les partides de CAMÍ de QUART i el BATÀ, i, més al sud encara, les partides de la FILA i la CLOSA.

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

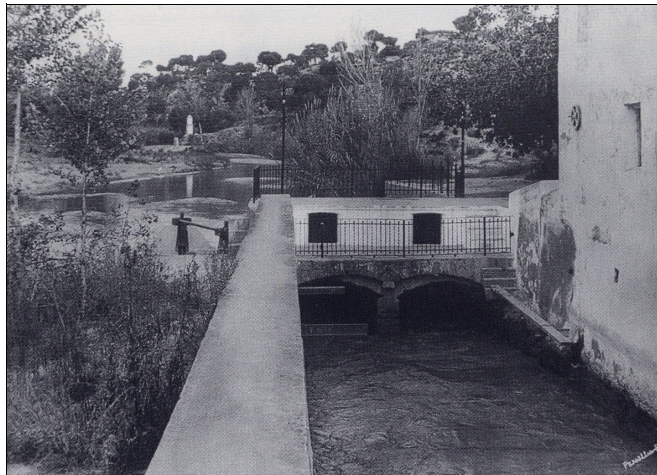
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE MONTCADA (3)

DESCRIPCIÓ

+5

-TRAM 7é:

Un 7é tram, d'uns 750 mts de longitud va del MOLÍ del BATÀ a l'antic MOLÍ de la PENYA, situat junt al CAMÍ de CAMPANAR. El curs de la séquia segueix un traçat entre la SÉQUIA de UNCIA (al nord) i el CAMÍ dels FONDOS (al sud). A la banda esquerra de la séquia queda la PARTIDA de la MINA i a la seua dreta la dels FONDOS.

-TRAM 8é:

Un últim tram d'uns 370 mts de longitud abasta des de l'antic MOLÍ de la PENYA fins la línia de terme situada a llevant. En aquest curt tram la séquia de Montcada serpenteja entre la PARTIDA de la MINA i la de la PENYA.

."La Séquia de Montcada pren les seues aigües del Túria per mitjà d'un assut localitzat on els turons miocens estreten la vall fluvial. En el seu primer tram discorre paral·lela al Túria, dominant les hortes de Paterna i Benimàmet.

Després, adopta la direcció Nord i delimita els cascos urbans de Burjassot, Godella, Rocafort, Massarajos, Montcada i Alfara del Patriarca. Creua amb un sífo el barranc de Carraixet i continua en direcció Nord per Massamagrell fins a Puçol on conclou al costat de la Séquia de l'Arrif. La seua extensió regable és de 5.200 has. La séquia es divideix en tres sectors, el primer al Sud del barranc de Carraixet, el segon compren des del Carraixet fins al terme del Puig exclusivament i el tercer abraça els termes del Puig i Puçol". (RHV)

."La capacitat del caixer de la séquia és de 5,7 m3/seg.

L'assut, en bones condicions, constitueix una infraestructura de notable valor cultural i històric. Té una única comunitat de regants. A nivell d'organització la seua experiència de més de 7 segles constitueix una solera que refrenden els fets. Disposa de casa de juntes, personal tècnic, informatització, estatuts, etc. La séquia de Montcada és una primera potència en el regadiu espanyol. (RHV)

"Per privilegi de Jaume II el 1321, la séquia de Montcada deuria cedir, en temps de sequera, un dels quatre taulons de la seua presa dos dies i dues nits per setmana (dilluns i dimarts) i fins i tot dos taulons si fora necessari, en favor de les séquies de Mestalla, Favara, Rascanya i Rovella. El privilegi va caure en desús com a conseqüència de la regulació del cabdal del riu pels embassaments." (RFHT)

"El seu recorregut des de l'assut fins a Puçol és de 19 Km. Li

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

corresponen 46 files d'aigua. Es regeix per una junta de 12 síndics, els quals elegeixen un sequier, que presideix, regula les disputes, vigila el manteniment i nomena tres veedors. Les normes escrites de la distribució de l'aigua són de Jaume II" (GEC)

FONTS DOCUMENTALS:

-JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
"Regadios Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed. Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)

--VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
"El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent (RFHT)

--VV.AA."Gran Enciclopèdia Catalana" (GEC)

N PAT-SEQ 002T-01 N N3 TIPO SÉQUIA CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

ENTRE EL NUCLI URBÀ I EL RIU TÚRIA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

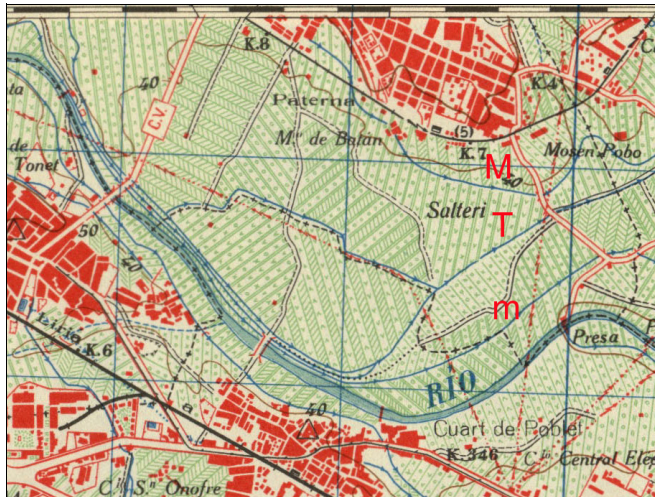
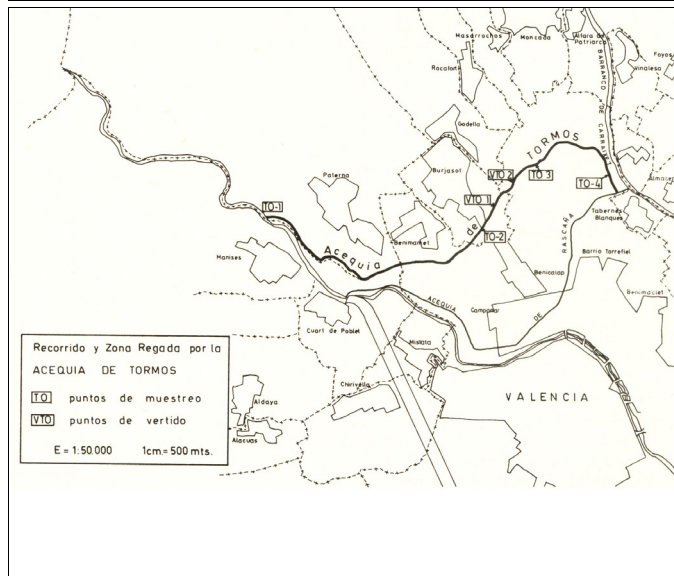
SÒL NO URBANITZABLE

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE TORMOS (1)

DESCRIPCIÓ

+5

La SÉQUIA de TORMOS, és probablement una de les séquies del Túria que millor conserva els valors històrics i les maneres de fer i viure tradicionals en la zona que serveix, principalment situada en l'HORTA NORD. El seu pas pel terme municipal de Paterna és, simplement això, un pas per servir fonamentalment a altres contrades. Tot i això té molt d'interès la imprecisa paisatgística, territorial que genera en la zona d'horta de vora riu de Paterna. Pren les aigües a l'ASSUT de TORMOS situat en el riu, en la banda més al sud de la PARTIDA de CARRUCOSA, uns 5,5 Km aigües avall de l'assut de Montcada. El seu traçat per l'interior del terme municipal de Paterna el podem dividir en dos trams.

-TRAM 1er:

Un primer tram discorre paral·lelament al curs del riu Túria pel seu marge esquerre i en ell podem considerar, a la vegada, dos subtrams el traçat dels quals forma una mena d'angle obert cap al sud.

Un primer subtram, d'uns 780 mts de longitud, voreja pel nord la PARTIDA de les RAMBLES (la qual forma una llengua estreta entre la sèquia i el riu), fins arribar a creuar per dalt el DESAIGÜE de la TANDERA i un poc més avant gira bruscament cap al sud.

El segon subtram té una longitud d'uns 1.000 mts i s'apropa encara més al curs del llit del Túria. Hi ha a aquest subtram un TORN de desaigüe al riu i la sèquia passa aquí pegada al canal de la SÉQUIA de MESTALLA, l'assut de la qual es troba a uns 325 mts de l'inici d'aquest subtram. Escassament a uns 100 mts de l'assut de Mestalla trobem, sobre el caixer de la SÉQUIA de TORMOS (que va fondo en aquest punt) les restes del MOLÍ del VADO i un poc més al sud, molt prop, està el propi VADO, mal pas que servia per travessar per aquest punt el riu. El curs de la sèquia de Mestalla corre paral·lel un bon tros al de la de Tormos, gairebé pegada a ella, deixant tan sols entre les dos l'espai que ocupa el pas d'un antic ASSAGADOR o camí de bestiar. Després de passar baix el CAMÍ de PATERNA a MANISES continua el seu curs tranquil per terres del terme municipal de QUART de POBLET.

-TRAM 2on:

El segon tram de la Sèquia de TORMOS per terrenys del terme de Paterna té una longitud aproximada de 1.100 mts. És de traçat recte i discorre per les partides dels FONDOS, CANAL FONDA, LA PENYA i PONT de l'ANEL·L.

Al nord corre serpentejant la SÉQUIA DE MONTCADA i al sud la de MESTALLA. A l'inici d'aquest tram desaigua en la sèquia de Tormos, pel seu marge esquerre (al nord), la SÉQUIA de la FILA, després de recórrer, aquesta, una bona part de la zona d'horta de Paterna. Després de travessar el CAMÍ de CAMPANAR (el qual passa molt prop de l'antic MOLÍ de la PENYA, situat sobre la sèquia de

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

PROTECCIÓ PARCIAL del seu caixer i la banda lateral corresponent a la seua influència (5m aprox)..

Montcada un poc al nord d'aquest punt), continua cap a llevant, endinsant-se en el terme municipal de València.

N PAT-SEQ 002T-02

N

N3

TIPO

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLACEMENT

PATERNA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

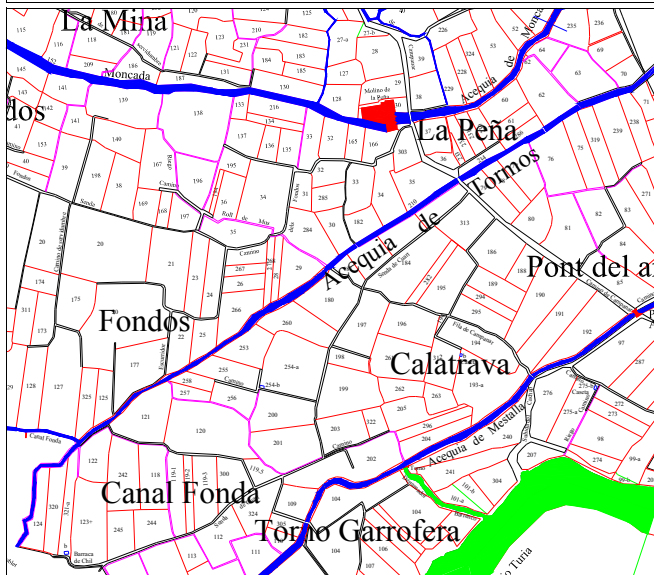
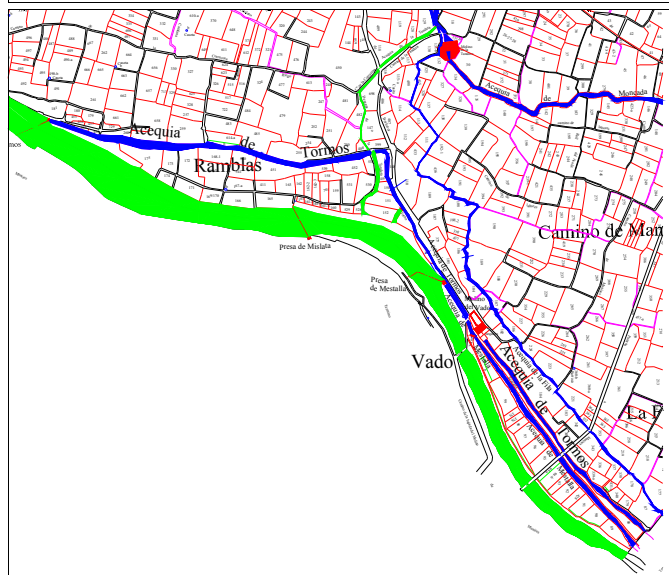
ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE TORMOS (2)

DESCRIPCIÓ

+5

-"La SÉQUIA DE TORMOS deriva les seues aigües per l'esquerra de l'assut de Tormos, situat a Paterna, a una distància considerable de les preses precedents de Quart i Montcada. El seu traçat és prou alt, de manera que ..(en molts trams).. discorre paral·lel a la Séquia de Montcada i pràcticament a la seua mateix cota. Ja en l'HORTA-NORD, després de rodejar el barranc del Palmaret, rega la zona de Carpesa i finalitza en la Séquia de Rascanya. (RHV)

El canal de Tormos està completament revestit amb una disposició simple. D'ell deriven per la dreta una sèrie de xicotets braços que reguen la pràctica totalitat de l'espai comprès entre l'antic llit del Túria, el nucli urbà de València i el seu traçat. L'utilitat és minúscula però suficient per als seus fins. (RHV)

No hi ha problemes de cota. Igual que les restants séquies de la Vega de València, manca d'emmagatzemament a la capçalera de la xàrcia. (RHV)

Abocaments i l'impacte urbanístic: Per la posició de la seua presa, les seues aigües tenen escassa contaminació. Comparativament amb les restants séquies de la Vega, tampoc són importants els abocaments al canal. No obstant això, hi ha abocaments incontrolats, dispersos en els braçals de l'horta.

L'expansió programada de la ciutat de València afecta molt poc a la Séquia de Tormos, per la qual cosa no és d'esperar canvis importants respecte de l'actual perímetre. (RHV)

L'organització del reg és simple, per torns entre braçals, i dins d'ells, de dalt cap avall. L'eficiència, per l'enorme parcel·lació i, a més, per tractar-se de cultius d'horta, no pot ser gran. Tradicionalment, aquesta séquia ha rebut 5/7 de la dotació corresponent a les séquies de la Vega, i en l'actualitat rega major superfície que alguna de les millor dotades. (RHV)

Els sobrants són arreplegats en part per la séquia Mestalla.

La Séquia de Tormos constitueix una organització tradicional molt consolidada. Els seus regants viuen a Borbotó, Carpesa, Benimámet, Benicalap, Campanar i en alqueries de la pròpia horta. Aquestes pedanies de València conserven, com cap altra, les peculiaritats de la societat de l'horta. De forma rigorosa les dues primeres. (RHV)

Línies d'actuació: A diferència d'altres sistemes de reg, en la nostra opinió, l'actuació més important en la Séquia de Tormos ha d'orientar-se a preservar i a protegir la situació actual. En efecte, el creixement urbà previst és escàs, els problemes de contaminació lleus i la infraestructura manté un estat acceptable.

La protecció.. (en algunes àrees del seu traçat).. en el seu estat actual és un objectiu ambiciós que hauria de traslladar-se a la societat. Ací s'han mantingut i es conserven les arrels de l'horta de

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

València. Per això, la ciutat ha de detindre's L'àrea de Tormos, singularment al Nord, mereix protecció especial quant a canvis d'ús del sòl, cultius, rehabilitació de alqueries y séquies, protecció de cultius hortícoles, etc. El pla sobrepassa, ha de sobrepassar, l'àmbit agrícola o la planificació hidràulica, per a dissenyar-se com a projecte globalitzat des d'un plantejament cultural, en el seu sentit més ampli i noble. El seu èxit només serà possible si s'accepta i es fa viable amb la participació interna dels seus habitants i l'impuls i assistència externa de la ciutadania. (RHV)

FONTS DOCUMENTALS:

-JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
"Regadios Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed. Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)

N PAT-SEQ 003T-01

N

N3

TIPO

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

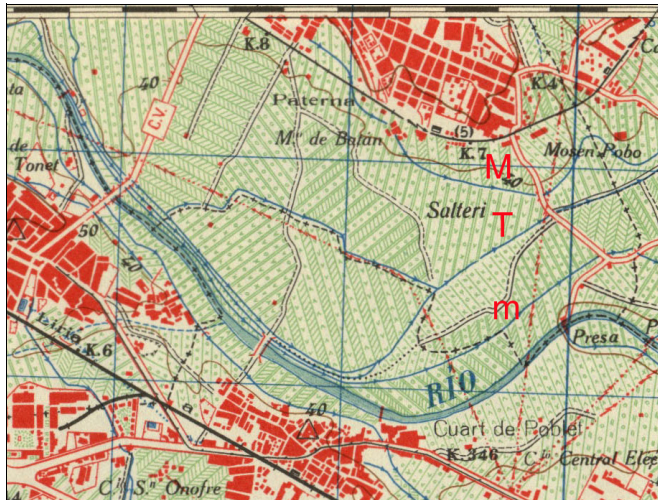
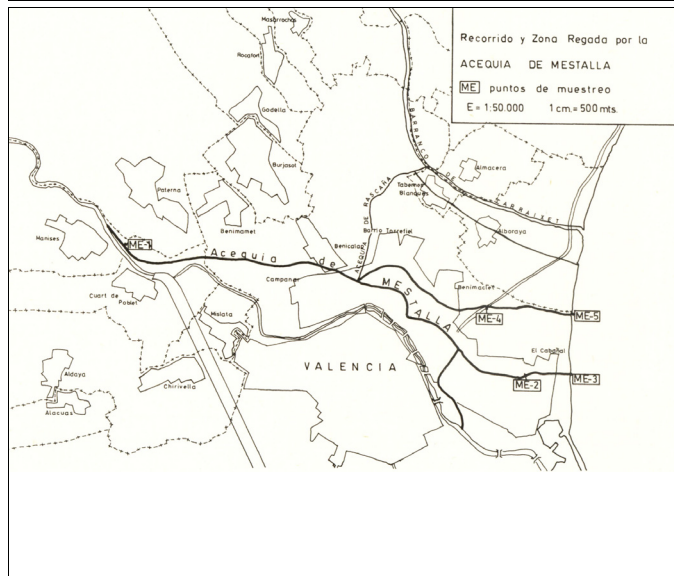
ESTAT ACTUAL

OBV

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE MESTALLA (1)

DESCRIPCIÓ

+5

SÉQUIA DE MESTALLA:

Com la séquia de Tormos, el recorregut del la SÉQUIA de MESTALLA pel terme municipal de Paterna te un caràcter de transició, per portar les aigües a zones situades fora del terme, principalment al de València.

En el recorregut pel terme de Paterna, (en aquest cas, el tram de séquia millor conservat ja que en entrar en terme de València la major part del seu traçat és subterrani i està molt afectat) podem considerar dos trams.

-TRAM 1er:

Un primer tram, des de l'ASSUT de MESTALLA fins que el seu curs entra en el TERME municipal de QUART de POBLET, te aproximadament uns 750 mts de longitud i corre paral·lel a la SÉQUIA de TORMOS, entre aquesta i el riu TÚRIA, molt pegats els tres. Travessa el CAMÍ del VADO i, més avant, l'antic CAMÍ de PATERNA a MANISES per acabar entrant en terme de Quart de Poblet.

-TRAM 2on:

El segon tram de la séquia te una longitud, dins del terme de Paterna, d'aproximadament 1.000 mts. Discorre, també ací, paral·lelament a la séquia de TORMOS, la sud d'aquesta, al llarg de les PARTIDES de TORN GARROFERA, CALATRAVA i PONT de l'ANELL.

Hi ha a aquest tram un TORN (que dona nom a la partida) d'un DERRAMADOR de desaigüe al riu, el qual es troba a a penes 150 mts del seu curs. Travessa el CAMÍ de CAMPANAR, per baix del PONT de l'ANELL i es dirigeix, cap a llevant, al terme de València. Al pont de l'Anell conflueixen el CAMÍ de CAMPANAR esmentat, el CAMÍ del CANYARET i el CAMÍ FONDO de VALÈNCIA.

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

PROTECCIÓ PARCIAL del seu caixer i la banda lateral corresponent a la seua influència (5m aprox)..

N PAT-SEQ 003T-02

N

N3

TIPO

CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

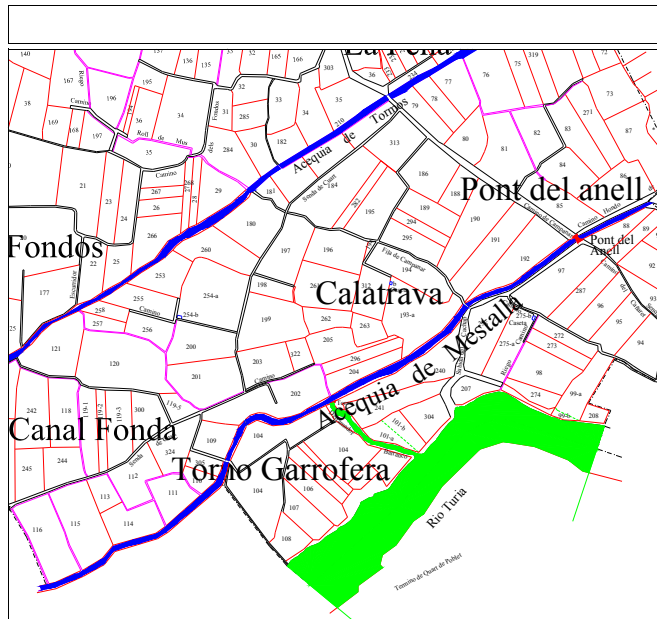
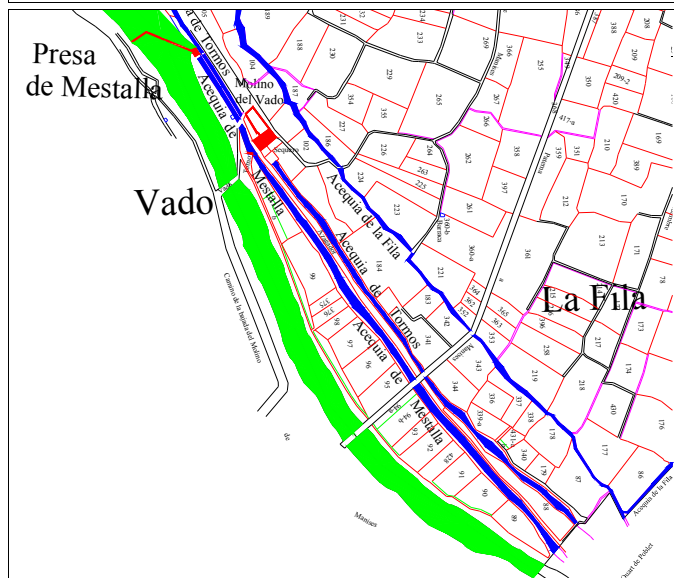
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE MESTALLA (2)**DESCRIPCIÓ****+5****SÉQUIA DE MESTALLA:**

El seu perímetre es desenvolupa per la marge esquerra del riu, dirigint-se, a través de l'àrea de reg de Tormos, fins a Campanar, on tenia una part de la seua zona de reg. A partir d'allí, discorre molt prop de l'antic llit, travessa els Jardins del Real i antany regava fins als Districtes Marítims. (RHV)

Les infraestructures: L'assut, encara que molt deteriorat, compleix la seua missió. No disposa de regulació interna ni a la capçalera de la xàrcia. La ramificada xàrcia discorre subterrània en la major part del seu antic perímetre. Si exceptuem el primer tram de la séquia, dins del llit del Túria descobert i sense revestir, el seu trajecte és cobert i subterrani fins al Camí d'Algirós, on subsisteix encara la primitiva séquia sense revestir. El mateix es pot dir dels seus braços i xàrcia terciària. (RHV)

-Els trajectes urbans de séquies i braços no són visitables i estan notablement deteriorats. Un sistema de comportes, telecomandades, permet alleujar en la Séquia de Mestalla la xàrcia de clavegueram de València de cabals excessius de pluja o d'aportacions urbanes. La Séquia de Mestalla, quan discorre per l'horta de Tormos, ocupa el lloc més fondo i rep les cues de reg i les aigües pluvials. (RHV) La xàrcia terciària es troba encara sense revestir en la part no soterrada. L'utilitatge és molt deficient. Molts partidors es troben en plena via pública, tancats davall trapes.

Els abocaments i l'impacte del creixement urbà: El perímetre de la Séquia de Mestalla ha sigut el més delmat per l'expansió urbana. De fet, una part de la ciutat de València ha crescut sobre l'horta de Mestalla

. Avui subsisteixen 25 retalls discontinus d'horta, i a penes el 25% de la seua superfície original. Però, a la volta d'uns pocs anys, només subsistirán 50 has, perquè la resta ha sigut qualificat com a sòl urbà. Aquests trossos solts s'ubiquen en Campanar, un retall del Braç de Petra en Torrefiel, altres en Benimaclet i diversos en l'avinguda de França, fins i tot fins al Pont de Drassanes. La major àrea d'horta de Mestalla es troba ara en els voltants de la Universitat Politècnica i serà destruïda per projectades ampliacions d'edificis universitaris. No són urbanitzables dos xicotets trossos al costat del terme d'Alboraia, el mencionat de Braç de Petra y una zona d'elevació enclavada en la zona de Tormos. (RHV)

(CONTINUA)

.La contaminació de les aigües de Mestalla és màxima. Barris sencers de la ciutat de València no tenen un altre clavegueram que els diferents braços de la Séquia de Mestalla. La major part de dits braços acaben en els col·lectors del Districte Marítim, que aporten aigües diluïdes a la depuradora de València i impedeixen el seu

PROTECCIÓ**PROTECCIÓ PARCIAL (P P)****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

correcte funcionament. A més, en origen la Séquia de Mestalla està molt contaminada per abocaments de Manises i Paterna, donada la seua baixa cota de presa.(RHV)

Organització del reg i eficiència: La tradicional organització de torns es manté vigent. No obstant això, com en cada braçal els regants són molt pocs i en algun cas inconnexes les parcel·les, les cues de reg són varies vegades superiors al cabal realment utilitzat. No es rega ja de nit. En aquestes circumstàncies, l'eficiència és baixíssima, la més baixa de la regió. Com l'aigua no usada va a la mar, via Séquia de Vera o via depuradora de Pinedo, els recursos es perden per al balanç hídric regional.

Organització administrativa i aspectes socioeconòmics: Igual que les restants séquies de la Vega, segles de tradició associativa mantenen una potent organització.

La Séquia de Mestalla forma part del sindicat de regs del Túria i del Tribunal de les Aigües. No obstant, Mestalla no podria subsistir amb la exigua superfície que manté en reg.

A això contribueixen els ingressos complementaris per autorització, o mes be consentiment, d'abocaments a la xàrcia de séquies i braçals o per cobrament d'un cànon per dret a vol, és a dir, per construir sobre la séquia, desviar-la o cobrir-la. Com ja s'ha assenyalat, la xàrcia de regs actua com a infraestructura de sanejament de molts barris de la capital.

Així, la caòtica expansió urbana sobre la xàrcia de regs s'ha convertit en la seua primera font de finançament. Molts regants de Mestalla, en aquests moments, manquen d'objectius agrícoles, trobant-se a l'espera del canvi d'ús del sòl.

Línies d'actuació: En aquesta séquia es pot pensar, com a línia principal d'actuació, en un pla per a la seua extinció, en termes reals, encara que siga dolorós. Les escasses 50 has. que no són urbanitzables no podran mantindre una infraestructura pròpia. (RHV)

FONTS DOCUMENTALS:

- J.A. FERNÁNDEZ ORDOÑEZ. Dir. (90PR1900)
 "Catálogo de 90 Presas y Azudes Españoles
 anteriores a 1900"
 Ed. CEHOPU Madrid 1984
- JUAN B.MARCO /JOAN F.MATEU /JOAN ROMERO
 "Regadios Históricos Valencianos. Propuestas de Rehabilitación" Ed.
 Generalitat Valenciana. València 1994.(RHV)
- VICENT GARCIA / JOSEP MURCIA:
 "El reflejo formal de la historia en el territorio /L'Horta Sud". 1980
 Treball Inèdit. Original en la Fundació Caixa d'Estalvis de Torrent
 (RFHT)
- PACO TORTOSA I PASTOR (EGHSUD)
 "LA COMARCA DE L'HORTA SUD.
 ECOGUIA D'ITINERARIS AMBIENTALS I CULTURALS"
 Col·lecció Monografies de l'Horta Sud / 5
 IDECO (Institut d'Estudis Comarcals)
 DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
 MANCOMUNITAT INTERMUNICIPAL L' HORTA SUD
 València 2000

N PAT-SEQ 004T N N3 TIPO SÉQUIA CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRIT-URBÀ

AL NORD DE LA SÉQUIA DE MONTCADA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE- SÒL URBÀ

REGULAR

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

SÉQUIA DE LA UNCIA

DESCRIPCIÓ

+5

La SÉQUIA de la UNCIA és un braçal de la Séquia de Montcada. Tradicionalment ha regat una part del terme municipal de Paterna, en la zona situada entre la població i el curs de la pròpia séquia de Montcada. És a dir, terrenys situats a una cota més alta que eixe tram d'aquesta séquia, a l'esquerra del seu curs.

Deriva de la Séquia de Montcada en un partididor situat aigües amunt, a pocs metres, del conjunt que formen els Molins del MARTINET i FERRANDO. El seu inici es produeix, per tant, en l'espai situat entre aquestos molins i els del TESTAR i L'ESCALETA, situats aigües amunt dels anteriors. Això confereix, si cap, encara més interès a aquest punt del territori de Paterna.

La séquia de la UNCIA discorre serpentejant, aprofitant al màxim les corbes de nivell per optimitzar les seues possibilitats de reg, al llarg de tot el front sud de la zona urbana de Paterna. Podem considerar en el seu traçat tres trams.

-TRAM 1er:

Només derivar-se de la SÉQUIA de MONTCADA voreja el MOLÍ del MARTINET pel nord i seguint cap a llevant travessa la línia del ferrocarril i recorre la part situada al S.O. del barranc de SAU, i a uns 550 mts del seu inici passa per baix del CAMÍ dels MOLINS que ve de la zona de ponent de la població de Paterna, seguint un curs mes o menys paral·lel al de la Séquia de Montcada, situada uns 250 mts més al sud.

Arriba a l'antic CAMÍ VELL del MOLINET i el travessa per baix, en el punt on hi havia un antic MOLÍ, mogut per l'aigua d'aquesta séquia, hui desaparegut. Uns metres més a llevant travessa la CARRETERA de PATERNA a MANISES i, aigües avall, el CAMÍ de l'ESCORNADOR, endinsant-se en el casc de la població de Paterna. Aquest primer tram té una longitud d'aproximadament 1.500 mts i discorre per terrenys d'horta. Les filloles d'aquesta séquia tornen els escorrims a la séquia de Montcada.

-TRAM 2on:

El segon tram és un trajecte urbà, practicamente la seua totalitat cobert. Té aproximadament una longitud d'uns 850 mts i passa per la zona del darrere de la Plaça del Poble, just pel costat de la CISTERNA que hi ha a l'edifici de l'actual Museu de Ceràmica (antic Ajuntament), la qual s'omplia de les seues aigües per servir a la població, en èpoques de sequera.

-TRAM 3er:

Un poc aigües avall del MOLÍ del BATÀ torna la séquia de Uncia a tindre un traçat descobert, seguint un curs cap a llevant entre la línia del ferrocarril (al nord) i la Séquia de Montcada (al nord). Travessa el CAMÍ de CAMPANAR i a partir d'eixe punt comença a subdividir-se

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

PROTECCIÓ PARCIAL del seu caixer i la banda lateral corresponent a la seua influència (5m aprox)..

AQUESTA PROTECCIÓ AFECTA UNICAMENT ALS SEUS TRAMS DE RECORREGUT PER SÒL NO URBANITZABLE (S.N.U.)

en nombrosos braços, la major part del quals tornen els escorrims a la séquia de Montcada. Aquest tercer tram, d'uns 500 mts de longitud, rega al PARTIDA de la MINA.

N PAT-SEQ 005T N N3 TIPO MINA CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

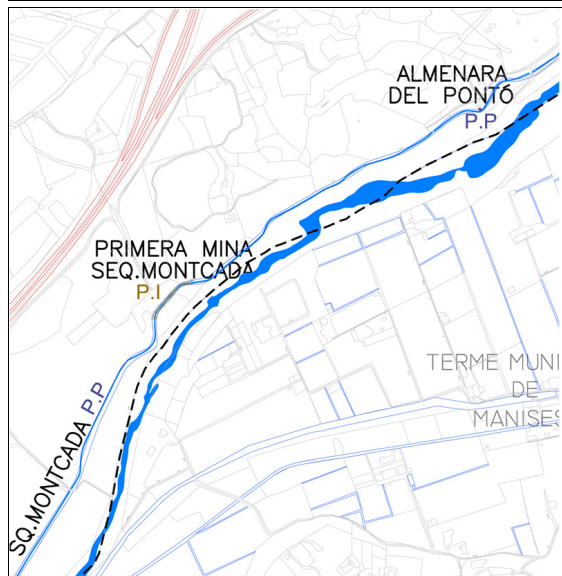
BO

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

PRIMERA MINA SÉQUIA MONTCADA

DESCRIPCIÓ

+5

La Primera Mina de la Reial Séquia de Montcada s'emplaça a l'Oest del Polígon Industrial de La Font del Gerro, entre l'Autovia del Mediterrani a-7 i el Riu Túria, en la partida de Despeñaperros. El minat permet salvaguardar 110 metres del caixer de la Reial Séquia de Montcada per mitjà d'un túnel, en un tram de vessant en què hi ha un risc imminent d'aterraments, a partir de materials arrossegats en època de fortes pluges. Este tram de la séquia principal discorre paral·lel al Riu Túria per una de les seues terrasses fluvials. L'entorn està compost per bancals de cultius de secà (generalment garrofers i ametlers), abandonats i vegetació natural (pins i llentiscles). El minat està format per una galeria amb una volta de canó, armada amb rajola massissa de fang olla. Les seues dos boques, entrada i eixida, estan compostes per arcs de mig punt construïts amb rajola massissa disposat a soga i tió. En la seua part superior trobem una estructura feta amb maçoneria, brillant amb mescla fina. Estes boques del minat de la Reial Séquia de Montcada presenten una obertura de 3 metres d'ample. Al llarg d'estos 110 metres en subterrània de la séquia principal, s'aprecien dos respiradors, separats entre si 25 metres. Estos pous d'aireig possibiliten les operacions de neteja per a la circulació fluida de les aigües. El primer respirador ha sigut reconstruït amb materials moderns: rajola roja buit d'argila roja i ciment. Excepte alguns afontaments produïts per les arrels de la vegetació arbòria assentada en la zona, presenta un bon estat de conservació.

HERMOSILLA PLA, JORGE (Dtor): El patrimonio hidráulico del Bajo Túria: L'Horta de València. DGPCV, Conselleria de Cultura y Deporte, Generalitat Valenciana, 2007 p. 413.

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ INTEGRAL (P I)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGISTS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

N PAT-SEQ 006T N N3 TIPO ALMENARA CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

REGULAR

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ALMENARA DEL PONTÓ

DESCRIPCIÓ

+5

Element de control del cabdal de la séquia. Compta amb una comporta situada sobre la propia séquia que en obrir-se allibera aigua cap al riu a través d'un curt tram de séquia de derramador.

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

N PAT-TST 001T-01 N N3 TIPO TESTER (d'un BARRI TERRISSER MEDIEVAL) CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

PARTIDA DELS MOLINS

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

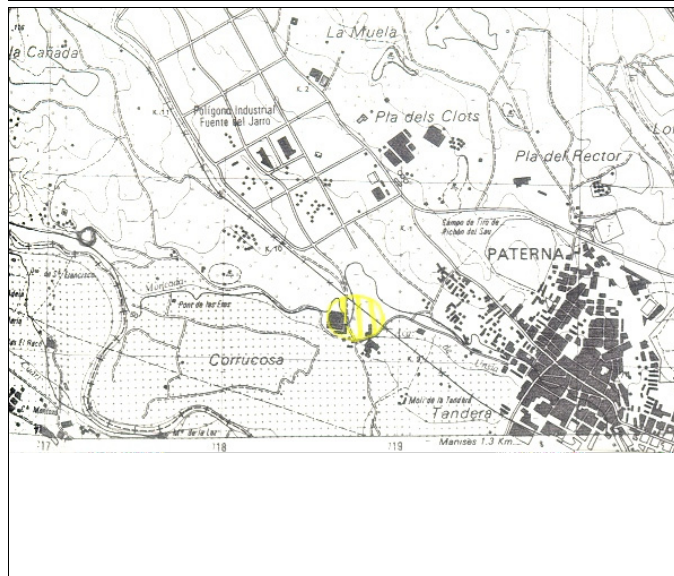
SÒL NO URBANITZABLE

RUINA

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

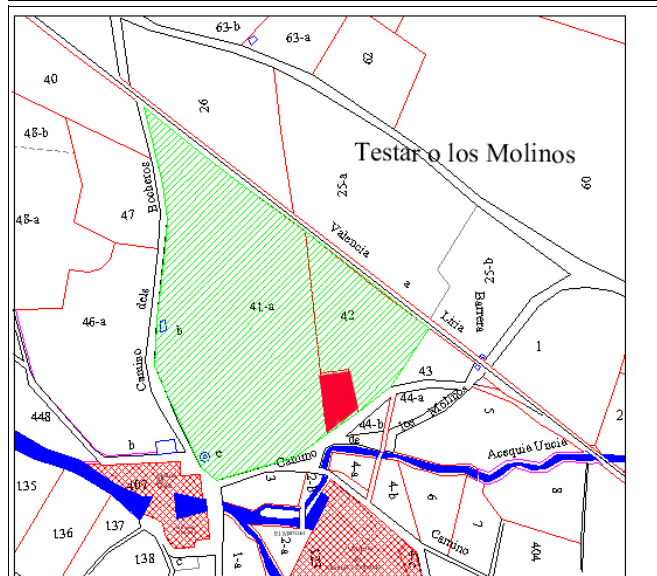
DENOMINACIÓ

ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (1)

DENOMINACIÓ ALT

OLLERIES MAJORS

DESCRIPCIÓ

+5

-FITXA DE L'INVENTARI D'INMOBLES D'ETNOLOGIA

de la Direcció General de Patrimoni

Autora: Inmaculada Aguilar Civera (dir.)

-----"La alfarería aquí situada se encuentra en el Camí Molins de la villa de Paterna, en la zona denominada El Testar por ser el lugar donde se tiraban los desechos de las alfarerías. Se sitúa encima de un promontorio situado en un descampado, y muy cerca de los molinos del Martinet y del Testar. La alfarería aún funcionaba en la década de los ochenta dedicándose a la fabricación de loza de color blanco de textura gruesa y baja calidad.

"Será a partir de esa década, cuando se cierre la fábrica y todo lo vendible que compone su estructura, será saqueado por extraños, ocasionando el adelanto de su destrucción. No se ha podido encontrar documentación sobre el edificio a pesar de haber recurrido al Archivo del Ayuntamiento. Seguramente fue construido o remodelado a finales del s.XIX, momentos en que se aplicó hierro a la estructura del horno. En el suelo encontramos un trozo de tiesto donde pone el nombre de "Bonet" (c. 127/27), quizá el nombre de la empresa o del dueño. "El edificio presenta una arquitectura exenta y fachada principal al camino. Consta de dos naves de planta rectangular, y de dos hornos. Para la construcción de las naves se emplearon gruesos muros de mampostería, algunos de ellos aún muestran una mano de revoco, el ladrillo visto fue colocado en las jambas y arcos de los vanos. La nave de más extensión presentaba un alzado de una sola planta y una cubrición a dos aguas, aún quedan restos de sus lienzos laterales, el derecho presenta cuatro vanos de arco hurtado, dos de ellos muy deteriorados y con grandes brechas, el lienzo de la derecha aún presenta el hueco rebajado de mayor dimension y que servía de comunicación con el recinto de los hornos, a ambos lados existen vanos rebajados algunos de ellos ciegos.

"La fachada posterior presenta su estructura completa condicionada por el tipo de cubrición a dos aguas en su paramento existen dos vanos de arco hurtado. La fachada principal ha desaparecido y restos de los muros laterales.

"La segunda nave presenta una planta de menores dimensiones que comunicaba con el recinto donde se encuentra situados los dos hornos, no presenta fachada principal ni indicios del tipo de cubrición, sus paramentos presentan la misma tipología que la nave anterior pero se aprecia ladrillo visto colocado en cadena de esquina (c. 127/24). En su interior aún existe una pila de piedra del tipo utilizado para abrevadero.

"LOS HORNOS : Presenta la tipología de los hornos medievales más antiguos denominados "morunos" de tradición artesanal usada antes del proceso industrializador. Debió de funcionar con leña en sus primeros momentos Al recinto de los hornos, se accede a través de la

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL PREVENTIVA (P.P.V)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

nave más pequeña y de la nave principal, no hemos visto restos de cerramiento completo del recinto, en el centro se sitúan los dos hornos que forman una estructura compacta, con dos vanos de acceso al interior colocados de forma tradicional ya que cada uno mira a un punto cardinal. Sus gruesos muros fueron realizados con paredes de mampostería y ladrillo reforzadas por gruesos pilares (contrafuertes) realizados en el mismo material que permitían evitar que los muros reventaran por la presión de las altas temperaturas generadas en su interior. Los hornos aún presentan su bóveda. "El horno número uno (c.127/25), presenta un vano de entrada abocinado, con un dintel de arco rebajado de ladrillo cuyo intrados está constituido por tres cimbras de hierro (c. 127/28). El ladrillo también se sitúa en los estribos y en el intradós de los arcos. Su interior o cámara de cocción, presenta una planta circular que se alza con hiladas de ladrillo hasta la cubierta resuelta en forma de cúpula con bravera central y distintos vanos con la función de parrilla. "El segundo horno presenta una construcción anterior al primero (c. 127/37-34). Su vano de entrada es más espacioso presenta un dintel rebajado realizado en ladrillo que descansa sobre una boquilla de bloques de piedra, la mampostería también ha sido empleada en el intrados del vano, su interior presenta planta circular y un alzado de hiladas de ladrillo, macizo en sus muros más altos. Se encuentra cubierto por una cúpula con bravera.

Un "TESTER" és el lloc on es tiren els testos de terrissa que es trenquen als forns de terrissers.

M. Gonzalez Martí, va trobar l'any 1907, als afores de Paterna, un tester de ceràmica a una zona pròxima a la séquia de Montcada, junt al Molí denominat del Testar. A aquesta zona de troballes es va denominar el TESTAR DEL MOLÍ. L'any 1911 Guillermo de Osma va publicar una sèrie de textos de l'any 1403, del notari Miguel Camanyes, als quals es fa referència a dos barris terrissers de Paterna, un dels quals apareix amb la denominació de "OLLERIES MAJORS" .

-----" "Ítem Uns obradors situats en les oleries majors de la dita vila (Paterna) e son V cases ab mig forn de coure guerres majors, confrontats les dits obradors ab cequia de montcada...

"Un palau o obrador nostre situat en les oleries de Paterna tengut sois senyoria de la molt alta senyora reina daragó a certs drets de loisme e fadiga...

"Un pati de obradors derrocats ab un forn atinent situat en les oleries majors de la dita vila tenguts sots senyoria de la molt alta senyora Reyna daragó.." "

Entre 1907 i 1911 els antiquaris Almenar, Novella i Petit van extraure grans quantitats de peces ceràmiques del Testar del Molí, per a ser venudes. La Junta de Museus de Barcelona va comprar més de 15 tones de material ceràmic, l'Ajuntament de València va adquirir altres 10 tones uns anys després. Uns vint forns ceràmics van quedar destrossats per aquella època.

Pels anys seixanta del segle XX al excavar els fonaments d'una fàbrica de curtits en una parcel·la contigua al Molí del Testar (pertanyent al Poligon Industrial "LA FUENTE DEL JARRO") van aparèixer moltes restes ceràmiques. Alfonso Barberà va arrebregar les troballes, va publicar les seues conclusions i va relacionar aquesta zona del Testar del Molí amb les OLLERIES MAJORS dels textos de 1403.

L'any 1982 amb motiu del traçat per aquesta zona de la conducció d'un gaseoducte, tornen a aparèixer gran quantitat de restes de ceràmica. Per primera vegada es varen realitzar excavacions arqueològiques a la zona i els arqueòlegs BARRACHINA, CARMONA i MIRALLES publicaren els resultats en 1984.

(continúa)

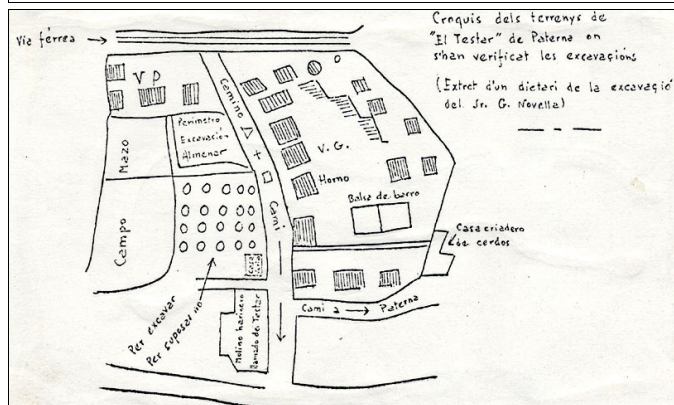
N	PAT-TST 001T-02	N		N3		TIPO	TESTER (d'un BARRI TERRISSER MEDIEVAL)	CAT	
----------	-----------------	----------	--	-----------	--	-------------	--	------------	--

MUNICIPI	SITUACIÓ	CARTOGRAFIA	EMPLAÇAMENT
PATERNA	TERRITORI	696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL	PARTIDA DELS MOLINS

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU	ESTAT ACTUAL	OBV
SÒL NO URBANITZABLE	RUINA	

DENOMINACIÓ	DENOMINACIÓ ALT
-------------	-----------------

ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (2)	OLLERIES MAJORS
---------------------------------	-----------------

DESCRIPCIÓ

+5

L'arqueòloga MERCEDES MESQUIDA, induïda per aquesta publicació realitzà, entre els anys 1985 i 2001, les seues pròpies indagacions, descobrint l'emplaçament dels barris terrissers de Paterna i excavant les seues terrisseries.

"LAS ALFARERÍAS DE PATERNA EN LA EDAD MEDIA Y RENACIMIENTO" M. Mesquida

----- "El barrio de "Les olleries majors" estaba situado al Oeste del pueblo, a 3 km; disponía de abundante agua (acequia de Montcada) y arcilla; (estuvo) funcionando sin interrupción desde tiempos musulmanes anteriores a la conquista cristiana, hasta comienzos del siglo XVII, fabricando cerámica de muy alta calidad que rivalizaría en los mercados internacionales con los productos de otros lugares, como son, por ejemplo, Manises o Cuart.

"La cerámica que se fabricaba en sus alfarerías hacía de Paterna (y también de Manises) lugares ricos y privilegiados del Reino de Valencia que proporcionaban pingües beneficios a sus propietarios. Ya antes de la conquista por Jaime I, en el reparto que se hizo de los territorios a conquistar, uno de los nobles más poderosos del momento, Artal de Luna, los prefirió por su riqueza a cualquier otro que pudiera corresponderle.

II.- LAS ALFARERÍAS DEL SIGLO XII. SUS INSTALACIONES

"Hemos excavado tres (alfareras de este periodo) ..situadas en el barrio de Las Ollerías Mayores. Sus instalaciones eran muy semejantes.

"En este tiempo, los edificios de las alfarerías eran de medianas dimensiones: ...de largo hasta 12/14 m en las Ollerías Mayores, en donde algunas alfarerías disponían de dos naves yuxtapuestas o bien adosadas formando ángulo recto. Todas las naves medían 3,50 m de ancho.

"Las paredes se construían de piedra y mortero en "opus spicatum", con un espesor de 0,60 m. Las alfarerías disponían de anchas puertas situadas a un lado de la nave, dejando así en su interior el mayor espacio libre. En el lado opuesto a la puerta se instalaban los tornos, semienterrados en el suelo de arcilla. Éstos se colocaban junto a las paredes, agrupados dos a dos, ligeramenteladeados entre sí para dejar el suficiente espacio para que los aprendices pudieran circular llevando pellas de arcilla a los alfareros o sacando al exterior las cerámicas ya fabricadas para su secado.

"En el exterior, las alfarerías disponían de grandes y pequeñas balsas para remojar y amasar la arcilla, zonas donde picarla, así como de otras donde se ubicaban los hornos.

Las balsas para remojar y decantar la arcilla eran de grandes dimensiones. En Las Ollerías Mayores, la alfarería A2 tenía una balsa que medía 7 m x 2,25 m y 1 m de profundidad máxima. La arcilla, después de un cierto tiempo a remojo en estas balsas, se trasladaba a otras más pequeñas donde se amasaba hasta conseguir

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL PREVENTIVA (P.P.V)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

la plasticidad deseada; luego, podía dejarse reposar en pozos desde donde se iba sacando según las necesidades del trabajo. En algunas alfarerías disponían de un sistema para el lavado y decantación de las arcillas: en la alfarería A hallamos tres balsas de mediano tamaño, conectadas entre sí por un canalillo en fuerte pendiente. "Los hornos se instalaban en el lado opuesto, separados de la zona de trabajo con la arcilla. Se utilizaban pequeños hornos a barras para las piezas más pequeñas y otros más grandes para las grandes tinajas. Hemos excavado tres hornos a barras y dos grandes. Los primeros eran cilíndricos, con paredes ligeramente abombadas; el de Las Ollerías Mayores (alfarería A2) 1,60 m. De los grandes hornos solamente hallamos las fosas donde habían sido construidos. Eran de planta elíptica con unas dimensiones de 3 m x 1,80 m y una profundidad de 1,60 m. Los hornos estaban totalmente derruidos y sólo quedaban restos de las paredes, de adobe. El primero de ellos pertenecía a la alfarería A2 (Ollerías Mayores).

III.- LAS ALFARERÍAS DEL SIGLO XIII

"Hasta la fecha hemos excavado.. pertenecientes al siglo XIII: cuatro (alfarerías) situadas en el barrio de Las Ollerías Mayores. Hallamos cada una de ellas con sus instalaciones correspondientes y sus áreas de trabajo, con.. grandes hornos y ...más pequeños para cocer la decoración dorada".

"En esta nueva fase de la producción cerámica de Paterna, los alfareros amplían sus instalaciones debido a la mayor demanda de sus productos y al éxito de su comercialización en los nuevos mercados abiertos en el Mediterráneo por el rey Jaime I (Cataluña, Sur de Francia, Italia).

"Las nuevas alfarerías siguen ocupando los mismos espacios que las anteriores pero remodeladas y con instalaciones más amplias. Los edificios que las cobijan siguen siendo de planta rectangular, construidos con paredes hechas de piedras trabadas con argamasa. Desconocemos sus dimensiones pues no hemos encontrado ninguna alfarería completa, pero tenían 3 m de ancho y más de 9 m de largo. El suelo podía ser simplemente de tierra apisonada o estar construido con una capa de pequeños guijarros y cerámica picada, por encima de la cual se echaba una capa de yeso y cal que los unía.

"En el interior de los edificios el espacio se distribuía de manera racional: al igual que en el periodo anterior, los tornos siguen ocupando un extremo de la nave, semienterrados en el suelo, apoyados en las paredes mayores y ligeramente desplazados unos de otros para dejar paso libre entre ellos. En algunas alfarerías había hasta cinco. Junto a ellos, se distribuían balsetas también excavadas en el suelo, donde se almacenaba la arcilla preparada y lista para ser usada por los alfareros. El resto de la nave quedaba así libre para otros menesteres, tales como colocar las cerámicas en el último estadio de secado o el almacenamiento de los útiles de trabajo.

"En el exterior, las alfarerías disponían de un gran espacio donde se organizaban las distintas labores a realizar. Las balsas que se empleaban para el lavado y decantación de las arcillas eran de gran capacidad.

"En la alfarería A/B (Ollerías Mayores) ..el espacio delimitado para (la decantación) tenía forma de triángulo rectángulo (9,20 m x 6 m). La profundidad iba descendiendo muy lentamente hacia el ángulo recto, donde alcanzaba 1,10 m. En el hueco así delimitado, el espacio debió estar separado con paredes de adobe en balsas más pequeñas, tal y como se sigue haciendo en Egipto o Marruecos. Otras balsas más pequeñas servían para amasar las arcillas y darles la plasticidad deseada. Este trabajo se realizaba con pies y manos o bien empleando azadas y pértigas, removiendo el barro periódicamente.

"La zona de los hornos estaba situada en la parte opuesta a las balsas de barro, separada de ellas por el patio. En esta zona había un gran horno que se empleaba para cocer la cerámica bizcochada (cántaros, tinajas, etc.), melada (cazuelas, ollas, etc.) y las cerámicas en primera cocción (bizcochos), así como en segunda, una vez esmaltadas y pintadas en azul de cobalto o en verde y manganeso. Cerca, se situaban uno o varios hornitos donde se cocían las cerámicas por tercera vez con las decoraciones doradas o de reflejo metálico.

(continúa)

N PAT-TST 001T-03 N N3 TIPO TESTER (d'un BARRI TERRISSER MEDIEVAL) CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

TERRITORI 696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL PARTIDA DELS MOLINS

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

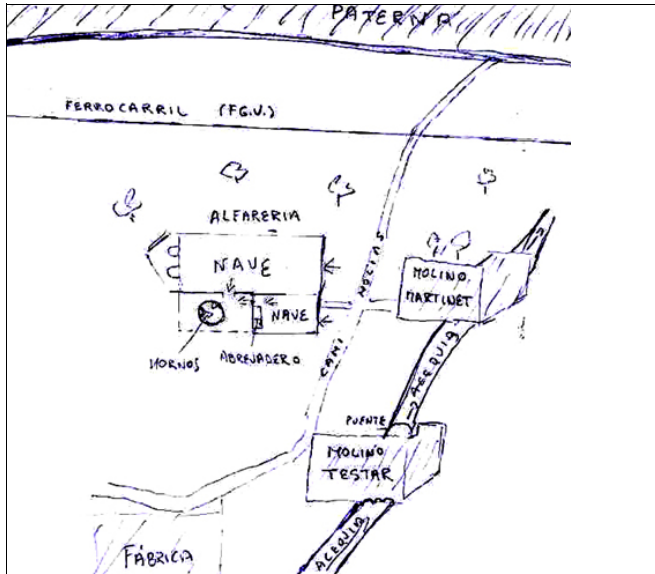
RUINA

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (3)

OLLERIES MAJORS

DESCRIPCIÓ

+5

"Los grandes hornos tenían excavada su parte inferior en el suelo. En el barrio de Las Ollerías Mayores encontramos la fosa donde había sido construido uno de ellos; medía 13,30 m de largo por 7,50 m de ancho, lo que nos da, aproximadamente, las dimensiones del horno. Los hornos se construían dentro de estas fosas con adobes crudos trabados con arcilla semilíquida que cocían con la primera hornada. Las paredes interiores estaban revocadas con una gruesa capa de arcilla aplicada con las manos, dejando huellas de los dedos. Tanto el suelo de la mesa como el de la caldera, así como el escalón que las separaba, estaban hechos con una gruesa capa de arcilla directamente colocada sobre el suelo virgen donde estaba excavado el horno.

"En la parte delantera de la caldera se situaba la puerta de entrada. Debajo de ella, se practicaban una serie de orificios en la pared para facilitar el descenso a su interior. Con los desechos que producían los hornos (cenizas y cerámicas malformadas) se rellenaban las canteras u hoyos de donde se extraía la arcilla.

"Los hornos de dorado eran pequeños y estaban hechos de arcilla. Estaban contruidos sobre el suelo, entre tres paredes hechas con grandes piedras sin desbatar trabadas con argamasa. Eran de forma elíptica, con una entrada o túnel de acceso. Sus dimensiones oscilaban entre 1,50 y 2,20 m de longitud (dimensiones tomadas desde la pared del fondo hasta la boca), con una anchura de 0,35 / 0,62 m. Si el tiro no funcionaba ..bien debido a los vientos dominantes se reconstruían en el mismo lugar en otra dirección.

"Estas construcciones debían ser muy frágiles y estarían preservadas de la lluvia y del sol por techados soportados con vigas rectangulares de madera. Si bien la capacidad de estos hornos era pequeña, (aprox. 1/2 m3) debemos recordar que las cerámicas con decoración dorada son también piezas pequeñas y la producción debió ser muy abundante. Las alfarerías disponían de hasta tres de estos hornos.

"Entre la zona de las balsas y la ocupada por los hornos, las alfarerías disponían de un espacio abierto, el patio. Los documentos medievales nos hablan de: "un pati de obradors ab un forn atinent..."

Este espacio lo encontramos con el suelo sucio de manchas de arcilla y ceniza debido al continuo paso de los alfareros y aprendices, desde la zona donde se preparaban las arcillas a la zona de los hornos. Es aquí donde se encontraban las eras de pisado, lugar donde se extendía la arcilla y se dejaba perder agua, pisándola regularmente hasta darle la plasticidad deseada. La mayoría de ellas eran cavidades groseramente elípticas que podían medir hasta 6,40 m de largo por 2 m de ancho, con apenas profundidad. Otras labores que también se realizaban en el patio era la trituración de la arcilla con rodillos y mazos, el secado de las cerámicas y el almacenamiento de éstas una vez cocidas.

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL PREVENTIVA (P.P.V)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

"..Todas fabricaban toda clase de cerámica según los pedidos que se les hacían: bizcochada..., barnizada.. o esmaltada ; decorada..., esgrafiada, estampillada, calada, gris. La única excepción parecen ser las tinajas muy grandes empleadas para almacenamiento que sólo hemos hallado en el barrio de Las Ollerías Mayores, tal vez porque para cocerlas se necesitaban enormes hornos y los alfareros instalaban éstos lejos de la población.

"IV- LAS ALFARERÍAS DE LOS SIGLOS XIV-PRIMERA MITAD DEL XV

"En la historia valenciana, la primera mitad del siglo XIV es una época de recesión económica producida por los conflictos políticos, las malas cosechas y la peste. En Paterna, muchas de las alfarerías debieron de cerrar. Pero hacia mediados del siglo, vuelve la bonanza económica al Reino y las alfarerías de Paterna se reconstruyen, volviendo a dar trabajo a los mejores alfareros y pintores. Pero, si bien las alfarerías ocupan los mismos espacios de los siglos anteriores, han cambiado sus planos y la disposición interior de los edificios. Las nuevas alfarerías se construyen con paredes encofradas sobre cimientos de piedra o bien, si coinciden, se emplean los muros de las anteriores alfarerías como cimientos. Las paredes tienen ahora un espesor de 0,45 m. Grandes puertas abren a los patios y al exterior.

"Las nuevas alfarerías tenían planta en forma de T o de L. Las del barrio de Las Ollerías Mayores constaban de una nave doble cubierta a doble vertiente y de otra más pequeña, cubierta a una sola vertiente. En la alfarería I la nave pequeña tenía 15 m de largo por 2,80 m de ancho; la gran nave, 24 m de largo por 5,60 m de ancho. En la alfarería II, la nave pequeña medía 16 m de longitud por 2,80 m de anchura y la grande, 16 m de largo por 5,60 m de ancho. En ambas alfarerías el espacio interior se distribuía de igual forma: los tornos y la zona de trabajo de los alfareros estaban agrupados en una sola nave, reservándose el resto para guardar los útiles y productos, terminar de secar la cerámica e incluso guardar la ya cocida.

"Los tornos estaban excavados en el suelo, en hoyos en forma de cilindro, con un orificio central donde se colocaba un mortero con una piedra horadada en su interior que sostenía el eje del torno. Los hoyos de torno tenían una profundidad de 0,80 m lo que permitía al alfarero estar metido en ellos hasta la cintura, sentado al borde de la fosa, pudiendo así colocar las cerámicas que iba haciendo delante de él, en el suelo de la alfarería. A menudo se excavaba una gran fosa y luego se dividía ésta con muretes de ladrillos trabados con arcilla para separar los espacios correspondientes a cada torno.

"En una alfarería podía haber hasta cinco tornos. Al lado de cada grupo de tornos encontramos, como en el período anterior, las balsetas que contenían la arcilla ya preparada, lista para ser empleada por los alfareros. Eran rectangulares y también estaban excavadas en el suelo de la alfarería.

"En uno de los ángulos de la nave se situaba otra balseta mayor en forma de L: los pudrideros, donde se almacenaba la arcilla ya preparada y se dejaba envejecer un cierto tiempo (o como dicen los alfareros "pudrir") para aumentar su plasticidad.

"En el exterior de los edificios, en el patio, se situaban las balsas de barro y la era de pisado. En el barrio de las Ollerías Mayores, el patio de la alfarería I estaba rodeado por edificios en tres de sus laterales, quedando el cuarto abierto. En él había una gran balsa para remojar la arcilla y otras dos más pequeñas para amasar el barro una vez suficientemente remojado; en el centro del patio estaba la era de pisado, groseramente circular, con un diámetro de 8 m. Una gran puerta comunicaba el patio con la nave donde estaban los tornos. En la alfarería II el patio se hallaba emplazado en el ángulo que forman sus edificios.

"Los hornos estaban situados fuera del patio. Su parte inferior estaba excavada en el suelo. Solamente conocemos el de la alfarería III. Medía 4,40 m de largo en la parte inferior y 5,40 m en la superior, con una anchura de 2 m. Las paredes estaban construidas de adobes pegados con arcilla y revocadas en el interior con una capa de arcilla en la que se podían ver las improntas de la mano del artesano. Se conservaban hasta una altura de 2 m. Las laterales y la del fondo eran verticales; la de la cabecera, inclinada hacia afuera. En ella se hallaba la puerta de entrada a la parte inferior del horno, con cuatro escalones practicados en la pared para facilitar su acceso.

(continúa)

N PAT-TST 001T-04 N N3 TIPO TESTER (d'un BARRI TERRISSER MEDIEVAL) CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

TERRITORI 696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL PARTIDA DELS MOLINS

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

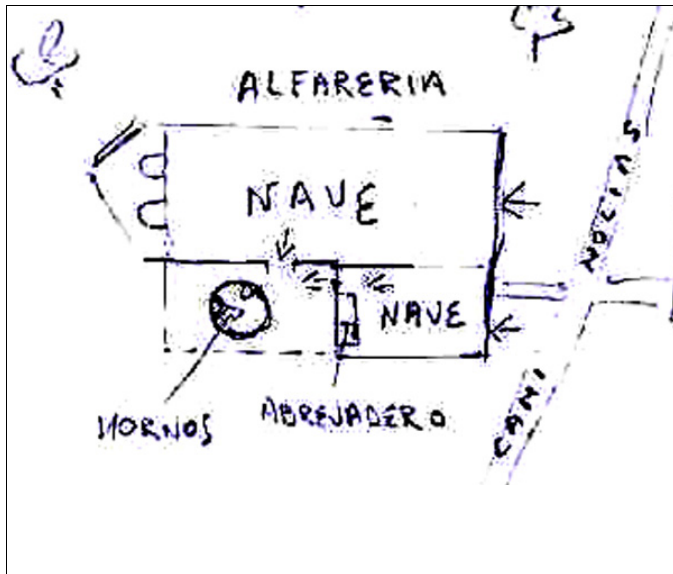
RUINA

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

ALFARERIA (TESTER DEL MOLÍ) (4)

OLLERIES MAJORS

DESCRIPCIÓ

+5

"Hacia finales del siglo XIV o tal vez comienzos del XV, hubo una remodelación interna en las alfarerías y un cambio en la forma de colocar los tornos.

"Sin tocar los edificios, se rellenaron las fosas donde estaban situados los tornos y se cambian éstos de sitio, colocándolos ahora por encima del suelo, enterrando sólo el mortero con la piedra que sostiene su eje.

En la alfarería I se rellena las fosas de los tres tornos anteriores y se colocan solamente dos nuevos, desplazándolos de lugar. Para asentarlos en el suelo, inestable por los hoyos anteriores, colocaron una tarima de tablones. En la alfarería II también disminuye el número de tornos: de cinco se pasa a cuatro que se colocan en suelo firme, enfrentados dos a dos. Al mismo tiempo, se cambia de sitio la puerta de comunicación entre las dos naves y se construye una gran balsa para el barro en el ángulo de unión de ambas alfarerías.

"Era de forma oval de grandes dimensiones (medía 10 m de largo por 3,20 de ancho), dentro de ella hallamos un pilón de piedra, seguramente para machacar la tierra arcillosa antes de ponerla a remojo.

"Es seguramente por este tiempo que debió construirse el gran horno: medía 12 m de largo por 5 m de ancho. Estaba excavado en el suelo y construido, al igual que todos los anteriores, con adobes trabados con arcilla y con las paredes revocadas por dentro. El fondo estaba construido con una espesa capa de arcilla colocada directamente sobre la fosa excavada para su construcción. Tenía forma oval, con la parte posterior redondeada (en vez de cuadrada como había sido hasta el momento) y la parte delantera apuntada. El escalón que separaba la caldera de la mesa de cocción era vertical. Se había conservado toda la parte baja del horno (caldera y mesa de cocción), la cual tenía una altura de 3 m. También se habían conservado, aunque derrumbados, los arcos que sostenían la cámara alta o laboratorio; estaban contruidos con adobes que llevaban un lateral más alto que el otro para ir haciendo la curvatura del arco, achatado. La entrada a la parte inferior del horno se hacía por la puerta de la caldera, con cuatro escalones practicados en la pared.

"Este horno se empleaba para cocer grandes tinajas: los documentos medievales nos los definen como "forn de coure gerres majors" y parece haber sido colectivo pues encontramos una buena colección de ellos que llevaban distintas marcas de alfarero, tanto de cristianos como de musulmanes. Realizados los análisis de las cenizas procedentes de su última cocción, dieron como fecha de destrucción alrededor del 1470, por lo que debió estar funcionando la mayor parte del siglo XV.

" V- LAS ALFARERÍAS DE LA SEGUNDA MITAD DEL SIGLO XV- PRIMERA MITAD DEL XVI

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL PREVENTIVA (P.P.V)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

"En el barrio de Las Ollerías Mayores las alfarerías I, II y III están en ruinas ("uns obradors derrocats"...) y sus solares no se reocuparán. Los nuevos talleres se desplazan hacia el Sur, construyéndose más cerca de la acequia de Montcada. De los terrenos anteriores sólo se utilizará el emplazamiento de la balsa de decantación de la alfarería II, donde se construirá una nave rectangular de 15,50 m de largo por 3 m de ancho, con paredes hechas de mortero encofrado sobre cimientos de piedra. El nuevo edificio estaba cubierto a doble vertiente, siendo sostenida la viga central por dos pilares de ladrillos trabados de tres en tres. El tejado estaba recubierto por una primera capa de cañas y yeso, por encima de las cuales se colocaron las tejas curvas. El suelo era de argamasa sobre una capa de cerámica para rellenar el hueco de la anterior balsa.

"La alfarería disponía de una gran puerta que daba al patio (sin excavar). Dentro de ella no encontramos la más mínima impronta en el suelo que nos indicara donde estarían situados los tornos, tal y como había sido el caso en las alfarerías de los períodos anteriores. Por un documento de 1521 en el que se evalúan los daños: "en les cases e obradors de la vila de Paterna per causa del siti e camp que tingue lo virrey Don Diego Hurtado de Mendoza parat en la dita vila de Paterna" sabemos que en las alfarerías de esta época se trabajaba con un sólo torno o a lo máximo con dos. En este episodio de la guerra de las Germanías se destruyeron en Paterna nada menos que ochenta y una alfarerías.

"El horno perteneciente a esta época no debe corresponder a esta alfarería pues está situado demasiado lejos de ella. Medía 5 m de largo por 2 m de ancho y estaba excavado en el suelo. Las paredes, construidas con adobes pegados con arcilla y revestidas por su lado interior, se conservaban hasta una altura de 2 m. El fondo estaba construido con una espesa capa de arcilla colocada directamente sobre la fosa excavada para su construcción. La parte superior estaba sostenida por tres arcos laterales.

"La caldera tenía forma semielíptica, separada del sagén por un escalón de pendiente suave (0,30 m de altura). Se entraba en ella por una puerta situada en el extremo del eje longitudinal. Es en la unión del sagén con la caldera donde el horno sufrió mayor número de remodelaciones y remiendos. Se hundió cuando se estaba cociendo una carga de cerámica por lo que encontramos en su interior los recipientes fragmentados, pero completos.

"Los hornos empleados para cocer el dorado seguían siendo pequeños como en los siglos anteriores pues en el documento arriba citado, uno de los alfareros reclamaba los daños sufridos por la destrucción de "un fornec (hornito) de coure dourat".

VI.- LA PRODUCCIÓN DE LA SEGUNDA MITAD DEL SIGLO XVI-PRIMERA MITAD DEL XVII

"De esta época no hemos excavado aún ninguna alfarería, pero hemos hallado sus productos. "

En quant a l'estat actual d'aquest tester i de les restes dels edificis (probablement de mitjans del segle XIX) existents a les parcel·les sobre el que estava situat, podem vore que al text de la FITXA DE L'INVENTARI D'INMOBLES D'ETNOLOGIA de la Direcció General de Patrimoni es fa una descripció del què hi havia a principis de l'any 2000:

FONTS DOCUMENTALS:

-MEMÒRIA DEL CATÀLEG D'EDIFICIS DE 1981

-"LA CERÁMICA DE PATERNA.REFLEJOS DEL MEDITERRÁNEO"

Mercedes Mesquida García (dir.)

Capítol "LAS ALFARERÍAS DE PATERNA EN LA EDAD

MEDIA Y RENACIMIENTO" M. Mesquida

al Catàleg de l'exposició al Museu de Belles Arts de

València. (19 Abril-9 Juny 2002)

-FITXA DE L'INVENTARI D'INMOBLES D'ETNOLOGIA

de la Direcció General de Patrimoni

Autora: Inmaculada Aguilar Civera (dir.)

N PAT-TX 001T N N3 TIPO TRINXERES CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

REGULAR

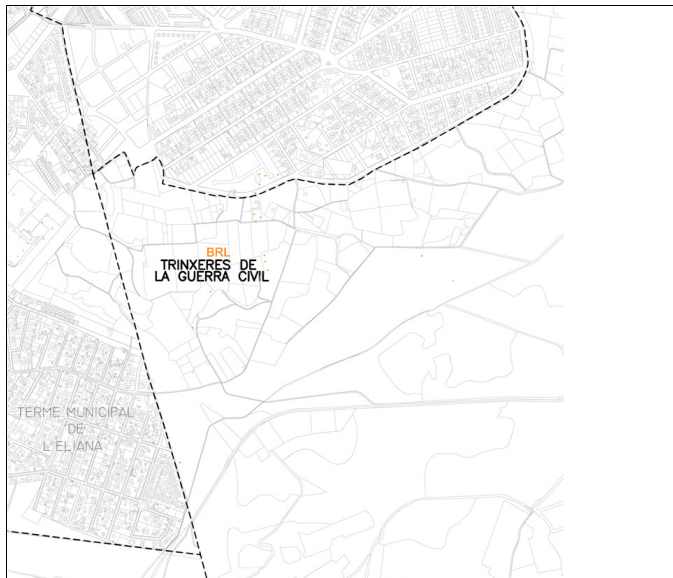
VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

POSICIONS DEF. BARRANC FONDO-LA VALLESSA

TRINXERES DE LA GUERRA CIVIL

DESCRIPCIÓ

+5

Posicions Defensives Barranc Fondo-La Vallessa.
Estes trinxeres són construccions militars realitzades durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939).
En la Comunitat Valenciana hi ha diverses línies defensives d'aquest tipus.

(Vore document arqueològic)

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: LLOC HISTÒRIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGISTS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

N PAT-VES 001T N N3 TIPO VILLA PERIURBANA CAT 3

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

SÒL NO URBANITZABLE

REGULAR

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

VILLA SAN JOSÉ

DESCRIPCIÓ

+5

Villa periurbana situada a la PARTIDA del CAMÍ de QUART, en la intersecció d'aquest camí amb el CAMÍ dels TARONGERS, a uns 100 mts de distància de l'ESTACIÓ de Paterna, cap al sud.

Es tracta d'un edifici de planta quadrada, amb dues plantes i coberta a quatre aigües, sobre la qual sobresort un cos d'edificació cúbic, a modus de "miramar" que remata el conjunt.

L'edifici es troba situat al centre d'una parcel·la romboidal, d'uns 1.200 m2 de superfície, rodejada d'una TANCA reixada i a l'interior de la qual hi ha unes PALMERES i algun Pli de bon port.

La coberta queda oculta per una BALUSTRADA de traça clàssica.

La porta principal de l'edifici es resol mitjançant un cos sobresortit, a modus de mirador.

El llenguatge i la composició de les façanes és senzill però preten ser culte i acurat.

Hi ha alguns elements decoratius de ceràmica que perimetren les façanes.

Tant la PORTA PRINCIPAL de la TANCA de la parcel·la com la de servei disposen d'unes pilastres rematades amb FLORONS.

El conjunt, tot i la existència d'algun element impropï i d'un cert deteriorament, presenta una imatge acurada i interessant, que fa que la seua silueta (edifici, tanca i element verd) constitueixca una fita significativa en aquesta part de la perifèria urbana de Paterna, que caldria preservar.

PROTECCIÓ

PROTECCIÓ PARCIAL (P P)

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

-PROTECCIÓ PARCIAL de l'edifici, tanca i espècies vegetals de gran port.